

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน
อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
THE PUBLIC OPINION ON STRENGTH OF THE COMMUNITY,
MUEANG DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

Phra Pisey Sikkhapiyo (Chhieng)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน
อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

Phra Pisey Sikkhapiyo (Chhieng)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Public Opinion on Strength of The Community,
Mueang District, Nakhon Ratchasima Province

Phra Pisey Sikkhapiyo (Chhieng)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Social Development)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระครูวิริยดิถีทิตถ์ธำรง, รศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์)

กรรมการ

(ผศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ สังวรวรรณ)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ สังวรวรรณ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(PHRAPISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG))

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน
อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัย : Phra Pisey Sikkhapiyo (Chhieng)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผศ.ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง, ป.ธ.๗, พธ.บ. (การศึกษานอกโรงเรียน),
M.A. (Sociology.), Ph.D. (Sociology.)

: ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ สังวรวรรณ, ป.ธ.๕, พธ.บ. (มานุษยสังคมศาสตร์),
M.A. (Anthropology), Ph.D. (Social Science.)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีแบบผสมวิธี โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๓๗๐ คน โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ เครซีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การทดสอบค่าที การตรวจสอบ ค่าเอฟ โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยสุด กับการวิจัยคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๕ รูป/คน ซึ่งใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

๑) ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุตั้งแต่ ๕๖ ปีขึ้นไป มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีระยะเวลาในการอยู่อาศัย ตั้งแต่ ๒๑ ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่มีตำแหน่งในชุมชน มีรายได้ตั้งแต่ ๑๓,๐๐๐ บาทขึ้นไป และส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ

๒) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเมืองการปกครอง และด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง

๓) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลโดยรวม กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ระยะเวลาในการอยู่อาศัย, ตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชน, ระดับรายได้ต่อเดือนของครัวเรือน, และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔) ข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่ คือ ๑) ด้านการเมืองการปกครอง ควรเปิดเวทีให้ประชาชนได้เข้าร่วมเสวนา แสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในทุกกระบวนการ ๒) ด้านเศรษฐกิจ ควรเดินตามรอยพระราชดำริ ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลัก ในการแก้ปัญหา และพัฒนา ๓) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ควรมีการประชุมสร้างความร่วมมือระหว่างประชาชนกับองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และวัด ในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม ๔) ด้านจิตใจ ควรมีการจัดโครงการอบรมศีลธรรม จริยธรรม ให้เด็กและเยาวชน พร้อมทั้งผู้ใหญ่ เพื่อพัฒนาจิตใจให้มั่นคง โดยมีการเข้าร่วมของประชาชน ทั้งภาครัฐ และเอกชนต่างๆ

Thesis Title : The Public Opinion on Strength of The Community,
Mueang District, Nakhon Ratchasima Province

Researcher : Phra Pisey Sikkhapiyo (Chhieng)

Degree : Master of Arts (Social Development)

Thesis Supervisor Committee

: Asst. Prof. Dr. Konit Srithong, Pali VII,
B.Ed. (Non-Formal Education), M.A. (Sociology.),
Ph.D. (Sociology.)

: Asst. Prof. Dr. Natthapong Sangworawan, Pali V,
B.A. (Anthropology Welfare Science), M.A. (Anthropology),
Ph.D. (Social Science.)

Date of Graduation : November 17, 2017

Abstract

The research consists of three main objectives, namely: (1) to study the public opinion that affects strength of the community Mueang District, Nakhon Ratchasima, (2) to compare the public opinion on strengthening the community Mueang District, Nakhon Ratchasima; and (3) to study problems, obstacles and suggestions for strengthening the community Mueang District, Nakhon Ratchasima. The research was the Mixed Methods: Quantitative Research by survey research and Qualitative Research. The data collection was conducted with the help of questionnaire. The sample of this study consisted of 370 people in the area of Joho Sub-District Administrative Organization Mueang District, Nakhon Ratchasima by using Krejcie and Morgan's Formula. The data were analyzed by statistical techniques such as Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, F-test (One-Way ANOVA) and Least Significant Difference: LSD. And for Qualitative Research, the data collection was conducted by In-depth Interview with 15 key-informants; and finally, the Content Analysis Technique was used for data analysis.

The findings of the research are as follows.

1) The majority of respondents were female aging 56 years or older, educated in Bachelor of Arts, and living in the area for 21 years or more. Most of them have no position in the community, earn more than 13,000 baht, and work in governmental sector.

2) As for the people's opinions on strengthening the community of Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, it has been found opinions toward all aspects were at high level; having considered each aspect, the aspects of Socio-culture and mental have been found in high level, the political and economic aspects were in moderate.

3) As for the comparison of public opinion on the strength of the community Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, classified by personal data, it has been found that people with different gender, age, educational level, length of stay, place of management, community organization, monthly income level of household, and occupation have different opinions with statistical significance at 0.05 levels, accepting the settled hypothesis.

4) As for the recommendations on strengthening the community Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, it has been recommended that: 1) Aspect of Politic: it should be opened for the public to participate in the forum, comment to solve problems of the community and allow people to involve in all processes of community development; 2) Aspect of Economy: people should follow the step of royal initiatives well-known as the Sufficiency Economy Philosophy to solve problems and develop; 3) Aspect of Socio-culture: there should be meetings between public and organizations of government and private sectors as well as monasteries to measure and preserve cultural traditions; and 4) Aspect of Mental: there should be some projects to train moral education for children and youth as well as adults with the purpose to develop a stable mind in which both the public and private sectors participated.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาอันประกอบด้วย ผศ.ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง และ ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ สังวรวรรณ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขมาด้วยดีโดยตลอด เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์แบบ ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณและอนุโมทนาเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณและเจริญพรขอบคุณ พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร. ประธานกรรมการ, รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์ ผู้ทรงคุณวุฒิ, ผศ.ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง และ ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ สังวรวรรณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุง เพื่อความถูกต้อง ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดี

ขอเจริญพรขอบคุณ ท่านประธานสภา, ท่านนายก, ท่านปลัด, ท่านกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจ้อหอ จังหวัดนครราชสีมา, ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนมหิศราธิปดี, ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านระกาย และท่านผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลระกาย จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้ความร่วมมือ ช่วยอำนวยความสะดวก และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ตลอดจนเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลจ้อหอ และพี่น้องชาวตำบลจ้อหอ ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ขออนุโมทนาขอบคุณเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในด้านเอกสารต่างๆ สำหรับจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดจนเพื่อนๆ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม รุ่นที่ ๒ ทุกท่าน ที่ให้กำลังใจรวมทั้งความห่วงใย ที่มอบให้กับผู้วิจัยตลอดมา

หากคุณค่าของวิทยานิพนธ์นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็น พุทธบูชาธรรมบูชา สังฆบูชา และมอบบูชาเป็นกตัญญูกตเวทิตาคุณแด่ โยมพ่อ Chhieng Chhin, โยมแม่ Em Srey, พระครูสุนทรคุณวัตร, พระปลัดสุวัฒน์ วชิโร, ผอ.วนิดา นาคติลก, คุณครูธานี และ คุณครูเนาวรัตน์ สำเร็จศิลป์, คุณครูสงวน กุ๊กสันเทียะ, โยมพี่ Bunnalyn Dourng และครอบครัว และครู-อาจารย์ ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัยโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

Phra Pisey Sikkhapiyo (Chhieng)

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ซ)
สารบัญภาพ	(ญ)
สารบัญแผนภูมิ	(ฎ)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๕
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง	๙
๒.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของประชาชนในการพัฒนา	๒๔
๒.๓ แนวคิด ทฤษฎี และหลักการพัฒนาชุมชน	๒๕
๒.๔ ทฤษฎีฐานรากความเข้มแข็งของชุมชน	๕๒
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๔
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๗
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๕๘
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๘
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๘
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๐
๓.๔ วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๒
๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๓

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๖๕
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล	๖๕
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	๖๘
๔.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	๗๔
๔.๔ ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	๘๒
๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์บุคคลเชิงลึกเกี่ยวกับ แนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	๘๔
๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๘๙
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๙๐
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๐
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๙๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	๙๙
บรรณานุกรม	๑๐๑
ภาคผนวก	๑๐๖
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยวิจัย	๑๐๗
ภาคผนวก ข ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๑๑๓
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Try Out)	๑๑๖
ภาคผนวก ง ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient)	๑๑๘
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๒๐
ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๒๒
ภาคผนวก ช ตารางสำหรับพิจารณาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie, R.V., and Morgan, D.W.	๑๒๘
ภาคผนวก ฌ หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เชิงลึก	๑๓๐
ภาคผนวก ญ ภาพการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๔๗
ประวัติผู้วิจัย	๑๕๖

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓.๑ แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	๕๙
๔.๑ จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๖
๔.๒ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม	๖๙
๔.๓ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านการเมืองการปกครอง	๗๐
๔.๔ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านเศรษฐกิจ	๗๑
๔.๕ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านสังคมและวัฒนธรรม	๗๒
๔.๖ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านจิตใจ	๗๓
๔.๗ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ	๗๔
๔.๘ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ	๗๕
๔.๙ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา	๗๖
๔.๑๐ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัย	๗๗

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๑	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชน	๗๘
๔.๑๒	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับรายได้ต่อเดือน	๗๙
๔.๑๓	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ	๘๐
๔.๑๔	ผลสรุปด้วยรวมของการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ตามสมมติฐานที่ ๑-๗	๘๑
๔.๑๕	ผลการวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	๘๒

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	สัมภาษณ์ พระครูสุนทรคุณวัตร รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครราชสีมา	๑๔๘
๒	สัมภาษณ์ นายประยูง ไชโพธิ์ ประธานสภา องค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ	๑๔๙
๓	สัมภาษณ์ นายบุญเทียม ถิ่นโคกสูง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ	๑๔๙
๔	สัมภาษณ์ นายพีระบุลย์ เผลิมวงศ์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ	๑๕๐
๕	สัมภาษณ์ นายฟ้า บุญสร้าง กำนันตำบลจอหอ/ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ บ้านระกาย	๑๕๐
๖	สัมภาษณ์ นางวนิดา นาคติกล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านระกาย	๑๕๑
๗	สัมภาษณ์ นางจิณัฐตา คำพัฒน์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลระกาย	๑๕๑
๘	สัมภาษณ์ นายชูชีพ คชสาร ผู้ใหญ่บ้านกล้วย หมู่ที่ ๒	๑๕๒
๙	สัมภาษณ์ นายสุขุม พิมพาราคี ผู้ใหญ่บ้านบึงทับช้าง หมู่ที่ ๗	๑๕๒
๑๐	สัมภาษณ์ นายจำนงค์ ชัดโพธิ์ ผู้ใหญ่บ้านธรรมชนันท์ หมู่ที่ ๘	๑๕๓
๑๑	สัมภาษณ์ นายสมหมาย อินทรโคกสูง ผู้ใหญ่บ้านสำโรง หมู่ที่ ๙	๑๕๓
๑๒	สัมภาษณ์ นายบุญชู ถิ่นโคกสูง ผู้ใหญ่บ้านหนองออก หมู่ที่ ๑๐	๑๕๔
๑๓	สัมภาษณ์ นายพิพัฒน์พงษ์ เอกบุตร ผู้ใหญ่บ้านกรูด หมู่ที่ ๑๑	๑๕๔
๑๔	สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ สุนนิยม ผู้ใหญ่บ้านสระตาราข หมู่ที่ ๑๒	๑๕๕
๑๕	สัมภาษณ์ นายชัยทิตย์ แซจอหอ ผู้ใหญ่บ้านหนองกระดิงา หมู่ที่ ๑๕	๑๕๕

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
๒.๔ แสดงกระบวนการวิจัยจากทฤษฎีฐานราก	๕๓
๒.๖ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๗
๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๘๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการวิฤติเศรษฐกิจของประเทศที่เริ่มขึ้นตั้งแต่ปลายปี ๒๕๓๙ ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ส่งผลกระทบต่อประชาชนชั้นและทุกภาคส่วนของสังคม ประเด็นเรื่อง ชุมชนเข้มแข็ง จึงได้รับการหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงเป็นอันมาก ในฐานะที่เป็น ทางเลือก ที่สำคัญของการพัฒนา เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นได้เพียงลำพังดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจึงต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางตามหลักปรัชญาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ โดยการเพิ่มศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็ง มีความพร้อมในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน ความเข้มแข็งของชุมชนจึงเป็นฐานสำคัญในการลดผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงการสร้างกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนในอนาคต ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่สำคัญประการหนึ่งต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑

ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙) ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทย ต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ประเทศไทยจะต้องก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ใน พ.ศ.๒๕๕๘^๑

ดังนั้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงมียุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจสู่การเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน และยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ และส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานการลงทุน และการประกอบธุรกิจในเอเชีย รวมทั้งเป็นฐานความร่วมมือในการพัฒนาภูมิภาค ซึ่งอีกด้านหนึ่งก็เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนซึ่งเป็นวิถีชีวิตแบบไทยที่มีมาเป็นเวลาช้านาน^๒

^๑เอื้อมทิพย์ ศรีทอง, "พื้นฐานสำหรับการพัฒนาสังคม", (๒๕๕๖), (อัสตานา), หน้า ๕๕.

^๒สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙), (๒๕๕๕), หน้า ๑๔.

การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืนเป็นเป้าหมายสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙) ซึ่งได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นแนวทางเพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบพอเพียง พึ่งตนเองและยั่งยืน การที่ชุมชนจะยั่งยืนได้ก็ต้อง มาจากการพึ่งตนเอง โดยนำองค์ความรู้และความชำนาญจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีในชุมชนและจาก การที่บรรพบุรุษสะสมมาจนกระทั่งปัจจุบันออกมาใช้อย่างเต็มศักยภาพ การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน และการสนับสนุนศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็น เพราะเป็นการ ให้กลุ่มคนนำเอาประสบการณ์ ความรู้ และความเชี่ยวชาญ ที่เป็นองค์ความรู้เดิมมาพัฒนา ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง ให้เกิดประโยชน์และมีมูลค่ามากขึ้น สร้างเอกลักษณ์และความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ ชุมชน สังคม และประเทศชาติตลอดจนสร้างความผาสุกให้กับตนเองและครอบครัว^๓

การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะ เป็นยุทธวิธีใด ย่อมเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการริเริ่มโดยภาครัฐ องค์กร พัฒนาชุมชน หรือชุมชนก็ตาม ย่อมแสดงถึงความพยายามในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต และมาตรฐาน การครองชีพของตนเองและครอบครัว โดยพยายามให้บรรลุความต้องการขั้นพื้นฐานเป็นอันดับแรก รวมถึงการเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาตัวเอง การเพิ่มผลผลิต และรายได้อย่างเป็นธรรม การปรับปรุง การบริการของภาครัฐและชุมชนเพื่อความเป็นอยู่ดี มีสุขของทุกคน โดยการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสม มาช่วยผ่อนแรง หรือเพิ่มทางเลือกอื่นๆ จะช่วยส่งเสริมความสามารถในเชิงสร้างสรรค์และสร้างความ เข้มแข็งให้กับชุมชน^๔

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาวิจัยของนักวิชาการนักพัฒนาองค์กรและภาครัฐบาล เอกชน ต่างๆ พบว่า มีปัจจัยหลายประการที่มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นหรือเป็น สิ่งที่มีความขัดแย้งในชุมชนโดยประการต่างๆ ที่มีต่อความเข้มแข็งหรืออ่อนแอต่อชุมชน ได้แก่

๑. ด้านการเมืองการปกครอง ถ้ามีระบบการปกครองแบบศูนย์รวมอำนาจจะมี ผลกระทบต่อชุมชนสูง และทำให้ชุมชนอยู่ภาวะอ่อนแอ เพราะระบบราชการที่มีการใช้อำนาจสั่งการ ในการพัฒนา จะเป็นกลไกในการทำลายศักยภาพในการคิด และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาชุมชนอย่างมาก

๒. ด้านเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจของชุมชนต้องเป็นแบบพึ่งตนเองและมุ่งตอบสนอง ความต้องการเพื่อการยังชีพของมนุษย์เป็นหลัก เน้นการใช้ปัจจัยการผลิต เป็นที่มีอยู่ในชุมชนภายใต้ เทคโนโลยีและการจัดการที่เหมาะสม

^๓สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ๑-๑๑, (๒๕๕๒), หน้า ๑๖

^๔นางสาวอรพรรณ นิมเรื่อง “วิจัยระดับความเข้มแข็งในการพัฒนาชุมชน”, ๒๕๕๔, หน้า ๒

๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม โครงสร้างทางสังคม ชุมชนที่เข้มแข็งได้ต้องมีโครงสร้างทางสังคม ที่มีความสัมพันธ์แนบแน่นหรือแนวนอน เพราะโครงสร้างนี้เป็นเงื่อนไขให้เกิดความร่วมมือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และเปิดโอกาสให้คนในชุมชน ได้เรียนรู้และแสดงศักยภาพอย่างอิสระ มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในทุกด้านค่านิยมและความเชื่อในศาสนา ชุมชนจะเข้มแข็งมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับค่านิยม ที่สมาชิกในชุมชนนับถือ เพราะค่านิยมเป็นปัจจัยที่กำหนดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของชุมชน^๔

๔. ด้านจิตใจ ผู้มีสุขภาพจิตดีจะต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ผู้มีสุขภาพจิตดีจึงเป็น ผู้ที่ปรับตัวได้ดี เป็นผู้รู้จักและเข้าใจผู้อื่นได้ดี และสามารถเผชิญกับปัญหา และความจริงแห่งชีวิตได้ดี ส่วนผู้ที่มีสุขภาพจิตไม่ดีก็คือ ผู้ที่ปรับตัวได้ไม่ดี (Mal - Adjusted person) จะเป็นบุคคลที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับ ผู้ที่ปรับตัวได้ดี (Well-Adjusted person) นั่นเอง ไม่รู้จักและไม่เข้าใจตนเอง ไม่รู้จักและไม่เข้าใจผู้อื่น ตลอดจนไม่สามารถเผชิญปัญหาและความจริงแห่งชีวิตได้ ทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข คนปกติเมื่อตกอยู่ในภาวะหรือเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรง จะทำให้เกิดความตึงเครียดเป็นเวลานาน พฤติกรรมอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น มีอารมณ์แปรปรวน มีความคิดสับสน การรับรู้ผิดไปจากปกติ จนทำให้ไม่สามารถ ประกอบกิจกรรม เพื่อดำรงชีวิตที่ปกติได้^๖

จากปัจจัยดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่าระดับความเข้มแข็งของชุมชนไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวชุมชนหรือองค์กรชุมชนแต่ประการเดียว แต่ยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกหลากหลาย ที่มีส่วนกำหนดความเข้มแข็งของชุมชน หรือปัจจัยต่างๆ เหล่านี้อาจเป็นปัจจัยที่สำคัญมากกว่าตัวชุมชนเอง ในการกำหนดความเข้มแข็งหรืออ่อนแอของชุมชน

ชุมชนตำบลจอหอ ตั้งอยู่ที่ตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีสภาพทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม ระยะห่างจากจังหวัดนครราชสีมา ๑๓ กิโลเมตร เนื่องจากมีพื้นที่ใกล้เคียงกับอำเภอเมืองนครราชสีมา จึงมีประชาชนมาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอเป็นทางผ่านไปสู่จังหวัดต่างๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีถนนมิตรภาพ-บายพาส ตัดผ่าน ทำให้การคมนาคมสะดวก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น การทำนา เพาะปลูกพืชไร่ ผักสวนครัว และผลไม้ เมื่อว่างจากภาคเกษตรกรรมจะเดินทางไปประกอบอาชีพเป็นแรงงานรับจ้างทั่วไป ตามพื้นที่เกษตรกรรม โรงงานอุตสาหกรรมและเดินทางเข้าไปในเมืองเป็นแรงงานช่างฝีมือ นอกจากนี้ยังประกอบอาชีพค้าขายและอาชีพอื่นๆ รวมทั้งอาชีพเสริมที่ทำเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การจักสาน ทอเสื่อ ทอผ้า

^๔สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น “องค์กรเข้มแข็ง” ๒๕๔๐, หน้า ๑๒๐-๑๒๑

^๖รศ.ดร.กันยาสุวรรณ, “สุขภาพจิต Mental Health” บทความออนไลน์ : <http://www.novabizz.com/NovaAce/Mental.htm>

แปรรูปอาหารประเภทต่างๆ การรวมกลุ่มของประชาชนด้านเศรษฐกิจ เช่น การรวมกลุ่มเพื่ออาชีพ, การรวมกลุ่มเพื่อออมทรัพย์ และ หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ มี โรงแรม, ปั้มน้ำมันและก๊าซ, โรงงานอุตสาหกรรม, โรงสี, โรงฆ่าสัตว์ เป็นต้น

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ในการที่จะสร้างความเข้มแข็ง ด้วยศักยภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยทำการศึกษาจากผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำตามโครงสร้าง และประชากรในชุมชนตำบลจอหอ ซึ่งทำการศึกษาถึงรูปแบบและปัจจัยในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนที่สอดคล้องกับศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเกษตรกรรม โภชนาการ ด้านการปลูกฝังจิตสำนึก ด้านการบริหารจัดการ ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการเมืองและการปกครองท้องถิ่น รวมทั้งกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนและกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากสถาบันอุดมศึกษาหรือสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ตลอดจนการรับรู้สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ มาตราที่ ๗๖ และ ๗๘ ของประชากรในชุมชน

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ความคิดเห็นของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีความแตกต่างกันอย่างไร

๑.๓.๓ ค้นหาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้กำหนดขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกเป็น ๔ ด้าน คือ (๑) ด้านการเมืองการปกครอง (๒) ด้านเศรษฐกิจ (๓) ด้านสังคมและวัฒนธรรม (๔) ด้านจิตใจ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑.๔.๒.๑ ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล แบ่งเป็น เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ระยะเวลาในการอยู่อาศัย, ตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชน, ระดับรายได้ต่อเดือนของครัวเรือน, และอาชีพ

๑.๔.๒.๒ ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน คือ

- ๑) ด้านการเมืองการปกครอง ๒) ด้านเศรษฐกิจ
๓) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ๔) ด้านจิตใจ

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป ที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ปี ๒๕๕๗ มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๓,๔๑๘ คน^๗

หมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ ๒ บ้านกล้วย	๑,๔๖๒	๔๑
หมู่ที่ ๖ บ้านระกาย	๔,๕๑๒	๑๑๔
หมู่ที่ ๗ บ้านบึงทับช้าง	๑,๔๔๓	๔๐
หมู่ที่ ๘ บ้านธรรมชนันท์	๑,๐๙๔	๓๒
หมู่ที่ ๙ บ้านสำโรง	๓๐๖	๑๒
หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองออก	๑,๔๖๐	๔๐
หมู่ที่ ๑๑ บ้านกรูด	๑,๔๙๔	๔๑
หมู่ที่ ๑๒ บ้านสระตารา	๘๓๒	๒๕
หมู่ที่ ๑๕ บ้านหนองกระดิงงา	๘๑๕	๒๕
รวม	๑๓,๔๑๘	๓๗๐

^๗ข้อมูลจากสำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองนครราชสีมา ณ วันที่ ๕ เดือน กันยายน ๒๕๕๗.

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

สถานที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวน ๙ หมู่บ้าน ได้แก่

๑) หมู่ที่ ๒ บ้านกล้วย	๒) หมู่ที่ ๖ บ้านระกาย
๓) หมู่ที่ ๗ บ้านบึงทับช้าง	๔) หมู่ที่ ๘ บ้านธรรมชนันท์
๕) หมู่ที่ ๙ บ้านสำโรง	๖) หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองออก
๗) หมู่ที่ ๑๑ บ้านกรุด	๘) หมู่ที่ ๑๒ บ้านสระตราช
๙) หมู่ที่ ๑๕ บ้านหนองกระดิงงา	

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึงเดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐ รวมเป็นระยะเวลา ๒ ปี

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ผู้ตอบแบบสอบถามที่อายุต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๕ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชนต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๖ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๗ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ ชุมชน หมายถึง ชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ ๙ หมู่บ้าน มีบ้านกล้วย, บ้านระกาย, บ้านบึงทับช้าง, บ้านธรรมชนันท์, บ้านสำโรง, บ้านหนองออก, บ้านกรูด, บ้านสระตาราข, บ้านหนองกระด้าง,

๑.๖.๒ ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ ๙ หมู่บ้าน ที่รวมตัวกันด้วยจิตสำนึกร่วมกัน มีบทบาทและขีดความสามารถในการจัดการเรื่อง ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของตน บนพื้นฐานของสิทธิร่วมกันอย่างเท่าเทียมและพึ่งพาตนเองได้ โดยอาศัยองค์กร/กลไก/กระบวนการ และกิจกรรมหลากหลายที่ประชาชนจัดขึ้นในลักษณะที่เกิดจากความรัก ความสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน ในแนวราบและเป็นองค์กรรวม

๑.๖.๓ ความคิดเห็นของประชาชน หมายถึง ความคิดเห็นของประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ ๙ หมู่บ้าน ที่มีต่อการพัฒนา จะส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน คือ

๑) ด้านการเมืองการปกครอง ถ้าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองการปกครองที่ดี สามารถที่จะร่วมกันในการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ด้วยการพัฒนาศักยภาพตนเองอีกทั้งทำหน้าที่ในการเลือกผู้นำที่ดี เพื่อดูแลผลประโยชน์ของส่วนร่วมเป็นหลัก และมีความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่ของตนในการช่วยกันสอดส่องดูแลชุมชนให้มีความสงบสุขด้วย

๒) ด้านเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจของชุมชนต้องเป็นแบบพึ่งตนเองและมุ่งตอบสนองความต้องการเพื่อการยังชีพของมนุษย์เป็นหลัก และถ้าประชาชนมีอาชีพและรายได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำรงชีวิตก็จะทำให้ประชาชนมีความสุข และจะมีจิตใจที่แบ่งปันความสุขนั้นให้ซึ่งกันและกัน ชุมชนก็จะมีมีความเข้มแข็งมากขึ้น

๓) ด้านสังคมและวัฒนธรรม การที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งอีกประการหนึ่งคือการรู้จักอนุรักษ์ รักษา สืบทอด และเผยแพร่ประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน และสังคมประเทศชาติ เพราะเป็นการสร้างความรัก ความสามัคคีของคนในสังคม ได้อย่างกลมกลืน ซึ่งเป็นเงื่อนไขให้เกิดความร่วมมือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และเปิดโอกาสให้คนในชุมชน ได้เรียนรู้และแสดงศักยภาพอย่างอิสระ มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในทุกด้านค่านิยมและความเชื่อในศาสนา

๔) ด้านจิตใจ เมื่อประชาชนมีสุขภาพจิตดี จะเป็นผู้ที่รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และเป็นผู้รู้จักและเข้าใจผู้อื่นได้ดี รวมถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างเหมาะสม ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีจึงเป็นผู้ที่สามารถเผชิญกับปัญหา และความจริงแห่งชีวิตได้ดี รวมถึงการมีสติในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างดีอีกด้วย

๑.๖.๔ ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ๙ หมู่บ้าน

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงความความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน
อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงตัวแปรและตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมือง
นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๓ ผลการวิจัยนี้ จะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในเขตชุมชน
อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” ผู้ศึกษาได้แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

- ๒.๑.๑ ความหมายชุมชนเข้มแข็ง
- ๒.๑.๒ องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็ง
- ๒.๑.๓ ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง
- ๒.๑.๔ แนวทางการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง
- ๒.๑.๕ เงื่อนไขการสร้างชุมชนเข้มแข็งให้กับชุมชน
- ๒.๑.๖ กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๒.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของประชาชนในการพัฒนา

๒.๓ แนวคิดทฤษฎี และ หลักการพัฒนาชุมชน

- ๒.๓.๑ แนวคิดการพัฒนาชุมชน
- ๒.๓.๒ ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน

๒.๔ ทฤษฎีฐานรากความเข้มแข็งของชุมชน

- ๒.๔.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีฐานราก

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

๒.๑.๑ ความหมายชุมชนเข้มแข็ง

คำว่า “ชุมชนเข้มแข็ง” ถูกให้ความหมายไว้อย่างหลากหลายตามทัศนะและประสบการณ์ทำงานของนักวิชาการแต่ละท่าน ดังนี้

ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง ชุมชนที่มีสมาชิกมีความสามารถในการบริหารจัดการได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่นๆ ให้สามารถเผชิญกับภาวะวิกฤตต่างๆ ได้ ความเข้มแข็งของชุมชนเกิดจากการ ที่คนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันเข้ามาร่วมคิดร่วมทำมีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้

ร่วมกันในการ ปฏิบัติ ความเป็นชุมชนจะทำให้มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาทุกชนิดทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การเมืองและสุขภาพ*

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ได้ให้ความหมายว่า ประชาคมตำบลที่เข้มแข็งโดยพื้นฐานควรมี ลักษณะที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง/วิธีการที่จะนำไปสู่สิ่งที่เขาใฝ่ฝันฐานของสังคม ที่เข้มแข็ง หมายถึง ความเข้มแข็งในทุกด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคมวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม การเมืองการปกครอง แม้กระทั่งเรื่องศาสนา เรื่องจริยธรรม คุณธรรม รวมทั้งคุณภาพของผู้นำ คุณภาพของบุคคล คุณภาพของประชากร ที่มีการศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเป็นอย่างดี^๒

อานันท์ กาญจนพันธุ์ ได้ให้ความหมายว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่สามารถ ปรับตัวในการที่จะจัดการความสัมพันธ์แบบใหม่ขึ้นมาเพราะระบบนิเวศและความสัมพันธ์ที่มีอยู่ กับ ภายนอกและภายในไม่ได้ยังคงที่ดังนั้นชุมชนใดสามารถพัฒนาหรือสร้างสรรค์กฎเกณฑ์ใหม่ๆ หรือ ระบบความรู้ใหม่ๆ หรือการจัดองค์กรใหม่เพื่อปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านั้นได้โดยอาศัย การคำนึงถึงการเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์เคารพในศักดิ์ศรีคนอื่น ๆ พร้อมๆ กับการให้อำนาจ ต่างๆ ยอมรับในสิทธิความชอบธรรมของตัวเองความสามารถในการสะสมทุนทางสังคมหลายอย่างเข้า ด้วยกันและคงทำให้ทุนทางสังคมเหล่านี้ปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงภายนอกและสภาพนิเวศที่ตนเอง อยู่อย่างเหมาะสมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชุมชนนั้น ควบคุมชะตากรรมของตัวเองได้ น่าจะเป็นพลัง ที่เรียกว่า “ชุมชนเข้มแข็ง”^๓

เสรี พงศ์พิศ ได้ให้ความหมายว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่มีศักยภาพในการ พึ่งตนเอง สามารถบริหารจัดการตัวเอง จัดการทรัพยากร มีความรักท้องถิ่นเคารพในวัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายพออยู่พอกินมีชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและสมดุลกับธรรมชาติ^๔

สรุปได้ว่า เป็นชุมชนที่สามารถจัดการกับชุมชนของตนได้ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมและมีนักวิชาการบางท่านได้อธิบายความหมายในลักษณะที่เฉพาะเจาะจงลงไปในแต่ละมิติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการบางท่านได้ให้ความหมายของ

*ประเวศ วะสี, ประชาคมตำบล ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๑), หน้า ๔๖

^๒ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม, แผนแม่บทเพื่อการฟื้นฟูชาติ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒.

^๓ อานันท์ กาญจนพันธุ์, วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน พลวัตและศักยภาพของชุมชนในการ พัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๔), หน้า ๙๐.

^๔ เสรี พงศ์พิศ, เครือข่ายยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เจริญวิทยาการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๘.

ชุมชน เข้มแข็งผ่านตัวแทนของคำว่าประชาคมเข้มแข็งอีกด้วย ในความเข้าใจของผู้เขียนเห็นด้วยว่ากล่าวถึงการรวมตัวกันของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ในการจัดการกิจกรรมต่างๆ

๒.๑.๒ องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็ง

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่างๆ พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบและลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง ที่เกี่ยวข้องกับตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลายๆ ท่าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เดวิด แมททิส ได้วิจัยที่เมืองทูเปโล ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญของประชาสังคมที่เข้มแข็งและสามารถใช้เกณฑ์ในการวัดความเข้มแข็งของประชาคม ได้จากองค์ประกอบ ๖ ประการคือ

๑. โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะและช่องทางการสื่อสารประชาสังคมต้องการโอกาสต้องการการพบปะและพื้นที่สาธารณะทางกายภาพที่เปิดโอกาสที่พลเมืองหรือสมาชิกได้มีโอกาสพบปะสัมพันธ์เพื่อใช้เป็นช่องทางการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของชุมชนและประเด็นสาธารณะผ่านเวทีสาธารณะ (Public Space) ซึ่งแยกได้หลายระดับ พื้นฐานที่สุดก็คือ การพบปะของผู้คนเป็นครั้งคราว เช่น การพบปะของเพื่อนบ้าน ซึ่งเปิดโอกาสให้คนมาสัมพันธ์กัน ระดับถัดมาคือ การรวมกันเป็นกลุ่ม องค์กร เพื่อทำกิจกรรมด้านใดด้านหนึ่ง อาทิ มูลนิธิหรือองค์กรต่างๆ ระดับสูงสุดคือ ระดับการเชื่อมโยงสมาชิก/องค์กร ให้เป็นเครือข่ายการพบปะหรือทุกประเภทข้างต้นเป็นช่องทางการสื่อสาร (Channels of communication)

๒. กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการตัดสินใจของชุมชน เมื่อชุมชนมีการพบปะ พูดคุยกันในประเด็นสาธารณะต่างๆ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชน ช่วยให้เรารู้ ในสิ่งที่เราต้องการรู้ซึ่งไม่อาจรู้ได้โดยลำพัง กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการเปิดให้ประชาชน กำหนดหรือนิยามประเด็นปัญหาสาธารณะร่วมกันเมื่อชุมชนมีการเรียนรู้จึงมีส่วนช่วยให้กระบวนการตัดสินใจของชุมชนรอบคอบมากขึ้นและการตัดสินใจนั้นจึงเป็นการตัดสินใจร่วมกันของคนในชุมชน

๓. ภาวะการนำและผู้นำชุมชนในชุมชนที่เข้มแข็งสมาชิกชุมชนแต่ละคนสามารถที่จะริเริ่มทำในสิ่งที่สร้างสรรค์ โดยที่ผู้นำชุมชนมีหน้าที่ดึงคนเข้ามามีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนไม่ผูกขาดการเป็นเจ้าของปัญหาหรือเจ้าของชุมชน นอกจากนี้การนำของผู้นำชุมชน ต้องเป็นไปในลักษณะที่พร้อมเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่า มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมองปัญหาทั้งชุมชน ไม่รีบร้อนแก้ไข เป็นผู้ที่พร้อมจะเรียนรู้จากความล้มเหลวอย่างไม่ย่อท้อไม่แยกตนออกจากผู้ตามและชุมชน

๔. กรอบแนวคิดของคนในชุมชน กรอบแนวคิดหรือหลักนำการปฏิบัติของชุมชนที่ เข้มแข็ง เป็นกรอบแนวคิดที่เน้นการมีส่วนร่วมและการทำงานเพื่อส่วนรวมโดยสมาชิกชุมชนต้องตระหนักในความรับผิดชอบของตนต่อปัญหาของชุมชนและปัญหานั้นสามารถแก้ไขได้โดยสมาชิกหรือคนในชุมชนเอง

๕. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบันชุมชนที่เข้มแข็งมีลักษณะที่คนในชุมชนมักไม่พึ่งพาสถาบันของรัฐแต่จะสัมพันธ์ต่อกันในแนวระนาบซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มักก่อให้เกิดความซื่อสัตย์และไว้วางใจต่อกัน

๖. สำนึกความเป็นชุมชนและชนแห่งการแบ่งปันชุมชนที่เข้มแข็งสมาชิกจะมีสำนึกในความเป็นชุมชนสูงที่แสดงออกมาในลักษณะของความไว้วางใจแบ่งปันเอื้ออาทร และเป็นเจ้าของชุมชนมีธรรมเนียมนิยมของความร่วมไม้ร่วมมือ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดหรือพัฒนาในระหว่างหรือหลังจากที่คนได้มาทำงานร่วมกัน

ส่วนในทัศนะของนักวิชาการตะวันตกผู้เขียนขอเสนอแนวคิดของ **ดร.เลรี พงศ์พิศ** ที่กล่าวถึงกรอบของชุมชนเข้มแข็ง ดังนี้

๑) ชุมชนเข้มแข็งเพราะเป็นชุมชนเรียนรู้ ชุมชนเหล่านี้จะไม่รอคอยความช่วยเหลือจากรัฐหรือภายนอกแต่จะชวนช่วยหาทางแก้ไขปัญหาด้วย สติปัญญาของตนเอง

๒) ชุมชนเข้มแข็งตัดสินใจอย่างเป็นอิสระไม่ถูกครอบงำจากรัฐ นักวิชาการ เอ็นจีโอ โดยต้องมีข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ มีเป้าหมายการพึ่งตนเองอย่างมั่นคง

๓) ชุมชนเข้มแข็งจัดการ “ทุน” ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ทุนซึ่งไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่หมายถึงทรัพยากร ความรู้ภูมิปัญญา ทุนทางสังคมวัฒนธรรมและอื่นๆ

๔) ชุมชนเข้มแข็งต้องมีธรรมาภิบาล มีการบริหารจัดการที่ดี โปร่งใส ตรวจสอบได้ และกระจายอำนาจ^๕

กุหลาบ รัตนสังธรรม และคณะ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการพัฒนาโดยเน้นชุมชนเป็นตัวตั้ง ได้แก่

๑. ภูมิปัญญาและความรู้สึที่สืบสานและประยุกต์ให้สอดคล้องต่อ การเปลี่ยนแปลงภายนอก

๒. องค์การชุมชนและกลุ่มผู้นำที่มีคุณธรรมและภูมิปัญญา รวมถึงการจัดตั้งกลุ่ม และจัดระเบียบในชุมชน

๓. เวทีการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เท่าทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงและการบุกรุกจากภายนอก^๖

^๕ เดวิท แมททิวส์, อ้างถึงใน วิรุฒิ เสนาคำ, จากปัจเจกสู่สาธารณะ: กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, ๒๕๔๐), หน้า ๔.

^๖ กุหลาบ รัตนสังธรรม และคณะ, ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการเสริม สร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจ ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอ บี พรินท์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๑-๒๒.

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้นำแนวคิดเรื่องประชาสังคมมาผสมผสานและ
 ให้นำหนักที่ความเป็นชุมชนไว้สูงซึ่งองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งมี ๙ ประการ คือ

๑. มีบุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ
 ๒. มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยผลประโยชน์สาธารณะและ
 ของสมาชิก

๓. มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเองรักและเอื้ออาทรต่อกันและมีความรักชุมชน
 ๔. มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ
 ๕. มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
 ๖. เรียนรู้ เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เป็นแนวราบและติดต่อสื่อสารกันหลากหลาย
 รูปแบบ

๗. มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
 ๘. มีการจัดการบริหารงานกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดี
 ๙. มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดกันตลอดไป
ธีระพงษ์ แก้วหาญ ได้เสนอองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งเพื่อใช้ในการนำไปสู่การ
 ปฏิบัติ ดังนี้^๗

๑. อุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญช่วยยึดเหนี่ยวคนในชุมชนและ
 ความเป็นชุมชน โดยเฉพาะวิสัยทัศน์ในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายคุณภาพชีวิตที่ดี หรือค่านิยม สุขภาพ
 ดีจะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ทุกคนเกิดสำนึกและร่วมในกิจกรรมการพัฒนาอีกทั้งการเชื่อมั่นใน ศักยภาพ
 ของคนในชุมชนการมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทั้งตนเองผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิด ความสุขในการ
 กระทำเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกิดอำนาจที่เป็นอำนาจสาธารณะของทุกคนและ เป็นของชุมชน

๒. การจัดการองค์กรและการบริหารจัดการมีการจัดองค์กรที่ก่อให้เกิดกิจกรรม
 และความร่วมมือ การบริหารจัดการทรัพยากรที่ดีและมีกระบวนการวางแผนมีประสิทธิภาพเกิดการ
 มีส่วนร่วมจากชุมชนหรือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๓. การมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องเป็นกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์แก่ อนุชน
 หรือคนรุ่นถัดไปในการรับช่วงต่อภาระงานของชุมชนเป็นภาพของควมมีชีวิตชีวาของชุมชน
 และแสดงถึงการขยายกิจกรรมหรือเครือข่ายสมาชิก รวมทั้ง ความสามารถให้เข้าร่วมอย่าง
 หลากหลายมากขึ้น ทั้งกิจกรรม กลุ่มคน และองค์กร

๔. ทุน มีทุนในเชิงกายภาพ คือ มีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพโดยเฉพาะผู้นำด้านต่างๆ
 ที่มีอยู่และมีความหลากหลายในชุมชนหรือมีทุนที่เป็นตัวเงิน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ สิ่งแวดล้อม

^๗ธีระพงษ์ แก้วหาญ, กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งประชาคม ประชาสังคม,
 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, ๒๕๔๓), หน้า ๒๒-๒๓.

ทางธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรม อันเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เป็นประสบการณ์ การเรียนรู้วิถีการปฏิบัติ และร้อยรัดผู้คนในชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๕. เครือข่ายความร่วมมือหรือทุนเพื่อนจะทำให้มีความหลากหลายทั้งกิจกรรม และองค์กรหรือกลุ่มคนที่เข้าร่วมพัฒนาก่อให้เกิดอำนาจต่อรองและการพัฒนากิจกรรมสาธารณะร่วมกัน ภายใต้กิจกรรมสาธารณะมากขึ้นมีการประมวลความคิด การตัดสินใจและกำหนดกฎเกณฑ์การพัฒนา ร่วมกันเพื่อประสานประโยชน์ต่อชุมชนส่งเสริมให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

๖. สิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมืองเป็นอำนาจสาธารณะที่ก่อให้เกิดสิทธิตามมา เช่น สิทธิในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น สิทธิในการกำหนดยุทธศาสตร์ และการกระจายผลประโยชน์ ทางการพัฒนาอย่างเป็นธรรมแก่ทุกคนในชุมชน และเป็นกลไกในการควบคุมกลไกตลาด การเงิน กฎหมาย การปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประชาชน

๗. เกิดการยอมรับจากสังคมภายนอกแสดงถึงสถานะภาพหรือศักยภาพของชุมชน จนเป็นที่ยอมรับจากภายนอกและเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในขีดความสามารถและ ศักยภาพของชุมชนมากขึ้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและถ่ายทอดเทคโนโลยีซึ่งกันและกันเป็น เครือข่ายทางสังคมหรือการพัฒนาในระดับมหภาคมากขึ้น

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบและลักษณะ สำคัญบางประการของการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนมีดังต่อไปนี้ ได้แก่

๑. ชุมชนมีจิตสำนึกของการพึ่งตนเองรักและเอื้ออาทรกันและมีความรักท้องถิ่นรัก ชุมชน
๒. มีการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
๓. มีการเรียนรู้ เชื่อมโยงการเป็นเครือข่าย
๔. มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
๕. มีการจัดการบริหารงานกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดี
๖. มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดกัน ตลอดไป สำหรับลักษณะชุมชนเข้มแข็งมีดังนี้

๑. สมาชิกชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน
๒. องค์กรชุมชนดำเนินงานโดยเน้นการมีส่วนร่วมมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้
๓. สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลกิจกรรมของชุมชน
๔. สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน

๕. มีแผนชุมชนในการพัฒนาทุกๆ ด้านมุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิก ในชุมชน และเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๖. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ในที่สุด
๗. มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนาแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง และ กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งที่กล่าวมานั้นสอดคล้องกับหลักการสำคัญในลำดับแรกๆ ของการพัฒนาชุมชนหรือการทํานุบำรุงชุมชนให้เจริญคือการมีส่วนร่วม โดยการร่วมคิดร่วมทำร่วมตัดสินใจ และกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหลักการสากลที่น่าพาดคน ชุมชน สังคม ไปสู่เป้าหมายที่เป็นความสุข

๒.๑.๓ ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบได้ว่าลักษณะของชุมชนเข้มแข็งได้มีนักวิชาการได้กล่าวไว้พอที่จะสรุปได้ ดังนี้

ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายว่า ชุมชนมีหลายแบบชุมชนไม่จำเป็นต้องหมายถึงคนกลุ่มใหญ่มาอยู่รวมกันในอาณาบริเวณเดียวกันแต่ความเป็นชุมชนสามารถให้คำจำกัดความได้ คือ ความเป็นชุมชนนั้นอยู่ที่การที่คนในชุมชนจำนวนหนึ่ง (คนละพื้นที่ก็ได้) มีวัตถุประสงค์ร่วมกันมีการติดต่อสื่อสารกันมีความเอื้ออาทรต่อกันมีการเรียนรู้และร่วมกันกระทำการกิจต่างๆ

กาญจนา แก้วเทพ ได้กล่าวว่า เรื่องความเข้มแข็งของชุมชนนั้น อาจพิจารณาได้จาก

๑. ตัวบุคคลหรือทุนมนุษย์คือ สิ่งที่บ่งบอกความเข้มแข็งของชุมชนคือการเจริญเติบโตในเชิงปริมาณและคุณภาพขององค์กร นั่นคือ มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นและมีการสืบทอดคนรุ่นใหม่ๆ เข้ามารับช่วงภาระงานส่วนในมิติเชิงคุณภาพดูได้จากความรู้ความสามารถและทักษะรวมทั้งความคิดและพลังแห่งศีลธรรมทั้งของสมาชิกและผู้นำอีกทั้งผู้นำอาจดูได้จากความสามารถและการประสานผลประโยชน์สิ่งสำคัญที่ต้องดูอีกอย่างคือ พลังสร้างสรรค์ของสมาชิกในการคิดค้นและทำกิจกรรมอย่างมีชีวิตชีวาและมีความต่อเนื่อง

๒. ปริมาณและคุณภาพของกิจกรรมคือ ผลงานหรือกิจกรรมกลุ่มมีความต่อเนื่อง ดำเนินการอย่างเป็นเครือข่ายและขยายกิจการใหม่ๆ นอกจากนี้พิจารณาได้จากความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่องค์กรเผชิญในภาวะวิกฤต

๓. ปริมาณและคุณภาพของทุนที่เป็นวัตถุประสงค์ หรือสภาพแวดล้อมพิจารณาจากทุนด้านปริมาณของวัตถุประสงค์ที่เพิ่มมากขึ้นหรือได้มา ส่วนมิติเชิงคุณภาพ พิจารณาจากความยั่งยืนของทุน

๔ ประเวศ วะสี, ประชาคมตำบลยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศีลธรรมและสุขภาพ, หน้า ๑๓.

๔. ทูนเพื่อนหรือเครือข่ายการมีเครือข่ายสมาชิกหรือกิจกรรมสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและเห็นถึงศักยภาพในการระดมทุน พิจารณาได้จากเครือข่ายสมาชิกที่มีกว้างขวางมากขึ้น และความสามารถในการจัดการเครือข่าย

๕. สถานภาพขององค์กรชุมชนซึ่งองค์ประกอบจากหนึ่งถึงสี่เป็นเพียงการพิจารณาจากตัวองค์กรชุมชนเท่านั้น การพิจารณาศักยภาพควรพิจารณาอ้างอิงจากภายนอกด้วย นั่นคือการประเมินการยอมรับต่อองค์กรชุมชนจากกลุ่มบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องว่าให้การยอมรับในเรื่องไหน มากน้อยเพียงใดนอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ ยังเสนอว่า การพิจารณาความเข้มแข็งของชุมชน หาก มองในมุมกว้างแล้วน่าจะพิจารณาถึงขีดความสามารถของชุมชนในการควบคุมตัวแปรที่ควบคุมไม่ได้ เช่นการกำหนดราคาขายการอยากให้ลูกหลานอยู่ในหมู่บ้าน กรรมสิทธิ์ที่ดินและป่าชุมชนเป็นต้นโดยมีความสามารถในการควบคุมได้มากยิ่งขึ้นตั้งแต่ วิถีชีวิตของตนเอง ครอบครัว กลุ่มหมู่บ้าน เครือข่าย ตลาด และนโยบาย^๙

ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์ ได้กล่าวไว้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชนที่เน้นให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มสมาชิกตัวองค์กรและการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดกิจกรรม ผลประโยชน์ เกิดเครือข่าย และอุดมการณ์ ดังนั้น สามารถแยกพิจารณาชุมชนเข้มแข็งได้ ๓ ประการ คือ

๑. พิจารณาถึงเฉพาะความเข้มแข็งหรือองค์กรชาวบ้านซึ่งมีบทบาทไม่มากนักในการเคลื่อนไหวภาคสาธารณะเป็นเพียงความเคลื่อนไหวในระดับองค์กรกลุ่มของตน

๒. พิจารณาความเป็นชุมชนเป็นลักษณะการรวมตัวที่หลากหลายทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการในความร่วมมือ เป็น “ประชาสังคม” กล่าวคือ มีความร่วมมืออย่างกว้างขวางหลากหลายเป็นพหุภาคี มีการสำนึกการพึ่งตนเองและขยับประโยชน์จากเฉพาะกลุ่มสู่จิตสาธารณะมากขึ้น

๓. พิจารณาความเป็นชุมชนสาธารณะเป็นสังคมของส่วนที่ไม่ใช่การจัดการโดยภาครัฐหรือภาคทุนที่แสวงหาประโยชน์ ซึ่งองค์ประกอบที่ทำให้ชุมชนภาคสาธารณะมีความเข้มแข็งประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะและช่องทางการสื่อสารกระบวนการที่สำคัญของชุมชนให้เกิดสำนึกสาธารณะ (เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้) ภาวะการผู้นำและผู้นำชุมชน กรอบแนวคิดหรือจินตนาการของคนในชุมชนความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบันสำนึกความเป็นชุมชนและการรู้จักแบ่งปัน^{๑๐}

^๙กาญจนา แก้วเทพ, องค์กรชุมชน กลไกเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม, (ขอนแก่น: สำนักพิมพ์บริษัทแปลนพริ้นติ้ง จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๑๙-๒๐.

^{๑๐} ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์, กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งประชาคม ประชาสังคม, หน้า ๒๐-๒๑.

มนตรี กรรพุมมาลย์ และภุชงค์ กุณฑลบุตร ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง มีลักษณะสำคัญ ดังนี้^{๑๑}

๑. สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
๒. สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชน
๓. มีกระบวนการของชุมชนที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชน
๔. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน
๕. สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน
๖. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชนมุ่งที่การพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คนและมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน
๗. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใชการพึ่งพาตลอดไป
๘. มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนาอาจเป็นหมู่บ้าน ชุมชนอื่นๆ ท้องถิ่น ภาครัฐราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ อื่นๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

สรุปได้ว่า ลักษณะของชุมชนเข้มแข็งต้องเป็นพื้นฐานของความรักความสามัคคีและความเอื้ออาทร มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องรู้จักใจกว้างยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายซึ่งเป็นคุณค่าหลักของระบอบประชาธิปไตย

๒.๑.๔ แนวทางการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบได้ว่าแนวทางการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบจัดการในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยอาศัยหลักการพัฒนาชุมชนทั่วไปผนวกกับหลักการพัฒนาชุมชนเฉพาะเป็นพื้นฐานแนวคิดดังกล่าวมุ่งเน้นที่หลักการจัดการภายในชุมชนมีหลักการสำคัญดังนี้^{๑๒}

^{๑๑} มंत्री กรรพุมมาลย์ และภุชงค์ กุณฑลบุตร, การพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน, (เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕), หน้า ๗๗.

^{๑๒} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๓๐-๓๖.

๑. หลักการช่วยกันคิด หมายถึง การระดมความคิดร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการพัฒนาชุมชน ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของหลักการ PAR. (Participatory Action Research)

๒. หลักการ PAR คือ การดำเนินการพัฒนาและวิจัยการพัฒนาพร้อมกันไปโดย เจ้าหน้าที่และประชาชนร่วมมือกัน หลักการดังกล่าวจะทำให้ทราบได้ว่าการดำเนินงานเป็นไปตรงเป้า ที่วางไว้หรือไม่ มีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง มีแนวทางแก้ไขอย่างไร

๓. หลักการพึ่งตนเอง ซึ่งการที่คนจะพึ่งตนเองได้นั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ๕ ประการ คือ ๑) เทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ๒) มีอาชีพและรายได้พอเพียง ๓) มีทรัพยากรธรรมชาติ ๔) มีจิตใจแน่วแน่ ความพยายามในการพึ่งตนเอง ๕) ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น ค่านิยม อุดมการณ์

๔. หลักการ BAN (Balance Ability and Networking) ประกอบด้วยสาระสำคัญ ๓ ประการ คือ

ประการแรก คือ การรักษาสมดุล ได้แก่ การรักษาสุขภาพให้ดีการมี ครอบครัวอบอุ่นการมีชุมชนที่เข้มแข็งเป็นต้น

ประการที่สอง คือ การสร้างความสามารถในการพึ่งตนเองได้ซึ่งจะต้องมี ๑) เทคโนโลยี ๒) เศรษฐกิจ ๓) ทรัพยากร ๔) จิตใจ ๕) สังคมวัฒนธรรม,

ประการที่สาม คือ การสร้างเครือข่าย หรือการมีเพื่อนพันธมิตรในการ พัฒนามิตร เหล่านี้จะเป็นที่พึ่งของกันและกันอาจเรียนรู้จากกันและกันช่วยเหลือกันทั้งทางเทคโนโลยี งบประมาณและด้านอื่นๆ

๕. หลักการจัดการ ประกอบด้วยหลักการสำคัญอื่นๆ ดังนี้

ประการแรก คือ การรู้จักตนเอง คือรู้จักสภาพชุมชนรู้ปัญหาของชุมชนรู้ ความ ต้องการของชุมชนโดยอาจใช้หลักการ SWOT (Strength, Weakness, Opportunity, Threat) ในการวิเคราะห์ชุมชนเพื่อให้รู้จักตนเองได้

ประการที่สอง คือ การส่งเสริมการศึกษาอบรมการจัดการที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องพึ่งพาการศึกษาอบรมสืบเนื่องมาจากหลักการจัดการทั่วไปที่ต้องการวางแผนการจัด กำลังคนการลงมือดำเนินการและการประเมินผลล้วนต้องการการศึกษาอบรมมิฉะนั้นจะไม่สามารถ ทำเรื่องเหล่านั้นได้และสืบเนื่องมาจากการรู้จักตนเองข้างต้นเมื่อทราบว่าตนเองมีปัญหาอะไร หรือ ต้องการอะไร ก็อาจจะต้องแก้ไขด้วยการศึกษาอบรม

ประการที่สาม คือ การสร้างกลุ่มช่วยเหลือตัวเองโดยเป็นการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา เพื่อช่วย ตัวเองอาจเป็นคณะกรรมการคณะทำงาน ต่างๆ กลุ่มเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการ เพราะจะได้มีผู้จัดการและคนทำงานประเภทอื่นๆ ที่จำเป็นในการบรรลุเป้าหมายของการจัดการ

๖. หลักการอื่นๆ ซึ่งจะเป็นแนวทางให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนแบบจัดการได้ ประกอบด้วยประชาธิปไตยในการดำเนินงานหลักการใช้ผู้นำท้องถิ่นหลักการใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นและหลักการพหุภาคีในการดำเนินงานแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ ได้กล่าวถึงแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยให้ความสำคัญกับองค์กรชาวบ้านซึ่งมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการภายในชุมชนตามแนวคิดดังกล่าวได้จัดแยกประเภทของการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร ๓ ประเภท ดังนี้^๓

๑. การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านโดยภาครัฐและเอกชน มีจุดเน้นที่สิทธิและอำนาจขององค์กรชาวบ้านในการจัดการปัญหาต่างๆ โดยมีจุดสำคัญ ๒ ประการคือ

ประการแรก นโยบายของรัฐและกฎหมายจะต้องให้สิทธิและอำนาจแก่องค์กร ชาวบ้านมากขึ้น เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการจัดการศึกษาการจัดเก็บภาษี เป็นต้น

ประการที่สอง การกำหนดแผนงานงบประมาณและโครงการจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนต่างๆ โดยให้องค์กรชาวบ้านเข้ามามีบทบาทให้มากขึ้นรวมถึงการมีสิทธิและอำนาจในการดูแลงบประมาณการดำเนินงานและการติดตามผลเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน

๒. การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านที่ริเริ่มขึ้นใหม่มีแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็ง ดังนี้

ประการแรก การศึกษารูปแบบชาวบ้านแบบมีส่วนร่วมโดยให้ชาวบ้านร่วมทำการศึกษา ปัญหาร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐ หรือเอกชน วิธีการดังกล่าวจะทำให้ชาวบ้านเกิดแนวคิดร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหาของชุมชน และเกิดการช่วยเหลือกันตามมา

ประการที่สอง การเรียนรู้และคิดค้นกิจกรรมแก้ปัญหา การเปิดโอกาสให้มีการอบรม ศึกษาดูงานจากพื้นที่ที่เคยประสบปัญหามาก่อน จะช่วยให้ชาวบ้านเป็นแนวทางในการแก้ไข ปัญหาของชุมชนได้

ประการที่สาม การวางแผนกิจกรรมแก้ปัญหาว่าจะมีกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาอย่างไรบ้าง

ประการที่สี่ การรวมกลุ่มปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือกันทั้งความคิด เทคนิคตลอดจนการช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ประการที่ห้า การติดตามแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์กรให้มีความเข้มแข็งมากขึ้นโดยเจ้าหน้าที่จากภายนอกและผู้นำชาวบ้านต้องติดตามสมาชิกขององค์กรอย่างสม่ำเสมอเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งมากขึ้น

^๓ สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ, การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน, (ขอนแก่น: ๒๕๔๐), หน้า ๑๑๓-๑๑๗.

๓. การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านที่มีอยู่แล้วและกำลังดำเนินกิจกรรมพัฒนาอยู่ในปัจจุบัน มีแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ดังนี้

ประการแรก การพัฒนาผู้นำองค์กรชาวบ้านในการจะช่วยให้ผู้นำองค์กรชาวบ้านให้เข้มแข็งขึ้นมาได้นั้นต้องมีการแยกแยะความรู้ความสามารถของผู้นำและเสริมสร้างในจุดที่ผู้นำมีอยู่แล้วให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นหรือเพิ่มทักษะด้านอื่นเพิ่มเติมขึ้นมาได้

ประการที่สอง การเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์แนวความคิด เช่น กระบวนการ แก้ปัญหาการทำงานเป็นทีม การวางแผนจากชาวบ้าน การวิเคราะห์ เป็นต้น

ประการที่สาม เจ้าหน้าที่รัฐและเอกชนซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่เข้าไปทำงานกับ องค์กรชาวบ้านที่มีอยู่แล้วและดำเนินกิจกรรมอยู่ ควรนำเอาองค์ประกอบขององค์กรชาวบ้านเป็น ตัวชี้วัดในการทบทวนและปรับตัวขององค์กรชาวบ้านเพื่อจะทำให้ได้อุดมการณ์ร่วม วัตถุประสงค์ เป้าหมายและจะทำให้้องค์กรชาวบ้านสามารถแก้ไขปัญหาชาวบ้านได้มากขึ้น

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งการส่งเสริมการศึกษาอบรม การจัดการที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องพึงพาการศึกษาอบรมแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยให้ความสำคัญกับองค์กรชาวบ้านซึ่งมีบทบาทสำคัญในการ บริหารจัดการภายในชุมชนทำให้ชาวบ้านเกิดแนวคิดร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหาของชุมชน และเกิด การช่วยเหลือกันตามมา

๒.๑.๕ เงื่อนไขการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนนอกจากจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของหลักการแนวคิดทฤษฎีการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่จะนำมาใช้แล้วควรมีการพิจารณาถึงเงื่อนไขที่สำคัญที่จะมีผลต่อความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนร่วมด้วย เงื่อนไขความสำเร็จดังกล่าวประกอบด้วย^{๑๔}

๑. ระบบคุณค่าอุดมการณ์ความเชื่อที่อยู่บนพื้นฐานของการเคารพอนันตมต่อธรรมชาติหรือกำหนดตนเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติซึ่งจะทำให้ชุมชนเกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติต่อไป

๒. ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกระบวนการเรียนรู้ที่ชุมชนสรรสร้างและสั่งสมมาเพื่อการดำรงชีพ เช่น ภูมิปัญญาด้านการเกษตร การแพทย์พื้นบ้าน การจัดการทรัพยากร การอยู่อาศัย เป็นต้น รวมถึงประสบการณ์ของชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่ชุมชนประสบอยู่

^{๑๔}ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม, ชุมชนเข้มแข็ง ทูทางสังคมของไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม ธนาการออมสิน, ๒๕๔๒), หน้า ๓๓-๓๔.

๓. ผู้นำทางปัญญาของชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีภูมิปัญญาในการดำรงชีพ เช่น ผู้อาวุโส พระ หมอพื้นบ้าน ผู้นำเกษตรกร เป็นต้นซึ่งกรณีตัวอย่างชุมชนที่มีความเข้มแข็งหลายแห่ง พบว่า ปราชญ์ชาวบ้านจะมีบทบาทอย่างมากในกระบวนการส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

๔. โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในแนวราบซึ่งเอื้อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น ระบบครอบครัวเครือญาติ สถาบันผู้อาวุโส การเอามื้อเอาแรง เป็นต้น

๕. ระบบสิทธิและการจัดการร่วมกัน เช่น สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร อันเป็นสิทธิในการใช้และดูแลรักษาสิ่งที่เป็นทรัพย์สินส่วนร่วมของชุมชน

๖. สถาบันชุมชน ได้แก่ กฎ จารีตประเพณี วัฒนธรรม จิตสำนึกร่วมกัน รวมถึงองค์กรชุมชนที่ควบคุมดูแลให้ชุมชนดำเนินไปตามระบบคุณค่าและระบบคิดที่เป็นอยู่

๗. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม อันเป็นที่มาของภูมิปัญญา วิธีคิดที่แตกต่างกันไปตามระบบนิเวศ และเงื่อนไข ต่างๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อันทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดประสบการณ์ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสังคมโดยรวม

๘. กลุ่มองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมสาธารณะในภาคสังคม เช่น องค์กรชาวบ้าน เครือข่าย ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มวิชาชีพ นักวิชาการก

สรุปได้ว่า เงื่อนไขการสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชนอาจกระทำได้โดยอาศัยกระบวนการที่สำคัญ ๔ ขั้นตอน คือ การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรบุคคล การกำหนดประเด็นปัญหาของชุมชนและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนและขยายเครือข่ายความร่วมมือ

๒.๑.๖ กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ในการสร้างกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนนอกจากจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของหลักการแนวคิดทฤษฎีการสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่จะนำมาใช้แล้วควรมีการพิจารณาถึงเงื่อนไขที่สำคัญที่จะมีผลต่อความสำเร็จในการสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชนจากการศึกษาเอกสารต่างๆได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ ดังนี้

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ ได้กล่าวถึงการนำเสนอกระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ^{๑๔}

๑. ชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาที่มีระบบการศึกษาสาธารณสุขสิ่งแวดล้อมการจัดการทรัพยากรระบบสวัสดิการและกฎหมายมาจากชุมชนเป็นของชุมชน

^{๑๔} ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งประชาคม ประชาสังคม, หน้า ๖๖-๘๔.

๒. ความเข้มแข็งของชุมชนและกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาจะช่วยให้เกิด การสร้างและจัดระเบียบของชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ และระบบทุนของชุมชนให้พึ่งตนเองได้และยั่งยืน

๓. นำไปสู่โครงสร้างทางการเมืองและระบบการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นของ ประชาชนอย่างแท้จริง

๔. ระบบความร่วมมือและความเป็นประชาคม ประชาสังคม จะทำให้สังคมโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อสร้างดุลยภาพทางการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้ เข้มแข็งอาจกระทำได้โดยอาศัยกระบวนการที่สำคัญ ๔ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรบุคคล การพัฒนา ทรัพยากรบุคคล หรือ การเตรียมคนเป็นปัจจัยหลักสำคัญในความสำเร็จของการ พัฒนาในระดับ ชุมชนทำให้โครงการต่างๆ ที่ดำเนินการในชุมชนประสบความสำเร็จสูงโดยแกนนำหรือ ผู้นำที่ประสบ ความสำเร็จมักจะสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในชุมชนจึง ควรมีการ ดำเนินการดังนี้คือ ๑) การค้นหาทรัพยากรบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้แทน กลุ่มต่างๆ ในชุมชน ผู้นำ กลุ่มอาสาสมัคร หรือ ผู้มีความสนใจกลุ่มคนจนหรือกลุ่มผู้ประสบ ปัญหา, ๒) เนื้อหาสาระที่จะถ่ายทอดหรือให้การศึกษาแก่บุคคลในชุมชนนั้นต้องเป็นเนื้อหาสาระ ที่ครอบคลุม และผลักดันให้เป็นไปตามเป้าหมายอาจมีดังนี้

๑. สภาพชุมชน ได้แก่ ความเป็นมา การเปลี่ยนแปลงของสังคม หรือชุมชนสภาพ ปัญหาของชุมชนและผลการพัฒนาจากภายนอกที่มีผลกระทบต่อชุมชน

๒. วิธีชุมชน ได้แก่ การอยู่ร่วมกันฉันทน์พี่น้องความสัมพันธ์ ในระบบเครือญาติ วิธีการ จัดการกับการขัดแย้งของชุมชนแนวคิดในการพึ่งพาตนเอง เป็นต้น

๓. ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านอาชีพเพื่อการดำรงชีวิต

๔. ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและคุณภาพชีวิตเพื่อให้มีสุขภาพและ คุณภาพชีวิตที่ดี

๕. ส่งเสริมอุดมการณ์และวัฒนธรรมชุมชนเพื่อให้การอยู่ร่วมกัน ของชุมชนมีพลัง ผลักดันที่ดีจากการมีสำนึกความรู้สึกเอื้ออาทรต่อผู้อื่นและผู้พันต่อชุมชน

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นปัญหาของชุมชนและการพัฒนาทางเลือก เพื่อ ดำเนินกิจกรรม ต้องมีการดำเนินการโดยผ่านกระบวนการที่สำคัญ ดังนี้ ๑) กระบวนการศึกษา และ วิเคราะห์ชุมชนทั้งทางด้านครอบครัว คน ทรัพยากร ที่มีอยู่ในชุมชน ๒) การพัฒนาทางเลือกเพื่อ ดำเนินกิจกรรมจำเป็นต้องส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลจากการศึกษาวิเคราะห์มาสู่การสนทนอย่างพินิจ พิเคราะห์ภายใต้โอกาสที่เปิดให้ทุกคนได้นำเสนอทัศนะของตนเองต่อปัญหาและแนวทางแก้ไขทั้ง ทัศนะที่เป็นข้อสนับสนุนหรือขัดแย้งภายใต้การให้เกียรติในฐานะเป็นคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

ในการเลือกดำเนินกิจกรรม ของชุมชน มักจะมีลักษณะแบบองค์รวม (Holistic) กล่าวคือ มีความรอบด้านแก้ไขทั้งปัญหา เศรษฐกิจ อาชีพ โครงสร้างพื้นฐาน ทุนและการออกการศึกษา วัฒนธรรม สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม สวัสดิการและการเมืองไปพร้อมๆ กัน และเมื่อถึงขั้นลงมือปฏิบัติก็จะแบ่งความรับผิดชอบหรือมอบหมายให้กลุ่มสนใจรับผิดชอบดำเนินกิจกรรม

ขั้นตอนที่ ๓ การดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน กิจกรรมสาธารณะของชุมชน เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความสนใจและการมีเป้าหมาย ร่วมกันของคนในชุมชนทำให้มีการรวมพลังมีการสนทนาอย่างพินิจพิเคราะห์เริ่มกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์หลากหลายมีการจัดการร่วมกันภายใต้ความสัมพันธ์ในแนวระนาบเรียนรู้และสรุปทบทวน ร่วมกันโดยดำเนินการ ดังนี้

๑. การจัดองค์กรและการบริหารจัดการมีการมอบหมายหรือจัดตั้งองค์กร ผู้รับผิดชอบหรือคณะทำงาน ทำให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เกิดการประสานกลุ่มคน องค์กร และพหุภาคีเข้ามาร่วมมือในการพัฒนา

๒. ส่งเสริมการวางแผนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิคการประชุมเพื่อวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation influence control) หรือเทคนิคอื่นๆ เช่น เทคนิคการประชุมเพื่อกำหนด อนาคตร่วมกัน (future search conference) เพื่อให้สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายวางแผน ระดมทรัพยากรแบ่งบทบาทหน้าที่และจัดทำเครื่องชี้วัดจัดทำระบบการติดตามความก้าวหน้าและ สรุปทบทวนจากการดำเนินงานร่วมกัน

๓. การประเมินผลกิจกรรมโดยสาธารณะต้องให้ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ และอาจเชิญบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินทำให้ชุมชนสามารถสรุปทบทวนและมีการ ปรับเปลี่ยนกิจกรรมโครงการได้อย่างต่อเนื่อง

๔. พหุภาคีจัดระบบสนับสนุนกระบวนการและแผนงานโครงการขององค์กรชุมชน ภาครัฐต้องปรับบทบาทมาเป็นฝ่ายกระตุ้นและอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนเพิ่มความเข้มแข็ง แก่ชุมชนท้องถิ่นภายใต้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจากทั้งภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ธุรกิจ นักวิชาการ นักพัฒนา สื่อมวลชน รวมทั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นในลักษณะพหุภาคีที่ร่วมกันสนับสนุน ให้ประชาคมในชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง

ขั้นตอนที่ ๔ ขยายเครือข่ายความร่วมมือ ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น จำเป็นต้องประสานความร่วมมือกันทั้งสังคม โดยมีกระบวนการที่สำคัญ คือ ๑) ส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มต่างๆ เพื่อความเป็น เครือข่ายความร่วมมือกับสังคมวงกว้างที่ต่อยอดจากชุมชนท้องถิ่น ๒) พัฒนาความเป็นประชาคม อำเภอ จังหวัด เปิดโอกาสให้เครือข่ายต่างๆ เข้าร่วมในลักษณะเป็นพหุภาคี

สรุปได้ว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง การที่ประชาชน ในชุมชนต่างๆมีการรวมตัวกันเป็น “องค์กรชุมชน” โดยมีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชนทำให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชุมชนเข้มแข็งได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ คือ เน้นการกระจายการพัฒนาป้องกัน และปกป้องชุมชนมากขึ้นการพัฒนาท้องถิ่นให้ทุกภาคส่วนเข้ามาสนับสนุนและให้ชุมชนและท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการตัวเอง สร้างการเรียนรู้ในชุมชนใช้พลังชุมชนในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ดังนั้น ในการพัฒนาและสร้างชุมชนเข้มแข็งจึงมีองค์ประกอบสำคัญ คือ การจัดองค์กร และบริหารจัดการ อุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน ทุน มีกิจกรรมต่อเนื่อง มีเครือข่ายความร่วมมือ การยอมรับจากสังคมภายนอกและมีสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง โดยกระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

๒.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของประชาชนในการพัฒนา

จากการศึกษาวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น เรื่ององค์กรเข้มแข็ง พบว่า มีปัจจัยหลายประการที่มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นหรือเป็นสิ่งที่มีความขัดแย้งในชุมชนโดยประการต่างๆ ที่มีต่อความเข้มแข็งหรืออ่อนแอต่อชุมชน ได้แก่^{๑๖}

๒.๒.๑ การเมืองการปกครอง ถ้ามีระบบการปกครองแบบศูนย์รวมอำนาจจะมีผลกระทบต่อชุมชนสูง และทำให้ชุมชนอยู่ภาวะอ่อนแอ เพราะระบบราชการที่มีการใช้อำนาจสั่งการในการพัฒนา จะเป็นกลไกในการทำลายศักยภาพในการคิด และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างมาก

๒.๒.๒ เศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจของชุมชนต้องเป็นแบบพึ่งตนเองและมุ่งตอบสนองความต้องการเพื่อการยังชีพของมนุษย์เป็นหลัก เน้นการใช้ปัจจัยการผลิต เป็นที่มีอยู่ในชุมชนภายใต้เทคโนโลยีและการจัดการที่เหมาะสม

๒.๒.๓ สังคมและวัฒนธรรม โครงสร้างทางสังคม ชุมชนที่เข้มแข็งได้ต้องมีโครงสร้างทางสังคม ที่มีความสัมพันธ์แนบแน่นหรือแนวนอน เพราะโครงสร้างนี้เป็นเงื่อนไขให้เกิดความร่วมมือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และเปิดโอกาสให้คนในชุมชน ได้เรียนรู้และแสดงศักยภาพอย่างอิสระ มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในทุกด้านค่านิยมและความเชื่อในศาสนา ชุมชนจะเข้มแข็งมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับค่านิยม ที่สมาชิกในชุมชนนับถือ เพราะค่านิยมเป็นปัจจัยที่กำหนดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของชุมชน

๒.๒.๔ จิตใจ ผู้มีสุขภาพจิตดีจะต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ผู้มีสุขภาพจิตดีจึงเป็น ผู้ที่ปรับตัวได้ดี เป็นผู้รู้จักและเข้าใจผู้อื่นได้ดี และสามารถเผชิญกับปัญหา และความจริงแห่งชีวิตได้ดี ส่วนผู้ที่มีสุขภาพจิตไม่ดีก็คือ ผู้ที่ปรับตัวได้ไม่

^{๑๖}สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, “องค์กรเข้มแข็ง” ๒๕๔๐, หน้า ๑๒๐-๑๒๑.

ดี (Mal - adjusted person) จะเป็นบุคคลที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับ ผู้ที่ปรับตัวได้ดี (Well-adjusted person) นั่นเอง ไม่รู้จักและไม่เข้าใจตนเอง ไม่รู้จักและไม่เข้าใจผู้อื่น ตลอดจนไม่สามารถเผชิญปัญหาและความจริงแห่งชีวิตได้ ทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข คนปกติเมื่อตกอยู่ในภาวะหรือเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรง จะทำให้เกิดความตึงเครียดเป็นเวลานาน พฤติกรรมอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น มีอารมณ์แปรปรวน มีความคิดสับสน การรับรู้ผิดไปจากปกติ จนทำให้ไม่สามารถ ประกอบกิจกรรม เพื่อดำรงชีวิตที่ปกติได้

๒.๓ แนวคิด ทฤษฎี และหลักการพัฒนาชุมชน

๒.๓.๑ แนวคิดการพัฒนาชุมชน

ก่อนที่จะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนนั้นผู้วิจัยจะได้กล่าวความหมายของการพัฒนาซึ่งได้มีนักวิชาการจำนวนมากที่ได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้เป็นจำนวนมากดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

๑. ความหมายของการพัฒนา

ความหมายของคำว่า “พัฒนา” ในภาษาไทย มาจากคำว่า “วฒฺณ” ในภาษาบาลี และ “วฺรณ” ในภาษาสันสกฤต แปลว่า ความเจริญ และการพัฒนา คือ การคุ้มครอง การเปลี่ยนแปลงให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมประการหนึ่ง การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีที่สุดในสิ่งที่เราต้องการให้เกิดขึ้นในปริมาณที่เพียงพอ และการพัฒนา คือความเจริญก้าวหน้าโดยทั่วไป เช่น การพัฒนาหน่วยงาน ชุมชนหรือประเทศ คือ การทำให้สิ่งเหล่านั้นดีขึ้น เจริญขึ้นสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ได้ดียิ่งขึ้นหรืออาจจะกล่าวได้ว่า “การพัฒนา” เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่หยุดนิ่ง^{๑๗}

หรือการพัฒนา หมายถึง กระบวนการ (Process) ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของกลุ่มบุคคลเป้าหมายมุ่งให้เกิดความเสมอภาคและการกระจายอย่างเป็นธรรมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนน้อยที่สุด ทั้งนี้กระบวนการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาสามารถที่จะกำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างบังเกิดผล^{๑๘}

สนธยา พลศรี ได้สรุปแนวคิดของนักวิชาการต่างๆ ที่กล่าวความหมายของการพัฒนาว่า

๑. การทำให้ดีขึ้น เจริญขึ้นก้าวหน้าขึ้นโดยไม่หยุดนิ่ง
๒. การเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจอย่างมีระบบ

^{๑๗}สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๓), หน้า ๓.

^{๑๘}ดิเรก ฤกษ์ห่วย, การพัฒนาชนบท : เน้นการพัฒนาสังคมและแนวความคิดความจำเป็นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, ๒๕๒๔), หน้า ๒.

๓. การกระจายรายได้ของบุคคลในชุมชน
๔. กระบวนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
๕. กระบวนการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชนบททั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม
๖. กระบวนการจัดองค์การทางสังคมที่มีสมรรถภาพดีกว่า
๗. การปรับปรุงระบบสังคมให้ทันสมัย
๘. การเพิ่มขีดความสามารถของสังคมอย่างสูงสุด
๙. การเปลี่ยนแปลงในระบบทั้งคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม
๑๐. การเปลี่ยนแปลงที่มีทิศทางหรือวางแผนไว้ล่วงหน้า
๑๑. การสร้างความเสมอภาคทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและระหว่างชุมชน

ต่างๆ

๑๒. การปรับปรุงเงื่อนไขต่างๆ ที่สังคมไม่พึงปรารถนา^{๑๔}

จากความหมายข้างต้นอาจแบ่งแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาออกได้ ๔ กลุ่มตามแนวความคิด ได้ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ มีความคิดเห็นว่า การพัฒนา หมายถึง ความเจริญเติบโต (Growth) คือเป็นการเพิ่มของผลผลิตซึ่งกระทำโดยระบบสังคมร่วมกับสิ่งแวดล้อม เช่น การผลิตข้าวเพิ่มขึ้นการสร้างถนน สะพาน เขื่อน เป็นต้น

กลุ่มที่ ๒ มีความคิดเห็นว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบกระทำการ เช่น มีการเปลี่ยนแปลงระบบสังคม ระบบการเมืองและระบบบริหาร

กลุ่มที่ ๓ มีความคิดเห็นว่า การพัฒนาเป็นการเน้นถึงวัตถุประสงค์หลักถ้าเป็นการบริหารด้วยวัตถุประสงค์ (Management by objectives) คือการทำงานที่มุ่งวัตถุประสงค์เป็นหลัก กล่าวคือการพัฒนาต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์และความต้องการที่ได้รับความเห็นชอบหรือการสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง

กลุ่มที่ ๔ มีความคิดเห็นว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโดยการวางแผนเพื่อไปใช้ในการดำเนินการเพื่อกำหนดหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาจึงเป็นการวางแผนเพื่อหามาตรการให้หลุดพ้นจากความทุกข์ยากที่ไม่พึงปรารถนา โดยการชักชวนหรือกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมของประชากรเป้าหมาย โดยโครงการที่วางขึ้นนั้น เพื่อปฏิบัติการให้บรรลุผลตาม เป้าหมายด้วยกลวิธีการทำงานพัฒนาต่าง ๆ

^{๑๔} สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, หน้า ๘.

๒. ความหมายของชุมชน

ชุมชน คือ “กลุ่มชนซึ่งรวมกันอยู่โดยมีความรู้สึกผูกพันกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งจะทำให้เกิดการปฏิบัติระหว่างกันมีความสัมพันธ์ระหว่างกันและการรวมกันอยู่ในเขตนั้น”^{๒๐} หรือชุมชน คือ “หมู่ชน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยในอาณาเขตบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน มีความรู้สึกผูกพันกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะโดยอาศัยหลักผูกพันในทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ หรือศาสนาเดียวกัน ก็ตามที่ทำให้แต่ละคนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนั้นๆ”^{๒๑} “และมีการกระทำกิจกรรมต่างๆ หลายด้านร่วมกัน”^{๒๒} “เพื่อสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก ชุมชน”^{๒๓} “เป็นหน่วยทางสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน เช่น ครอบครัวหลายๆ ครอบครัว โรงเรียนวัด ร้านค้า โรงงาน ฯลฯ รวมกันเป็นหมู่บ้าน เป็นเมือง”^{๒๔}

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปความหมายของชุมชนได้ว่าชุมชน หมายถึงกลุ่มบุคคลหลายๆ กลุ่มมารวมกันอยู่ในอาณาเขตและภายใต้กฎหมายหรือบังคับเดียวกัน มีการสังสรรค์กัน มีความใส่ใจร่วมกันและมีผลประโยชน์คล้ายๆ กันและมีแนวพฤติกรรมเป็นอย่างเดียวกัน เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี หรืออีกอย่างหนึ่งก็คือ มีวัฒนธรรมร่วมกันนั่นเอง

๓. ความหมายของการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของชุมชนจากสภาพที่เป็นจริงอยู่ (สภาพที่ไม่พึงปรารถนา ไม่ดีงาม) ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (สภาพที่พึงปรารถนาที่ดีงามหรือเจริญ) กล่าวคือเป็นการจูงใจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพของส่วนประกอบต่างๆ ในชุมชน จากสภาพที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่สภาพที่พึงปรารถนาอันเป็นเป้าหมายที่ชุมชนตั้งไว้ การพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงชุมชนโดยมีการวางแผน (Planned community change)^{๒๕} ลักษณะการพัฒนาชุมชนคือ การพัฒนาคนให้มีความสามารถในการคิด ตัดสินใจ

^{๒๐} สุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์, **พัฒนาชนบทในประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑), หน้า ๕๑.

^{๒๑} จีรพรรณ กาญจนจิตรา, **การพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐), หน้า ๒๐.

^{๒๒} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕**, หน้า ๒๐.

^{๒๓} สุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์, **พัฒนาชนบทในประเทศไทย**, หน้า ๕๓.

^{๒๔} จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, **สังคมวิทยาศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, ๒๕๓๓), หน้า ๑๕๓.

^{๒๕} สัณญา สัณญาวิวัฒน์, **การพัฒนาชุมชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๑๐.

การกระทำ การรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินกิจการต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชนรวม^{๒๖} และยังเป็นกระบวนการ (Process) ทำงานอย่างหนึ่งและเป็นกลยุทธ์ๆ หนึ่ง (Strategy) ซึ่งมีจุดหมายปลายทางสูงสุดอยู่ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและคุณธรรม

ทองคุณ หงษ์พันธ์ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชน (Community development) ไว้ ๔ ลักษณะ คือ

๑. การพัฒนาชุมชน คือการสร้างสรรค์ความเจริญและยับยั้งความเสื่อมของชุมชน
๒. การพัฒนาชุมชนเป็นการสร้างชุมชนให้เจริญ โดยอาศัยกำลังความรู้และความสามารถของประชาชนและความช่วยเหลือของรัฐบาลร่วมกัน
๓. การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่มุ่งชักจูง และส่งเสริมประชาชนให้มีความกระตือรือร้นสนใจที่จะเข้าร่วมมือดำเนินการปรับปรุงการทำการมาหากิน และสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น
๔. การพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนากำลังความคิด และความสามารถของประชาชนในการทำงานร่วมกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลกับประชาชนและระหว่างประชาชนด้วยกันเพื่อปรับปรุงตนเองและชุมชนไปสู่ความเจริญทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาอนามัยและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่ความมั่นคงของชาติ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย^{๒๗}

Arthur Dunham กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนคือ การร่วมมือระหว่างประชาชนในชุมชนเพื่อช่วยกันปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่น ซึ่งจะต้องอาศัย ความร่วมแรงร่วมใจกันของคนในชุมชนในการช่วยตนเอง และช่วยกันดำเนินงาน แต่ก็ยังได้รับ การช่วยเหลือจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง^{๒๘}

Peter Du Sautoy ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชนคือ กรรวิธีที่ใช้ในการสร้างความเจริญให้กับชุมชน ประกอบด้วย การให้ชุมชนช่วยเหลือตนเอง การตอบสนองต่อความ

^{๒๖} วิรัช เตียงหงษากุล, หลักการพัฒนาชุมชน บทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๙), หน้า ๓.

^{๒๗} ทองคุณ หงษ์พันธ์, แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๓๑.

^{๒๘} Arthur Dunham, The outlook for Community Development an International symposium. (In The Social Welfare Forum, ๑๙๕๘), P. ๖

ต้องการที่แท้จริงของประชาชน รวมถึงการพิจารณาลักษณะสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และลักษณะอื่นๆของชุมชน^{๒๙}

Allison Tan ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชน คือกิจกรรมของโครงสร้างทางสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและมีการมอบอำนาจให้แก่กลุ่มคนที่เป็นตัวแทนของชุมชนเข้ามาพัฒนาชุมชน^{๓๐}

๔. จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชน

ในการพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ดำเนินแบบต่อเนื่องและค่อยเป็นค่อยไปโดยอาศัยหลักความต้องการและการริเริ่มจากประชาชนเป็นหลักเพื่อว่าผลที่ได้รับจะเป็นการแน่นอนและถาวรต่อไป จึงได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

๑. มุ่งที่จะเปลี่ยนทัศนคติของประชาชน จากสภาพหรือสถานการณ์อันเก่าแก่ให้หันมาสนใจและทำความเข้าใจกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อจะได้เป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และมีความคิดก้าวหน้าต่อไป

๒. มุ่งที่จะให้ประชาชนมีความสำนึก ในการที่ตนเป็นสมาชิกของชุมชนรู้จักร่วมแรงร่วมใจกันแก้ไขปัญหาและความเป็นอยู่ของชุมชน เพื่อความเจริญของตนเองและชุมชน

๓. มุ่งที่จะให้ประชาชน มีความรับผิดชอบ รู้จักรับผิดชอบในการทำงานกิจกรรม รับผิดชอบในการดำเนินงาน รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อชุมชน และต่อประเทศชาติในที่สุด

๔. มุ่งที่จะให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเอง มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาของชุมชน มีความคิดริเริ่มและปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยรัฐบาลจะเข้าช่วยเหลือเมื่อเกินขีดความสามารถของประชาชนที่จะร่วมมือกันทำเอง^{๓๑}

จากความมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชน สรุปได้ว่า เป็นความมุ่งหมายให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีการศึกษาเป็นพื้น พัฒนาคุณธรรมนำผลผลิตจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ช่วยกันรักษาสังแวดล้อมดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนก็คือ การพัฒนาคนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้ดี จุดมุ่งหมายของการพัฒนาก็จะยั่งยืนต่อไป

๕. ปรัชญาของการพัฒนาชุมชน

^{๒๙} Peter Du Sautoy, *The Organization of A Community Development Program*, (London: Oxford University Press, ๑๙๖๒), p ๑

^{๓๐} Allison Tan, *Community development theory and practice: bridging the divide between 'micro' and 'macro' level of social work*, Indianapolis, IN, ๒๐๐๙, p ๖

^{๓๑} สุเทพ เชาวลิท, *หลักการพัฒนาชุมชน*, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๒๓-๒๔.

จิรพรรณ กาญจนจิตรรา ได้อธิบายไว้ว่า “ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนไว้ว่า การดำเนินงานพัฒนาชุมชนนั้น ถือว่าพลังสำคัญที่จะบันดาลให้งานบรรลุผลสำเร็จความมุ่งหมายนั้น มาจากประชาชน โดยเชื่อว่าประชาชนทุกคนไม่ว่าจะยากดีมีจนต่ำต้อยหรือด้อยการศึกษาเพียงใด ก็ยังมีพลังและความปรารถนาที่จะปรับปรุงวิถีการดำรงชีวิตของคนให้มีมาตรฐานสูงขึ้น การกระตุ้นเตือนและ ค่อยเชี่ยพลังดังกล่าว จะเป็นผลให้มีการขุดค้นและนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนชนบทไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชุมชนในทุกด้านพร้อมๆ กัน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนจึงยึดถือว่า ถ้าประชาชนได้บรรลุถึงความปรารถนาหรือความสุขในชีวิตได้มากเท่าใดก็ยิ่งเป็นสิ่งที่ดีงามเท่านั้น และการช่วยเหลือในลักษณะนี้ถือว่าเป็นหน้าที่ของเพื่อนมนุษย์ในสังคมด้วยกัน”^{๓๒} สอดคล้องกับ **พัฒน์ บุญยรัตน์** ได้กล่าวถึงเรื่องปรัชญาของการพัฒนา ชุมชนไว้ ๕ ประการ คือ

๑. บุคคลแต่ละคนย่อมมีความสำคัญและมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน จึงมีสิทธิอันพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม และอย่างบุคคลมีเกียรติ ในฐานะที่กำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนไปในทิศทางที่ตนต้องการ

๒. บุคคลแต่ละคนย่อมมีสิทธิและสามารถที่จะกำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนไปในทิศทางที่ตนต้องการ

๓. บุคคลแต่ละคนถ้าหากมีโอกาสแล้วย่อมมีความสามารถที่จะเรียนรู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ประพฤติปฏิบัติและพัฒนาขีดความสามารถให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นได้

๔. มนุษย์ทุกคนมีพลังในเรื่องความคิดริเริ่ม ความเป็นผู้นำ และความคิดใหม่ๆ ซึ่งซ่อนเร้นอยู่และพลังความสามารถเหล่านี้สามารถเจริญเติบโตและนำออกมาใช้ได้ถ้าได้รับการพัฒนา

๕. การพัฒนาพลังและขีดความสามารถของชุมชนในทุกด้านเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของบุคคล ชุมชน และรัฐ^{๓๓}

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าปรัชญาของการพัฒนาชุมชนตั้งอยู่บนรากฐานอันมั่นคงแห่งความศรัทธาในตัวเองว่าเป็นทรัพยากรที่มีความหมายและสำคัญที่สุด มนุษย์ทุกคนมีความสามารถที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นถ้ามีโอกาส การพัฒนาทั้งหลายจะปราศจากผลสิ้น ถ้าหากมองข้ามในเรื่องการพัฒนาบุคคลแต่ละคนให้มีทัศนคติที่ถูกต้องและมีขีดความสามารถสูงขึ้นอีกประการหนึ่งการพัฒนาชุมชน ก็คือ ความศรัทธาในเรื่องความยุติธรรมของสังคม การมุ่งขจัดความขัดแย้งและความเลื่อมล้ำต่อกันสูงที่เห็นได้ชัดในหมู่มวลชนนั้นเป็นเรื่องที่อารยสังคมพึงยึดมั่น ประการสุดท้ายความไม่รู้

^{๓๒}จิรพรรณ กาญจนจิตรรา, **การพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๓), หน้า ๓๗.

^{๓๓}พัฒน์ บุญยรัตน์, **การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๗), หน้า ๑-๒.

ความต้อติงและการใช้กำลังบังคับ เป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนา และความเจริญรุดหน้าจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยวิธีการให้การศึกษาเท่านั้น การให้การศึกษาและให้โอกาสจะช่วยให้พลังซ่อนเร้นในตัวคนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมและการพัฒนาจะมีประสิทธิภาพได้ก็ต้องยึดหลักการรวมกลุ่มและการทำงานกับกลุ่มเพราะมนุษย์เราเป็นสัตว์สังคม การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจะช่วยให้คนได้เจริญเติบโตโดยเร็วที่สุด

๖. หลักการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนเป็นเพียงหลักการเท่านั้น ซึ่งทางองค์การสหประชาชาติได้กำหนดหลักการดำเนินงานพัฒนาในที่ประชุมเดือนมีนาคม ๒๕๐๐ ไว้ ๑๐ ประการ คือ

๑. โครงการพัฒนาชุมชน จะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการอันแท้จริงของประชาชนเริ่มจากโครงการง่ายๆ ก่อนแล้วค่อยๆ ไปสู่โครงการที่ยากขึ้น

๒. โครงการพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องเป็นโครงการอนงกประสงค์ คือ มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขปัญหาของชุมชน หรือปรับปรุงความสุขความเจริญได้ในหลายๆ ด้านพร้อมๆ กัน

๓. การพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องเริ่มการดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติประชาชนพร้อมๆ กับการพัฒนาชุมชน หรือพร้อมๆ กับการดำเนินการของชุมชน

๔. ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในโครงการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการสร้างพลังชุมชนและจัดรูปสถาบันหรือหน่วยงานปกครอง หน่วยงานบริหารงานของประชาชนขึ้น

๕. ต้องแสวงหาผู้นำในท้องถิ่นและพัฒนาผู้นำท้องถิ่นขึ้นตามลักษณะของกิจกรรมและความจำเป็นของชุมชน

๖. ให้สตรีและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการให้มากที่สุด เพราะสตรีมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวของงานแนะแนวความคิดต่างๆ ส่วนเยาวชนสามารถเป็นกำลังรับช่วงงานและขยายผลงานได้เป็นอย่างดี

๗. รัฐบาลจะต้องจัดบริการไว้ให้พร้อมเพื่อสนับสนุนงาน และเป็นหลักประกันในประสิทธิภาพของผลงานและเป็นการกำลังใจให้แก่ประชาชน

๘. ต้องมีการวางแผนงานเพื่อการพัฒนาชุมชนตั้งแต่ระดับประเทศถึงระดับท้องถิ่น และการบริหารในทุกระดับจะต้องมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

๙. ในการดำเนินงานในการพัฒนาชุมชนนั้น ควรสนับสนุนให้องค์การของเอกชน องค์การอาสาสมัครต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย

๑๐. ในการวางแผนการพัฒนาชุมชนนั้น ต้องมีการวางแผนให้มีการพัฒนาหรือความเจริญก้าวหน้าไปพร้อมๆ กัน ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ระดับกับทุกส่วนของประเทศ^{๓๔}

หลักการพัฒนาชุมชนถือเป็นแม่แบบของการพัฒนาชุมชนในทุกแง่มุมจากการสรุปไว้ ๑๐ ข้อดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าครอบคลุมถึงการวางแผนการพัฒนาชุมชนอย่างครบถ้วน

๗. เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

ในการพัฒนาชุมชนต้องมีเป้าหมายที่สำคัญในการดำเนินงาน จึงนำเสนอนักวิชาการทางสังคมศาสตร์ด้านการพัฒนาไว้ คือ

จีรพรรณ กาญจนจิตรา กล่าวถึงการพัฒนาชุมชนว่า เป้าหมายสุดยอด (Ultimate goal) คือการพัฒนาคน โดยมุ่งให้คนในชุมชนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการแก้ไขปัญหาการตัดสินใจของตนเองในการที่จะปรับปรุงสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชุมชน บนพื้นฐานของการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย^{๓๕}

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้พูดถึงเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนนั้น เป็นเป้าหมายอุปกรณ์ (Instrumental goal) คือ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชนสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม วัฒนธรรม ครอบครัวและประชากรอนามัยและสาธารณสุขนั้นหนาแน่น^{๓๖}

สุเทพ เชาวลิติ กล่าวว่า “กรมการพัฒนาชุมชน มีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนอยู่ ๕ ประการ คือ

๑. เร่งการเพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายของชุมชน
๒. ปรับปรุงส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น
๓. ปรับปรุงส่งเสริมอนามัย และสุขาภิบาล
๔. ส่งเสริมการศึกษา และวัฒนธรรมตลอดทั้งให้เรียนรู้ในสิ่งที่จำเป็น
๕. พัฒนาประชาชนให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนจากเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพสมบูรณ์นั้นต้องพัฒนาทั้งคนและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน^{๓๖}

^{๓๔} The United Nations, Community Development and Related Service. Department of Economic and Social Affairs, (New York: United Nations Publication, ๑๙๖๐), p. ๘-๑๓

^{๓๕} จีรพรรณ กาญจนจิตรา, การพัฒนาชุมชน, หน้า ๕๒.

^{๓๖} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, หน้า ๑๖-๒๐.

๘. องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชน

ในการพัฒนาชุมชนมีองค์ประกอบหลากหลาย ซึ่งแต่ละองค์ประกอบล้วนมีความสำคัญ ในที่นี้จะกล่าวไว้ ๑๐ ประการ คือ

๑. การพัฒนาชุมชน คือ การพยายามที่จะยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชนภายในชุมชนให้ดีขึ้นหรืออาจจะกล่าวได้ว่า การพัฒนาชุมชนมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้คนหรือชุมชนนั้นมีความเจริญขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ทั้งนี้หมายถึง การทำให้คนในชุมชนนั้นมีความกินดีอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากราษฎรเอง โดยราษฎรจะต้องช่วยด้วยตนเองในการพัฒนาด้วยการเข้ามาคิดพิจารณาตัดสินใจและดำเนินการด้วยตนเองบนพื้นฐานของความสมัครใจ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาชุมชนมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ตัวประชาชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาทุกสายต้องการให้ประชาชนมีทักษะ มีความรับผิดชอบที่จะช่วยเหลือตนเอง

๒. การพัฒนาชุมชนมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมหรือเป็นลักษณะทางกายภาพตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชน การประพฤติปฏิบัติแบบเก่าๆ ของชุมชนนั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างด้วยกัน ด้วยวิธีการให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและแนวความคิดให้ถูกต้อง

๓. การดำเนินงานจะต้องสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน ทั้งนี้หมายถึงว่า กิจกรรมใดๆ ที่จะนำไปส่งเสริมให้ประชาชนรับปฏิบัติ จะต้องเป็นกิจกรรมที่ประชาชนมีความต้องการอยู่แล้ว หรือเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชน และสามารถทำให้ประชาชน รู้สึกต้องการได้

๔. การพัฒนาชุมชนจะต้องใช้หลักการยั่วยุ เร่งเร้า ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มและรู้จักวิธีช่วยตนเองโดยพลังกลุ่มคน ตลอดจนการดำเนินการไปตามโครงการพัฒนานั้น

๕. ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นเตือน ยั่วยุและส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทเกิดความคิดริเริ่มขึ้น

๖. แผนงานพัฒนาที่อาศัยความร่วมมือระหว่างประชาชนกับประชาชน และประชาชนกับหน่วยงานของรัฐบาล และองค์การอาสาสมัครเอกชน

๗. รัฐบาลหรือแหล่งให้ความช่วยเหลือจากภายนอก จะให้ความช่วยเหลือเฉพาะสิ่งใดสิ่งที่เกิดความสามารถที่ชุมชนหรือราษฎรจะจัดหาได้เอง เช่น ความรู้ทางวิชาการ วัสดุ และเงินเท่าที่จำเป็น

๘. จะต้องมีการรวบรวมผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ เข้าด้วยกัน มิใช่ดำเนินการแต่เพียงหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใด เพราะปัญหาของชุมชนอยู่นอกเหนือความสามารถของหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใด โดยเฉพาะและการที่จะพัฒนาชุมชนให้ได้ผลจะต้องเป็นการพัฒนา โดยมุ่งประชาชนเป็น

หลัก ดังนั้นจึงใช้หลักการที่เรียกว่าการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ คือ มุ่งที่จะพัฒนาทุกๆ ด้าน ไม่ใช่เพียงด้านใดด้านหนึ่งด้านเดียว

๙. ขบวนการพัฒนาชุมชน จะต้องพิจารณาถึงสังคม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นหลัก

๑๐. วิธีการพัฒนาชุมชนโดยอาศัยหลักการและแนวทางระบอบประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานในการดำเนินการ^{๓๗}

Irwin T. Sander มองว่าการพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการ (Process) วิธีการ (Method) แผนงาน (Program) และขบวนการ (Movement) ซึ่งในการพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องมีการวางแผนงาน โดยกำหนดกิจกรรม โครงการต่างๆ ไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การดำเนินการนั้นบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ สิ่งสำคัญในการพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องตระหนักถึงประชาชน สังคม และจิตใจ^{๓๘}

๙. วิธีการพัฒนาชุมชน

จากความหมาย แนวคิด หลักการพัฒนาชุมชนที่ศึกษามาแล้วในเบื้องต้นและพื้นฐานในการที่จะกำหนดวิธีการที่จะใช้ในการพัฒนาชุมชน นักวิชาการและนักปฏิบัติการพัฒนาชุมชนได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาชุมชน ไว้ดังนี้

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ได้เสนอแนะวิธีการพัฒนาชุมชนไว้ ๗ วิธีการคือ^{๓๙}

๑. การให้การศึกษาอบรมแก่ประชาชนที่มีการศึกษาต่ำ ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยกระบวนการให้การศึกษาอบรม พัฒนาความรู้ ความคิด เฉลียวฉลาด อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์แต่สิ่งที่ดีงามซึ่งได้จากการศึกษาอบรม

๒. การจัดตั้งกลุ่มและพัฒนากลุ่มหรือองค์กรของประชาชนให้เป็นผู้พร้อมที่จะรับและร่วมปฏิบัติในสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ อันเกิดจากการพัฒนาอยู่เสมอ รวมพลังความคิดร่างกาย แรงใจ และวัสดุ เงินทุน เพื่อรวมกันเป็นกลุ่มขึ้น และเป็นองค์กรสร้างพลังการคิดตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และรับผิดชอบด้วยกัน อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นร่วมกันในหมู่ประชาชนเป็นตัวของตัวเองในที่สุด

๓. การสรรหาและพัฒนาผู้นำของชุมชน การจัดตั้งกลุ่มของประชาชนขึ้นเพื่อบริหารงานและคิดสร้างกิจกรรมและแนะนำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มออกให้เกิดประโยชน์ โดยต้องมีผู้นำและผู้ปฏิบัติงานอย่างเป็นกิจจะลักษณะ เป็นผู้นำที่ดีและเข้มแข็งสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านบริการและนำความคิดประชาชนแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เป็นอย่างดี

๔. การส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐออกไปปฏิบัติงานอย่างเป็นมิตรกับประชาชนในชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐควรทำหน้าที่เป็นเพื่อนคู่คิด คอยแนะนำแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการคิดริเริ่มการ

^{๓๗} จีรพรรณ กาญจนจิตรรา, การพัฒนาชุมชน, หน้า ๒๐-๒๒.

^{๓๘} Irwin T. Sander, *Theories of Community Development*, Rural Society, p. ๔-๕

^{๓๙} ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและพัฒนาชนบท, หน้า ๔๕.

แสวงหาพลังมวลชน กระตุ้น เร่งเร้าให้ประชาชนมีความคิดริเริ่ม และกล้าคิด มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชนของตนเองได้

๕. การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน การพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นว่าการเริ่มต้นที่ดีช่วยให้งานสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง และการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาชุมชนนั้นไม่ควรจะล้มเหลว เพราะจะเป็นการทำลาย แรงบันดาลใจ ความกล้ากระตือรือร้นในการทำงานของประชาชน ดังนั้น การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของชุมชนควรต้องมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวและตระหนักในปัญหามากขึ้น ดังนั้นก่อนลงมือทำโครงการพัฒนาจะต้องมีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในทุกๆ ด้าน ของชุมชน และข้อมูลแต่ด้านให้ประชาชนและผู้นำมีส่วนร่วมรับผิดชอบรับรู้อย่างใกล้ชิดเพราะประชาชนและผู้นำได้รับรู้ปัญหาด้วยตัวของเขาเอง

๖. การวางแผนและวางโครงการ การพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องมีการวางแผนอย่างมีระบบและมีหลักวิชาการ การนำแผนออกปฏิบัติโดยจัดทำเป็นแผนโครงการต่างๆ และการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจึงเน้นการวางแผน วางโครงการขึ้นโดยประชาชนตามสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชน และทางฝ่ายรัฐบาลจะต้องมีการวางแผนจากเบื้องบนแล้วต้องมีการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับแผนของประชาชนเป็นสำคัญ

๗. การประสานงานและการร่วมมือในการปฏิบัติงาน การพัฒนาชุมชนไม่ใช่เป็นงานของประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐคนใดคนหนึ่ง หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะแต่เนื่องจากกิจกรรมที่จะต้องพัฒนาในชุมชนนั้นมีมากมาย จะต้องทำให้การประสานสอดคล้องเกื้อกูลกัน ดังนั้น การประสานงานทั้งทางวิชาการ บุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในโครงการจึงมีความจำเป็นและสำคัญ ในโครงการและการนำโครงการออกปฏิบัติและขั้นตอนต่างๆ ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลทุกคนทุกหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและความถนัดของตน เพื่อให้การวางแผน การปฏิบัติออกมาให้เกิดความรัดกุมและรับรู้ร่วมกันจากการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย

จากความหมายของการพัฒนาชุมชน ปรัชญา แนวคิด อุดมการณ์ หลักการพัฒนา หรือองค์ประกอบของการพัฒนา วิธีการและกระบวนการของการพัฒนา เป็นสิ่งที่ผู้อยู่ในท้องถิ่น จะต้องเข้าใจอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นผู้นำท้องถิ่น ผู้ใหญ่ กำนัน พระภิกษุสงฆ์ หรือเจ้าหน้าที่ทางราชการองค์กรต่างๆ และประชาชนในชุมชน จะต้องรับรู้ ถือว่าหลักการพัฒนานั้นจะเป็นกรอบแนวคิดหรือยุทธวิธีในการพัฒนาชุมชน

ในการวิจัยครั้งนี้ประชาชนในชุมชน ถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจดีในชุมชนของตนเอง ด้วยความคิดเห็นของประชาชนที่จะส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน โดยการสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาในท้องถิ่นที่อยู่ให้เกิดความเจริญก้าวหน้าโดยพัฒนาที่คนและสังคมให้เข้าใจของหลักของการพัฒนาชุมชน อันจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาต่อไป

๒.๓.๒ ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนเป็นการนำวิธีการพัฒนามาใช้ในชุมชนวิธีการหนึ่ง เช่นเดียวกับการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาการเมือง การพัฒนาชนบท การพัฒนาการเกษตร การพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งมีปรัชญา แนวความคิด หลักการ วิธีการและแนวทางปฏิบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง การพัฒนาชุมชนจึงแตกต่างออกไปจากการพัฒนาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น การพัฒนาที่เกิดขึ้นในชุมชน จึงไม่ใช่การพัฒนาชุมชนทั้งหมด เนื่องจากเนื้อหาสาระของการพัฒนาชุมชนมีขอบข่ายกว้างขวาง จึงได้จัดแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ ปรัชญาและแนวความคิดของการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ความเป็นมา ปรัชญา แนวความคิด ความหมาย ลักษณะ องค์ประกอบ เป้าหมาย และการพัฒนาด้านอื่นๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

๑. ความเป็นมาของการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน (Community Development) มีที่มาจากคำว่า "การศึกษามวลชน" (Mass Education) โดยได้นำมาใช้เป็นครั้งแรกในประเทศอังกฤษ อันเป็นผลมาจากรายงานเกี่ยวกับการศึกษามวลชนในสังคมแอฟริกา (Mass Education in African Society) ซึ่งคณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายการศึกษา ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย ได้นำเสนอต่อรัฐบาล เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๔ รายงานฉบับนี้เสนอแนะให้รัฐบาลประเทศไทย กำหนดนโยบายการปกครองอาณานิคมให้ทวีปแอฟริกา ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ร่วมควบคุมการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเอง เพื่อสร้างความรัก ความศรัทธา และความจงรักภักดีแก่ประชาชน ซึ่งเป็นลักษณะของการพัฒนาชุมชน แต่ไม่ได้รับความนิยมมากนักเพราะคำว่า "มวลชน" มีความหมายไปในทางการเมืองมากเกินไป และคำว่า "การศึกษา" ในประเทศต่างๆ ก็ให้ความหมายได้หลายประเด็น เมื่อแปลความหมายเป็นภาษาท้องถิ่นของแต่ละประเทศ ก็อาจจะมี ความแตกต่างกันและเกิดความเข้าใจผิดขึ้นได้ คำว่า "การพัฒนาชุมชน" ถูกนำมาใช้แทนคำว่า "การศึกษามวลชน" เป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๘ โดยที่ประชุมสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญเรื่อง การบริหารและการปกครองประเทศในทวีปแอฟริกา (African Administration) ที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ หลังจากนั้นก็ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายไปทั่วโลก ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากเหตุผลหลายประการคือ^{๔๐}

๑) การพัฒนาชุมชนเป็นคำกลางๆ ที่ทุกประเทศสามารถนำไปใช้ได้ ไม่ว่าประเทศนั้นจะปกครองด้วยระบอบใดและใช้เศรษฐกิจระบบใด เพราะทุกประเทศมีชุมชน และการพัฒนาชุมชนเป็น วิธีการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ

๒) คำว่า "การพัฒนาชุมชน" เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๘ หลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดลง แล้วประเทศที่เป็นเจ้าของอาณานิคม โดยเฉพาะประเทศอังกฤษได้พยายามแสวงหา

^{๔๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗-๘.

แนวทางที่เหมาะสมเพื่อนำมาใช้บริหารและปกครองดินแดนในอาณานิคมของตนเอง การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้อย่างได้ผล จึงทำให้ได้รับความนิยมมากขึ้น

๓) หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศอาณานิคมที่ถูกปกครองโดยประเทศอื่นเกิดความตื่นตัวเรื่องอิสรภาพในการปกครองตนเอง จึงเกิดประเทศเอกราชใหม่ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก ประเทศเหล่านี้ ยังด้อยพัฒนาล้าหลังในด้านต่างๆ จึงนำวิธีการพัฒนาชุมชนไปใช้ในการพัฒนาประเทศ

๔) ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ นักเศรษฐศาสตร์กำหนดคำว่า "การพัฒนา" ขึ้นใช้ และได้รับความนิยมแพร่หลายในระดับหนึ่งแล้ว หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ นักวิชาการสาขาอื่นๆ โดยเฉพาะนักสังคมวิทยาได้ให้ความสนใจกับการพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างจริงจัง ทำให้การพัฒนาชุมชนแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

๕) องค์การสหประชาชาติยอมรับและสนับสนุน หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศต่างๆ ประสบปัญหาจากภัยของสงครามและผลต่อเนื่องจากการเรียกร้องเอกราช และการแยกตัวของประเทศอาณานิคมดังกล่าวมาแล้ว องค์การสหประชาชาติจึงนำวิธีการพัฒนาชุมชนไปใช้ แก้ไขปัญหาต่างๆ ทำให้การพัฒนาชุมชนมีความเป็นสากล คือ ใช้กันทั่วไปทุกประเทศ โดยได้กำหนดความหมายหลักการ และวิธีการของการพัฒนาชุมชนขึ้นใช้ร่วมกันทั้งยังกำหนด "ทศวรรษแห่งการพัฒนา" ระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๖๐-๑๙๖๙ ขึ้นเป็นครั้งแรกและยังให้ปี ค.ศ. ๑๙๗๐-๑๙๗๙ เป็น "ทศวรรษที่สองแห่งการพัฒนา" ติดต่อกันอีกด้วย นับเป็นการสนับสนุนให้การพัฒนาชุมชนแพร่หลายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

๖) หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศต่างๆ ในโลกแบ่งตามอุดมการณ์ และลัทธิทางการเมืองและเศรษฐกิจออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มเสรีประชาธิปไตย กับกลุ่มสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ทั้งสองกลุ่มต่างแข่งขันกันพัฒนาประเทศอุดมการณ์และวิธีการของตน มีแผนและโครงการพัฒนาที่ชัดเจน ที่สำคัญ คือ ได้นำเอาวิธีการพัฒนาชุมชนไปใช้ในการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศเสรีประชาธิปไตย ซึ่งนำโดยประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษมีปรัชญาและแนวความคิดในเรื่องการปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ซึ่งตรงกับปรัชญาและแนวความคิดของการพัฒนาชุมชน จึงสนับสนุนการพัฒนาชุมชนให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

๒. ความหมายของการพัฒนาชุมชน

พัฒนา บุนยรัตพันธุ์ กล่าวว่า "การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการ อย่างหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือน ยั่วยุ และส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทเกิดความคิดสร้างสรรค์ และเสริมสร้างท้องถิ่นให้ก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการดูแลตนเองตามระบบประชาธิปไตย" การพัฒนาชุมชนจึงเป็นงานที่ลงมือ ทำกับคนสร้างอุดมการณ์สร้างค่านิยม ทศนคติ

ของคนให้ตระหนักถึง "การพัฒนาตนเอง" ด้วยวิธีการกระตุ้นเตือน ยั่วยุให้ประชาชนลุกขึ้นมาแก้ไขปัญหาด้วยตัวของประชาชน^{๔๑}

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ กล่าวว่า "การพัฒนาชุมชน เป็นขบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชนและควรเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนเองด้วย แต่ถ้าหากประชาชนไม่รู้จักคิดริเริ่มก็ให้ใช้เทคนิคกระตุ้นเตือนให้เกิดความคิดริเริ่ม ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง" การทำงานพัฒนาชุมชนต้องร่วมมือกับประชาชนอย่างจริงจังโดยดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานพัฒนาให้มากที่สุดโดยเฉพาะในขั้นตอนของ "การร่วมคิด ร่วมทำ" นั่นถือว่าสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่า "งานพัฒนานั้นเป็นงานของเขา" ซึ่งเขาจะเกิดสำนึกที่จะสานต่อโครงการให้ยั่งยืนสืบไป^{๔๒}

สุเทพ เชาวลิท กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน เป็นการพัฒนาความคิด และความสามารถของประชาชนในการทำงานร่วมมือกันระหว่าง "เจ้าหน้าที่ของรัฐ" กับ "ประชาชน" และระหว่างประชาชนด้วยกันเอง เพื่อปรับปรุงตนเองและชุมชนไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา อนามัย และขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศในการปกครองในระบบประชาธิปไตย ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนว่า "อยู่ที่ความร่วมมือกัน" ระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนด้วยกันเอง การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องยืนอยู่บนพื้นฐานของประชาชนในชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับในภาคประชาชนด้วยกันเอง แม้จะมี "ทุนทางสังคม" อยู่ค่อนข้างมาก แต่สิ่งที่ขาดแคลนเป็นอย่างยิ่งคือ "เงิน เทคโนโลยี" รัฐบาลจึงควร เข้าไปช่วยเหลือในสิ่งที่ประชาชนขาดอยู่^{๔๓}

สานิตย์ บุญชู กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน เป็นขบวนการ (Movement) ที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชนและควรจะเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนด้วยกันเอง แต่ถ้าประชาชนไม่รู้จักริเริ่ม ก็ให้ใช้ "เทคนิคกระตุ้นเตือน" ให้เกิดความคิดริเริ่มขึ้นจนดูเหมือนว่า "ความร่วมมือของประชาชนต่องานพัฒนาชุมชน" เป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้เด็ดขาดและต้องอาศัย "การกระตุ้นเตือน" เป็นระยะๆ ขาดไม่ได้เช่นกัน เพื่อให้ประชาชนเกิดการพัฒนาวงอยู่ตลอดเวลา^{๔๔}

^{๔๑} พัทธ์ บัญญัติพันธุ์, การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๓), หน้า ๑.

^{๔๒} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕), หน้า ๑.

^{๔๓} สุเทพ เชาวลิท อ้างถึงใน สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, หน้า ๑๘.

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

ปกรณ์ อังคสิงห์ กล่าวว่า "การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการที่มุ่งจะ ชักจูงและส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้สึกระตือรือร้น สนใจที่จะเข้าร่วมดำเนินการปรับปรุงการทำการมาหากินและสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น" การทำงานพัฒนาชุมชนนั้นไม่ใช่งานที่จะกระทำได้อย่างผิวเผินเพียงแค่ข้ามเดือนข้ามปี แต่ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่สิ้นสุด ซึ่งปัจจุบันงานพัฒนาในลักษณะต่อเนื่องไม่มีสิ้นสุดนั้นแทบจะกล่าวได้ว่า "ยังไม่เกิด"^{๔๕}

สุวิทย์ ยิ่งวรพันธุ์ กล่าวว่า "การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการอย่างหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อเป็นการกระตุ้น เตือน ยั่วยุและส่งเสริมประชาชนในชนบทให้เกิดความคิดริเริ่มขึ้น และเข้าร่วมมือในการดำเนินงานปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเอง และเสริมสร้างท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการปกครองตามระบบประชาธิปไตย"^{๔๖}

สาย หุตะเจริญ กล่าวว่า "การพัฒนาชุมชน เป็นการสร้างชุมชนให้เจริญ โดยอาศัยกำลังความสามารถของประชาชนและความช่วยเหลือของรัฐบาลร่วมกัน"^{๔๗}

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี กล่าวว่า "การพัฒนาชุมชน หมายถึง การวางแผนเพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้เกิดขึ้นแก่กลุ่มประชาชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี การอนามัย และการเมืองการปกครอง" โดยเฉพาะมองความสำคัญของ "อนามัย" ซึ่งจะมองไปที่ "คุณภาพชีวิต" ของผู้คนในชุมชนนั้นๆ^{๔๘}

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการที่จะต้องทำต่อเนื่องกัน อย่างมีระบบ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ จำต้องใช้เวลาและจำต้องอาศัยกรรมวิธีการเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้อง กระทำอย่างรีบร้อน เพื่อให้การพัฒนาไปถึงประชาชนอย่างแท้จริงและเพื่อให้ "ทิศทางการพัฒนา" เป็นไปโดยถูกต้องตามหลักวิชา โดยการพัฒนาที่มีเป้าหมายหลักอยู่ที่ "การพัฒนาคน" ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากยิ่งกว่าการพัฒนาอื่นๆ ไปหลายเท่าตัว^{๔๙}

ไพฑูรย์ เครือแก้ว กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่จะทำให้ชีวิตทุกๆ ด้านของประชาชนได้มีการเปลี่ยนแปลงเจริญก้าวหน้าขึ้นพร้อมๆ กัน เน้นว่าการ

^{๔๕} ปกรณ์ อังคสิงห์, **การฟื้นฟูชนบท**, (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๐๓), หน้า ๗๑.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๓.

^{๔๗} อ้างแล้ว.

^{๔๘} ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, **การพัฒนาชุมชน : เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๖๐.

^{๔๙} ไพรัตน์ เดชะรินทร์, **การบริหารงานพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔), หน้า ๑๓.

พัฒนาชุมชนนั้นควรเป็นไปเพื่อ "คุณภาพชีวิต" ในทุกๆ ด้านอยู่ในเกณฑ์ที่ดีและต้องเป็นขบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่องยาวนาน^{๕๐}

จิรพรรณ กาณจนจิตรา กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงชุมชนให้ดีขึ้นหรือให้เจริญขึ้นทุกด้านนั่นคือ จะต้องพัฒนากลุ่มชน สิ่งแวดล้อมทางวัตถุหรือสาธารณสมบัติและพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้บรรลุผลแก่เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการเมืองของชาติโดยรวม^{๕๑}

พัฒน์ สัจจานันท์ กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้นด้วยความร่วมมือกันระหว่างรัฐและประชาชน โดยวิธีการปรึกษาหารือกัน "การมีส่วนร่วมของประชาชน" โดยมองว่าการพัฒนาชุมชนนั้นควรเกิดจาก "การมีส่วนร่วมของประชาชน" เป็นประเด็นสำคัญ^{๕๒}

วิทยากร เชียงกุล ให้ความหมายว่า การพัฒนาที่แท้จริง หมายถึง การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรม และจิตใจความสงบสันติ การพัฒนาชุมชนนั้นจุดเน้นควรอยู่ที่ การพัฒนาคุณธรรมของชีวิต เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณ สินค้าหรือการเพิ่มรายได้หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจ^{๕๓} ความสุขของประชาชนมากกว่า **ชอบ เข้มกลัด** กล่าวว่า "การพัฒนาชุมชน เป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดทัศนคติ บุคลิกภาพ นิสัยใจคอ ความชำนาญ รสนิยม และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน" การพัฒนาชุมชนจะต้องลงไปถึงตัวคน ความรู้สึกนึกคิดทัศนคติของผู้คน หรือ "ผู้รับการพัฒนา" ด้วย ซึ่งถือว่า เป็นส่วนสำคัญที่สุดของการพัฒนาชุมชน เพราะถ้าหาก "การพัฒนาคน" ด้วยเรื่องเหล่านี้ไม่เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ ปัญหาเมื่ออยู่ว่า ความคิดเช่นนี้จะเกิดขึ้นจริงและกว้างขวางได้มากน้อยเพียงใด เพราะตัวอย่างการพัฒนาในแนวทางนี้มีให้เห็นมาแล้วมากมายในสังคมไทยแต่ก็มีระยะเวลาช่วงสั้นๆ เท่านั้น ที่ประชาชนให้ความสนใจ จากนั้นก็ปล่อยให้เงียบหายไปโน่นที่สุด^{๕๔}

^{๕๐} ไพฑูรย์ เครือแก้ว, **ลักษณะสังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ป๊อป, ๒๕๑๘), หน้า ๑๘๘

^{๕๑} จิรพรรณ กาณจนจิตรา, **การพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๙), หน้า ๓๘.

^{๕๒} พัฒน์ สัจจานันท์ และคนอื่นๆ, **การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕), หน้า ๒๐.

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗-๑๘.

^{๕๔} ชอบ เข้มกลัด, "การพัฒนาชุมชน", **วารสารสังคมศาสตร์**, วิทยาลัยครูเพชรบุรี, (๑ ตุลาคม ๒๕๔๔) : หน้า ๔.

ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุง "หมู่บ้าน" ด้วยการกระทำร่วมกันระหว่างประชาชน และหน่วยงานของรัฐหรือ เอกชน เพื่อให้หมู่บ้านเป็นหน่วยสร้างความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติได้อย่างมั่นคงด้วยการใช้ทรัพยากรส่วนใหญ่ในท้องถิ่น และถ้าหากว่าชุมชนขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่จำเป็นแก่การเปลี่ยนแปลง ฝ่ายรัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชนจะช่วยจัดหาสิ่งจำเป็นที่ขาดแคลนนั่นได้^{๕๕}

๓. แนวความคิดของการพัฒนาชุมชน

จากปรัชญาของการพัฒนาชุมชนที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การพัฒนาชุมชนมีแนวความคิดที่สำคัญดังต่อไปนี้

๑) คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นในพลังความสามารถของคน การดำรงอยู่ หรือการล่มสลายของชุมชน การพัฒนาหรือเสื่อมถอยของชุมชนขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นสำคัญ การพัฒนาชุมชนจึงต้องให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ การพัฒนาคนให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองและชุมชนจนมีมาตรฐานในการดำรงชีวิตหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองในระดับหนึ่ง

๒) การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามาร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในทุกๆ ขั้นตอน ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าการพัฒนาชุมชนเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นแนวความคิดที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชน

๓) การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน จากความเชื่อในปรัชญาเรื่องศักยภาพและพลังความสามารถของชุมชน การพัฒนาชุมชน จึงเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตัวเอง การขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชนต้องเป็นสิ่งที่เกินขีดความสามารถของชุมชนเท่านั้น เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ศิลธรรม และสุขภาพ^{๕๖}

๔) การใช้ทรัพยากรในชุมชน การพัฒนาชุมชนใดผลประโยชน์ย่อมเกิดขึ้นแก่ชุมชนนั้น ดังนั้น นอกจากการพัฒนาด้วยการช่วยตัวเองของคนในชุมชนแล้ว ต้องใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่มีอยู่ในชุมชน ไม่หวังพึ่งพาจากภายนอกชุมชน เพราะชุมชนอื่นๆ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาชุมชนของตน

^{๕๕}ณรงค์ ศรีสวัสดิ์, **สังคมวิทยาชุมชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๔๘.

^{๕๖}ประเวศ วะสี, **ประชาคมตำบล**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๔๑), หน้า ๑๐.

เช่นเดียวกัน ในเรื่องของการใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาชุมชนนี้ ส่วนหนึ่งรัฐบาลจะให้การสนับสนุน แต่มักจะเป็นโครงการขนาดใหญ่ ต้องใช้ทรัพยากรมาก เป็นแผนและโครงการที่รัฐดำเนินการผ่านหน่วยงานราชการ ไม่ใช่เป็นแผนและโครงการพัฒนาของประชาชนในชุมชน

๕) การริเริ่มของประชาชนในชุมชน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเชื่อในสิทธิเสรีภาพของคน การพัฒนาชุมชนต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชนโดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มในการจัดทำโครงการ ไม่ใช่ถูกกำหนดโดยบุคคลหรือหน่วยงานนอกชุมชน ดำเนินงานพัฒนาในขั้นตอนต่างๆ ต้องให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบ หน่วยงานอื่นๆ ควรเป็นหน่วยที่สนับสนุนส่งเสริมเท่านั้น แนวความคิดดังกล่าวนี้ จะเกิดขึ้นได้โดยวิธีให้การศึกษาแก่ชุมชนจนมีความรู้ ความสามารถในการระดับที่เรียกว่า คิดเป็น ทำเป็น จนมีความสามารถที่จะ ค้นหาปัญหา วิธีการแก้ปัญหา และดำเนินการแก้ไขปัญหได้ด้วยตัวเอง

๖) ชีตความสามารถของชุมชนและรัฐบาล การพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นให้ดำเนินการโดยคนและทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ เพราะรัฐบาลมีขีดความสามารถจำกัด ทั้งบุคลากรงบประมาณหรือทรัพยากร ระบบการบริหารและดำเนินงานพัฒนา ส่วนประชาชนในชุมชนเองก็มีขีดจำกัดในเรื่องความไม่พร้อมของคนและทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนาไม่เพียงพอ ดังนั้น การจะดำเนินงานพัฒนาชุมชนในชุมชนใด จึงต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของชุมชนและรัฐบาล กล่าวคือ ชุมชนที่มีความพร้อมมากก็พึ่งขีดความสามารถของตนเองมาก และรัฐนี้จะต้องเป็นสัดส่วนและสอดคล้องซึ่งกันและกัน

๗) การร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน การพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ ต้องเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและประชาชน ไม่ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว เพราะทั้งรัฐบาลและประชาชนในชุมชนต่างก็มีขีดความสามารถที่จำกัดไม่สามารถดำเนินงานพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพได้ การร่วมมือระหว่างรัฐบาลและประชาชนนี้ต้องตั้งอยู่บนปรัชญาและแนวความคิดของการพัฒนาชุมชน คือ การช่วยเหลือตัวเอง การใช้ทรัพยากรในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน และการสนับสนุนส่งเสริมของรัฐบาลอย่างเหมาะสม นอกจากการร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชนในชุมชนแล้ว ยังสามารถขอการสนับสนุนจากภาคเอกชนและชุมชนภายนอกที่พร้อมจะให้การสนับสนุนได้อีกทางหนึ่ง

๘) การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ การพัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปพร้อมๆ กันหลายๆ ด้าน จะมุ่งเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ เพราะกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนมีหลายกิจกรรมการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ต้องสอดคล้องและเป็นแนวทางเดียวกัน เพื่อการประหยัดแรงงาน งบประมาณ และเวลาที่ใช้ การดำเนินงานพัฒนาชุมชนจึงต้องเกี่ยวข้องกับบุคคล หน่วยงานและองค์กรต่างๆ เป็นจำนวนมาก ต้องใช้การประสานงานที่ดี จึงจะประสบความสำเร็จ

๙) ความสมดุลในการพัฒนา การพัฒนาชุมชนมีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการหลายด้าน ไม่ใช่มีเพียงกิจกรรมเดียว ต้องดำเนินการไปพร้อมกันทุกด้าน ไม่มุ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะทุกกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด จึงต้องคำนึงถึงความสมดุลในการพัฒนาด้วย เช่น ความสมดุลระหว่างการพัฒนาคนกับสิ่งแวดล้อม ความสมดุลระหว่างสิ่งที่ป็นรูปธรรมกับนามธรรม ความสมดุลระหว่างการพัฒนาร่างกายจิตใจของคน ความสมดุลระหว่างเพศและวัย เป็นต้น

๑๐) การศึกษาภาคชีวิต การพัฒนาชุมชน มีลักษณะเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต การพัฒนาชุมชนจึงมีลักษณะที่เป็น กระบวนการ เป็นวิธีการ เป็นโครงการ และเป็นขบวนการทางสังคม ดังนี้^{๕๗}

(๑) การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการ คือ มีความต่อเนื่องของปฏิกิริยาโต้ตอบต่อกันของคนในชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงต้องมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน จะขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไม่ได้

(๒) การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการ ซึ่งนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ จึงต้องกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานให้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลความต้องการของประชาชนในชุมชนและเหมาะสมกับสภาพพื้นฐานของชุมชน

(๓) การพัฒนาชุมชนเป็นโครงการ ประกอบด้วยเนื้อหาและแผนงานย่อย ที่เน้นความคิดริเริ่มของชุมชน การสนับสนุนส่งเสริมความก้าวหน้าของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน การสนับสนุนจากรัฐบาลและการประสานงานระหว่างบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

(๔) การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดของอารมณ์ อันก่อให้เกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงต้องใช้แรงจูงใจกระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัว เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ไม่เฉื่อยชาหรือทอดทิ้งจะเป็นได้ว่า แนวความคิดของการพัฒนาชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาการพัฒนาชุมชนที่ให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยเป็นผู้ริเริ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกันรับผลที่เกิดขึ้นแนวความคิดดังกล่าวนี้เป็นแนวทางของการกำหนดความหมายของ "การพัฒนาชุมชน"

๔. เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

เมื่อศึกษาวิเคราะห์ปรัชญา แนวความคิด ความหมาย ลักษณะและองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนแล้ว พบว่าการพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายที่สำคัญ ๒ ประการ คือ การพัฒนาคนให้มีความสุข และการพัฒนากลุ่มคนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และมีความสุข ดังนี้

๔.๑ การพัฒนาคนให้มีความสุข

^{๕๗} รัชนิกร เศรษฐ, โครงสร้างสังคมวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๘),

คนมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนมาก เพราะคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เนื่องจากเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ทั้งเป็นผู้ดำเนินงาน เป็นผู้ได้รับผลที่เกิดขึ้นและเป็นผู้สืบทอดงานพัฒนาไม่ให้สิ้นสุด คนจึงเป็นเป้าหมายสุดยอดหรือเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชน จึงต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม และมีความสุข โดยวิธีต่อไปนี้^{๕๔}

๔.๑.๑ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คือ ทำให้คนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะ ในการประกอบกิจการงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ เลี้ยงตนเองและครอบครัว มีความรู้ทางการเมืองและความรู้จำเป็นในการดำรงชีวิต เจริญฉลาด มีวิสัยทัศน์ สุขภาพดี บุคลิกภาพดี สามารถพึ่งตนเองได้ ใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้เป็นต้น

๔.๑.๒ การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม คือ ทำให้คนเป็นคนดีทั้งกายคิด การพูด และการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เช่น ละเว้นอบายมุข ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว เอื้ออาทรต่อคนอื่น รู้จักความพอเพียงในสิ่งต่างๆ มีความอดทนสามารถยับยั้งตนเองไม่ให้ประพฤติดูชั่วได้ เป็นต้น

๔.๑.๓ การพัฒนาคนให้มีความสุข คือ การทำให้คนมีความสุขสงบ มีจิตใจดีงาม เยือกเย็น มั่นคง ฝ่องใส ไม่มีความเครียด มีความสุขุมเยือกเย็น มีเมตตากรุณา รู้จักความพอเพียง รู้จักประมาณเข้าถึงสัจธรรมของชีวิต มองโลกในแง่ดี ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ได้ เป็นต้น

๔.๒ การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และมีความสุขการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และมีความสุข คือ การทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันในการกระทำให้บางอย่างด้วยความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการ ให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมกัน เพื่อประโยชน์สาธารณะ การรวมตัวกันอาจจะเป็นกลุ่มเล็กๆ กระจัดกระจายกันก็ได้ แต่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้จนกลายเป็นองค์กร และมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อยๆ ขึ้นทำให้เกิดโครงสร้างสังคมแนวใหม่ ที่มีความสัมพันธ์กันในแนวราบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเมื่อประสานกับโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ในแนวตั้งด้วยความสมานฉันท์แล้ว ก็จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น ชุมชนเข้มแข็งมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

๑) มีจิตสำนึกชุมชน หรือเป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ คือ สมาชิกสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชน มีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบปัญหาต่างๆ กับบุคคลอื่นๆ อย่างเท่า

^{๕๔}สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, หน้า ๙-๑๓.

เทียมกันและมิตรภาพ ยอมรับในศักยภาพของกันและกันและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายระหว่างสมาชิก มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนร่วมกัน เป็นต้น^{๕๙}

๒) มีจิตวิญญาณชุมชน คือ การที่สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อชุมชน เสียสละทำงานเพื่อชุมชน ห่วงเห่นชุมชน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน เช่น วัด เครือญาติ หรือความสัมพันธ์ทางสังคมแบบต่างๆ ทำให้ชุมชนมีชีวิตจิตใจเหมือนเป็นสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง^{๖๐} ความมีจิตวิญญาณชุมชน ทำให้เกิดความปิติ ความสุขอย่างล้นเหลือ และเกิดพลัง อย่างมโหฬาร เป็นพลังเหี่ยวยา ที่ทำให้คนและชุมชนมีความสุข^{๖๑} จิตวิญญาณชุมชน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากการมีจิตสำนึกชุมชน ซึ่งนอกจากจะทำให้ชุมชนเข้มแข็งโดยตรงแล้วยังเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งแก่ชุมชนในด้านอื่นๆ อีกด้วย เพราะเป็นเสมือนการทำให้สมาชิกในชุมชนมีจิตใจแข็งแกร่ง มีความพร้อมที่จะร่วมพลังกันเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป

๓) เป็นชุมชนเรียนรู้ คือ สมาชิกช่วยกันเรียนรู้ หรือเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวในด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งอยู่นอกชุมชนและความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่เป็นผลมาจากการปฏิบัติประสบการณ์ที่ได้รับร่วมกัน^{๖๒} หรือเป็นกระบวนการเรียนรู้และการตัดสินใจร่วมกันความรู้ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน^{๖๓} การเป็นชุมชนเรียนรู้ ทำให้สมาชิกมีการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานพัฒนาชุมชนร่วมกัน เพราะผลจากการเรียนรู้จะนำไปสู่การคิดหาวิธีการที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนตนเอง

๔) มีองค์กรชุมชนเข้มแข็ง คือ ประชาชนรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นด้วยจิตสำนึก ชุมชนและจิตวิญญาณชุมชน ผนึกกำลังกัน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ

๕) มีการจัดการชุมชนที่ดี คือ สมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองและชุมชนได้ วางแผน จัดกระบวนการ ดำเนินงานและประเมินผลการพัฒนาชุมชนของตนเองได้ ทำให้องค์กรชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

^{๕๙} ทวีศักดิ์ นพเกสร, *ต้นฉบับร่างวิถีสังคมไทย 2540* กับบทบาทวิทยากรกระบวนการ, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑), หน้า ๘-๑๐.

^{๖๐} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, *การพัฒนาชุมชน*, หน้า ๑๗.

^{๖๑} ประเวศ วะสี, *ประชาคมตำบล*, หน้า ๑๔.

^{๖๒} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, *การพัฒนาชุมชน*, หน้า ๑๔-๑๕.

^{๖๓} ทวีศักดิ์ นพเกสร, *ต้นฉบับร่างวิถีสังคมไทย ๒๕๔๐* กับบทบาทวิทยากรกระบวนการ, หน้า ๑๐.

๖) มีเครือข่ายชุมชน คือ มีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและองค์กรชุมชนต่างๆเข้าด้วยกัน ด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการประชาสัมพันธ์ด้วยความสมานฉันท์ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึกและจิตวิญญาณของสมาชิกและองค์กรชุมชนต่างๆ ให้มีพลังเข้มแข็ง^{๖๔}

๗) มีภาวะผู้นำชุมชนคือ ผู้นำเป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิกให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ไม่ผูกขาดความคิดหรือเป็นเจ้าของชุมชนเพียงผู้เดียวพร้อมที่จะเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับผู้อื่น ผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนได้อย่างแนบแน่นและร่วมทำประโยชน์เพื่อชุมชน โดยสรุป ผู้นำที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คือ ผู้ที่เชื่อมประสานแนวความคิดต่างๆ ของสมาชิกและองค์กรชุมชน เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมนั่นเอง

๘) เป็นชุมชนพึ่งตนเองได้ คือ สมาชิกและองค์กรต่างๆ ในชุมชนมีความเข้มแข็งพอจะช่วยเหลือหรือพึ่งตนเองได้ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและวัฒนธรรม ทั้งในยามปกติและประสบกับภาวะวิกฤตต่างๆ อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนที่พึงประสงค์

๙) เป็นชุมชนสงบสุขชุมชนเข้มแข็งเป็นผลสืบเนื่องจากการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีความสุข เมื่อคนมารวมกันเป็นชุมชน และสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ ก็ทำให้คนและชุมชนมีความสงบสุข บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

๑๐) เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็งมีลักษณะดังกล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้ชุมชนดำรงอยู่และดำรงต่อไปได้ โดยไม่ล่มสลาย อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนนั่นเอง ชุมชนเข้มแข็งจึงสามารถแก้ปัญหาได้ทุกชนิด ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมืองและสุขภาพ^{๖๕}

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ กล่าวถึง เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน ว่างานพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายพัฒนาทั้งคนและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน แม้จะเป็นคำกล่าวสั้นๆ แต่มีความชัดเจนถึงเป้าหมายของการพัฒนาว่าต้องลงสู่การพัฒนาคนเป็นหลัก เพราะคนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อนแผนและโครงการให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จได้^{๖๖}

การพัฒนาคน หมายถึง การกระทำใดๆ ที่ทำให้คนเป็นคนเฉลียวฉลาดขึ้นหรือทำให้คนเป็นคนที่มีคุณภาพ รวมทั้งพัฒนาความรู้สึกรักนึกคิด กิริยามารยาทบุคลิกลักษณะ นิสัยใจคอ ความชำนาญชำนาญ ทัศนคติ ค่านิยมของคน

การพัฒนาสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมที่ต้องการพัฒนาคือ วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมคนให้เจริญขึ้น เป็นการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ อันจำเป็นแก่มนุษย์ การครองชีพ การอยู่รอดและ การมี ชีวิตอยู่

^{๖๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙.

^{๖๕} ประเวศ วะสี, **ประชาคมตำบล**, หน้า ๑๖.

^{๖๖} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, **การพัฒนาชุมชน**, หน้า ๑.

อย่างสะดวกสบาย และมีความสุขเพิ่มขึ้น ในการพัฒนาชุมชน แม้ว่าจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนมากกว่าสิ่งอื่นใดแต่ก็ต้องยอมรับว่า วัสดุสิ่งแวดลอมคนก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้ทันกับการพัฒนาคน

ฉะนั้นงานพัฒนาชุมชน จึงมีเป้าหมายที่จะต้องพัฒนาทั้งสองด้านควบคู่กันไปเพื่อความเจริญก้าวหน้าของชุมชนตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพสมบูรณ์นั้น จึงต้องพัฒนาทั้งคนและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปพร้อมๆ กัน

๕. หลักการพัฒนาชุมชน

องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดหลักการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ไว้ดังนี้

๑) โครงการพัฒนาชุมชนจะต้องสอดคล้องกับความต้องการอันแท้จริงของประชาชน เริ่มจากโครงการง่ายๆ ก่อน แล้วค่อยๆ ไปสู่โครงการที่ยากขึ้น

๒) โครงการพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องเป็นโครงการเอนกประสงค์ คือ มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ปัญหาของชุมชน หรือปรับปรุงความสุขความเจริญได้ในหลายๆ ด้าน พร้อมๆ กัน

๓) การพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องเริ่มการดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนพร้อมๆ กับการพัฒนาชุมชน หรือพร้อมๆ กับการดำเนินการของชุมชน

๔) ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่เพื่อเป็นการสร้างพลังชุมชน และจัดรูปสถาบันหรือหน่วยงานปกครอง หน่วยงานบริหารของประชาชนขึ้น

๕) ต้องแสวงหาผู้นำในท้องถิ่น และพัฒนาผู้นำท้องถิ่นขึ้นตามลักษณะของกิจกรรมและความจำเป็นของชุมชน

๖) ให้สตรีและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการให้มากที่สุด เพราะสตรีมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวของงานและแนวความคิดต่างๆ ส่วนเยาวชนสามารถเป็นกำลังรับช่วงงานและขยายผลงานได้เป็นอย่างดี

๗) รัฐบาลจะต้องจัดบริการไว้ให้พร้อมเพื่อสนับสนุนงานและเป็นหลักประกันในประสิทธิภาพของผลงาน และเป็นกำลังให้แก่ประชาชน

๘) ต้องมีการวางแผนงานเพื่องานพัฒนาชุมชน ตั้งแต่ระดับประเทศถึงระดับท้องถิ่น และการบริหารงานในทุกระดับจะต้องมีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

๙) ในการดำเนินการพัฒนาชุมชนนั้น ควรสนับสนุนให้องค์การของเอกชน องค์การอาสาสมัครต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย

๑๐) ในการวางแผนการพัฒนาชุมชนนั้น ต้องมีการวางแผนให้มีการพัฒนาหรือเจริญก้าวหน้าไปพร้อมๆ กัน ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ระดับกับทุกส่วนของประเทศ จุดเน้นอันสำคัญของหลักการพัฒนาชุมชนดังกล่าว คือ การให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ค่านิยมของประชาชน ซึ่งเราต้องยอมรับความจริงว่า ประชาชนทั่วไปมองว่า

การพัฒนาเป็นเรื่องของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะลงไปทำงานพัฒนาให้ชุมชนชาวบ้านมีบทบาทเพียงผู้รองรับการพัฒนา ขณะเดียวกันมองว่า การพัฒนาคือการทำให้เจริญ ทำให้ชนบทกลายเป็นเมือง และทำให้เมืองขยายใหญ่โตขึ้นเป็นนคร มหานครในที่สุด ซึ่งความคิดเหล่านี้ได้กลายเป็นอุปสรรคอันสำคัญยิ่งต่อการพัฒนา ทำให้การพัฒนาอยู่ในกรอบแคบๆ ตามขีดจำกัดของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี กล่าวถึง หลักการพัฒนาชุมชนว่า^{๖๗}

๑) หลักความร่วมมือของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานให้มากที่สุด โดยการเปิดโอกาสให้มีการศึกษา การร่วมพิจารณาและการตกลงใจร่วมกันในการแก้ปัญหา หรือการวางโครงการต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีสิทธิและเสมอภาคที่จะมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมกันรับผิดชอบงานพัฒนาชุมชนของตน

๒) หลักการแสวงหาผู้นำในการพัฒนาชุมชนนั้นเน้นในเรื่องการค้นหาผู้นำและพัฒนาคูณลักษณะผู้นำให้เกิดขึ้นในชุมชนเพราะจุดมุ่งหมายสุดท้ายของการพัฒนาชุมชนคือการให้ประชาชนพึ่งตนเองและสามารถช่วยตนเองได้ ซึ่งผู้นำจะเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี

๓) หลักการทำงานกันกับกลุ่ม จะต้องสร้างกลุ่มคนในรูปแบบต่างๆ ขึ้น เพื่อให้สถาบันของประชาชนซึ่งเป็นศูนย์กลางในการศึกษา และเป็นแกนในทางปฏิบัติการพัฒนาชุมชนจึงมุ่งไปที่การทำงานกับกลุ่มคนเป็นประการสำคัญ

๔) หลักการสมทบ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและสนับสนุนให้ประชาชนใช้แรงงานและวัสดุอุปกรณ์ในชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างเต็มที่ จึงต้องกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักเสียสละแรงงานวัสดุอุปกรณ์ของตนสมทบกับของรัฐบาลอีกทางหนึ่งซึ่งจะช่วยให้งบประมาณอันจำกัดของรัฐบาล สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

๕) หลักการประสานงาน โดยตัวของการพัฒนาชุมชนเองไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่าเป็นงานของใคร ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยลำพังตัวเอง ต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจึงจะประสบความสำเร็จ

๖) หลักการรับผิดชอบร่วมกัน แม้โครงการพัฒนาชุมชนจะเสร็จสิ้นลงแล้วก็ตามแต่ยังต้องมีการรับผิดชอบดูแลรักษาให้คงอยู่ เพื่อประโยชน์ของชุมชนให้นานที่สุด เพราะฉะนั้นต้องทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบด้วย จึงจะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของ และเกิดความรู้สึกหวงแหนที่จะดูแลรักษา ในการดำเนินงานให้คงไว้ตลอดไป

^{๖๗} ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, การพัฒนาชุมชน : เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการพัฒนาชุมชน, หน้า ๖-๘.

๗) หลักการขยายผลหรือการสร้างเครือข่าย การพัฒนาชุมชนนั้นมีระเบียบแบบแผนในการดำเนินงาน จึงสามารถที่จะบอกผลที่จะเกิดขึ้นมาได้พอสมควร และเป็นแบบอย่างที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาในชุมชนอื่นๆ ต่อไป

จากหลักการพัฒนาชุมชนดังกล่าวมาเป็นลำดับข้างต้น จะเห็นว่าความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนเกิดจากชุมชนไม่ว่าจะเป็นหลักความร่วมมือของประชาชน การทำงานร่วมกันกับกลุ่ม การแสวงหาผู้นำ และความรับผิดชอบร่วมกัน ล้วนเกิดจากคนในชุมชนทั้งสิ้นนักพัฒนาอาจมีบทบาทในช่วงแรกที่เข้าไปช่วยกระตุ้นให้เกิดการร่วมคิดร่วมทำ และมีบทบาทในฐานะ "ผู้ประสานงาน" เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประชาชนด้วยกันเองและประสานขอความร่วมมือ ความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้งานสำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

๖. หลักการปฏิบัติในการพัฒนาชุมชน

ยวธน์ วุฒิเมธี ยังได้ให้หลักปฏิบัติในการพัฒนาชุมชน ที่นักพัฒนาและประชาชนควรยึดถือเป็นแนวทาง อีก ๖ ประการคือ^{๒๘}

๑) หลักการที่ให้ประชาชนช่วยตัวเอง คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้มีการช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด เพราะทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาชุมชน คือ ประชาชนในชุมชน การที่จะให้บุคคลนั้นมีค่าและประสิทธิภาพสำหรับชุมชนได้ ก็คือ การสร้างความสามารถในการพัฒนา และแก้ไขปัญหของชุมชนของตนเองด้วยตนเองเป็นสำคัญ เพราะประชาชนในชุมชนนั้น รู้สภาพความเป็นจริงในชุมชนได้ดีกว่าผู้อื่น ส่วนการช่วยเหลือจากภายนอกนั้น เพียงเพื่อช่วยให้เขาสามารถช่วยตนเองได้เท่านั้น ไม่ควรช่วยในทุกสิ่งทุกอย่างจนเขาไม่ได้มีส่วนร่วมในอันที่จะเป็นการสร้างความภาคภูมิใจในตัวเอง การที่จะกระตุ้นให้ประชาชนกระตือรือร้นที่จะช่วยตัวเองนั้น ควรปฏิบัติดังนี้

(๑) เริ่มจากภาวการณ์และสิ่งที่มีอยู่แล้วในชุมชน

(๒) เริ่มจากสิ่งเล็กๆ น้อยๆ และจากสิ่งที่ยากไปหายาก

(๓) ไม่รีบเร่งทำโครงการดำเนินงาน แต่ค่อยๆ ทำต่อไป เพื่อให้โอกาสเขาได้เรียนรู้จากการทำงานนั้น

(๔) พยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้มากที่สุด

๒) หลักการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในงาน หมายถึง ประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมทุกอย่างให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้เขาได้เป็นผู้ตัดสินใจทำงานลงมือทำงานตามที่เขาได้ตัดสินใจไปแล้วด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นการทำให้เขาได้ปฏิบัติตามความสนใจและความต้องการของเขา การที่เขาได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการนั้นจะทำให้เขามีโอกาสพัฒนาตนเองยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนของเขานั้น เป็นความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการสร้างความรู้สึกรู้สึกมั่นใจในตนเองความสามารถของตนเองและความรู้สึกเป็น

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓.

เจ้าของ อันจะมีผลต่อการปฏิบัติงานในด้านอื่นๆ ในภายหน้าอีกมาก เป็นการสร้างความภูมิใจในตนเอง และสร้างนิสัยรักในการทำงานร่วมกันให้เกิดขึ้น

๓) หลักความเสมอภาคในการดำเนินงาน ในการดำเนินงานใดๆ นั้นทุกคนจะต้องมีสิทธิมีเสียงเท่ากัน ให้ความสำคัญแก่บุคคลในทุกๆ ด้านอย่างเสมอภาคกันเพื่อเป็นการผูกใจของผู้ปฏิบัติงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานทุกๆ คนมีความรู้สึกเท่าเทียมกัน เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานนั้นๆ ย่อม ที่จะมีความสามารถในการที่จะแสดงความคิดเห็น คัดค้านสนับสนุนได้เท่าๆ กับบุคคลอื่นๆ ไม่มีใครสำคัญกว่าใคร และทุกคนมีสิทธิในการใช้ประโยชน์จากผลการพัฒนาได้เท่าเทียมกัน

๔) หลักการใช้ประโยชน์ผู้นำท้องถิ่น การเริ่มต้นปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนช่วยให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ และการสนับสนุนในกิจกรรมของประชานั้น ก็คือ ผู้นำในท้องถิ่น ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำชุมชนไปสู่การพัฒนา เพราะว่าสมาชิกในชุมชน ส่วนใหญ่ ผากภาระและอำนาจตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนของตนไว้กับผู้นำ เมื่อผู้นำเห็นความสำคัญในการที่จะให้ชุมชนของตนได้รับการพัฒนา และสนับสนุนเพื่อให้มีการพัฒนาเกิดขึ้นในชุมชน ย่อมที่จะดึงดูดใจความสนับสนุนโครงการนั้นๆ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้นำยังเป็นผู้ช่วยเผยแพร่แรงจูงใจประชาชนเข้ามาร่วมงานด้วยอย่างมีประสิทธิภาพ

๕) หลักความเข้าใจวัฒนธรรมของท้องถิ่น ในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะมีขนบธรรมเนียม ประเพณีเป็นของตนเอง นักพัฒนาจึงจำเป็นต้องทราบและยึดถือด้วย การรู้และเข้าใจ วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นอย่างดี จะช่วยให้ นักพัฒนาสามารถใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมนั้นได้ด้วย

๖) หลักการประเมินผลและตรวจสอบงาน ทุกโครงการหรือกิจกรรมที่จำเป็นจะต้องมีการประเมินผลงาน เพราะจะได้รู้ว่าการดำเนินงานนั้นๆ ได้ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้หรือไม่เพียงไร มีปัญหาอุปสรรคขัดขวางในแง่มุมใดบ้าง ภายหลังที่ได้ดำเนินการไปแล้วชั่วระยะเวลาหนึ่ง แล้วจึงจะได้หาแนวทางแก้ไขข้อบกพร่อง และหาวิธีดำเนินงานที่ดีกว่ามาใช้ในการดำเนินการได้อย่างฉับพลันและเหมาะสม

พัฒน์ สัจจานันท์ กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนควรมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้^{๖๙}

๑) ยึดถือประชาชนเป็นหลัก โดยยึดเอาความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของประชาชนและความร่วมมือร่วมใจของประชาชนเป็นพื้นฐานความสำคัญ เพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือตนเองได้ในบั้นปลาย

๒) ยึดทรัพยากรของชาวบ้านเป็นหลักในการพัฒนาทั้งคน วัตถุ และสถาบันทางสังคม

๓) หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน คือ แผนหรือโครงการพัฒนาชุมชนจะต้องมาจากประชาชนในชุมชน นักพัฒนาต้องไปทำงานร่วมกับประชาชน โดยไม่ทำตัวเป็นนายหรือผู้ที่

^{๖๙} พัฒน์ สัจจานันท์, การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย, หน้า ๒๓-๒๖.

เหนือกว่า และในการทำกิจกรรมต่างๆ จะต้องไม่เป็นการบังคับ ให้ประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรม แต่ต้องให้เข้ามาด้วยความสมัครใจ

๔) หลักการปกครองตนเอง ต้องส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเองในรูปแบบของสถาบันทางสังคมตามกลุ่มอาชีพ วัย เพศ โดยทำหน้าที่เป็นกลางในการประสานงานที่จะนำบริการต่างๆ ทั้งของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนไปสู่ชุมชน

๕) หลักการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ โดยทำหน้าที่เป็นกลางในการประสานงานที่จะนำบริการต่างๆ ทั้งของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนไปสู่ชุมชน

๖) การพัฒนาชุมชนจะต้องเริ่มต้นจากสิ่งที่ทำได้ง่ายก่อนแล้วจึงค่อยๆ ไปสู่งานที่ทำไดยากขึ้นเป็นลำดับ

๗) การเปลี่ยนแปลงในชุมชนต้องคำนึงถึงสิ่งง่ายๆ ในชีวิตของคน

๘) ยึดถือวัฒนธรรมเป็นหลัก การพัฒนาชุมชนจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน

นอกจากนั้นกรมการพัฒนาชุมชน ได้กำหนดหลักการพัฒนาชุมชนไว้ ๔ ประการคือ

๑) ปลุกฝังความเชื่อมั่นในการช่วยตนเอง และการทำงานร่วมกัน ให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน

๒) ยึดการมีส่วนร่วมของประชาชน งานพัฒนาชุมชนจะต้องยึดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก กล่าวคือ ต้องให้ประชาชนทราบ เข้าใจและร่วมกิจกรรมนั้นๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เขาสำนึกว่าเป็นงานของเขา ไม่ใช่งานของรัฐบาล แต่รัฐบาลเข้ามาร่วมในการดำเนินงานเท่านั้น

๓) ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด งานพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ต้องพยายามใช้กำลังทรัพยากรของชาวบ้านหรือของประชาชนให้มากที่สุด ผลงานพัฒนาชุมชนขั้นแรกควรจะเกิดจากการดัดแปลงแก้ไขและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในหมู่บ้านให้เป็นประโยชน์ แล้วจึงค่อยนำความช่วยเหลือจากภายนอกเข้าไปทีหลัง โดยตระหนักว่า พลังอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านนั้นหาอยู่ที่แห่งใดไม่ หากแต่อยู่ในหมู่บ้านนั่นเอง

๔) รัฐบาลให้ความสนับสนุนทางด้านวิชาการและวัสดุ การพัฒนาที่จะให้ผลดีที่สุดและถาวรที่สุด ควรจะเกิดจากความต้องการของชุมชนว่าร่วมกันผสมผสานกับการสนับสนุนของรัฐ ในส่วนที่เกินขีดความสามารถของชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐ จะให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการและวัสดุ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) กล่าวถึง "การพึ่งตนเอง" และ "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา" ซึ่งสะท้อนให้เห็นชัดว่า การพัฒนาชุมชน เป็นงานที่ยากและต้องอาศัยการทำงานอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นน้อยมากในการพัฒนาประเทศของเรา

ทวี ทิมขำ กล่าวถึง การพัฒนาชุมชนว่า หลักการพัฒนาชุมชน หรือ การพัฒนาคุณภาพของประชาชนนั้น จะต้องเริ่มจากภาวะความเป็นอยู่ของชุมชนพยายามดึงประชาชนให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เป็นการเข้าใจและรู้สึกเสมอว่า งานใดๆ ในชุมชนนั้น เป็นงานและกิจกรรมของเขาเอง และการกระทำกิจกรรมใดๆ ก็ตาม ให้เป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยคำนึงถึง สิ่งประกอบอื่นๆ ในชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการปลูกฝังนิสัยและส่งเสริมให้คนรู้จักคิดตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการด้วยตนเองอยู่เสมอ เพราะการทำอยู่เสมอๆ ได้ เป็นการพัฒนาทางสมองของตนเอง^{๗๐}

๗. สรุป

การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อการกระตุ้นเตือนยั่ว และส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทเกิดความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาชุมชนเป็นการมุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชนและควรเป็นความคิดริเริ่มประชาชนด้วย แต่ถ้าหากประชาชนไม่รู้จักคิดริเริ่ม ก็ให้ใช้เทคนิคกระตุ้นเตือนให้เกิดความคิดริเริ่ม ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการนี้ ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง การทำงานพัฒนาชุมชนต้องร่วมมือกับประชาชนอย่างจริงจังโดยดึงประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากที่สุด โดยเฉพาะในขั้นตอนของการร่วมคิด ร่วมทำนั้นถือว่าสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่า งานพัฒนาชุมชนนั้นเป็นงานของเราซึ่งเขาจะเกิดความสำนึกที่จะสานต่อโครงการให้ยั่งยืนไป ซึ่งการพัฒนาชุมชน จะทำ ชุมชนเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การปกครองขนบธรรมเนียมประเพณี และอนามัย เมื่อชุมชนเกิดการพัฒนาและความเป็นอยู่ดีขึ้นก็จะส่งผลให้ประเทศชาติพัฒนาได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน

๒.๔ ทฤษฎีฐานรากความเข้มแข็งของชุมชน

๒.๔.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีฐานราก

การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากฐานรากเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบหนึ่ง มีธรรมชาติของการวิจัยเชิงคุณภาพ ลักษณะและวิธีการดำเนินการวิจัย คือ^{๗๑}

๑. ลักษณะของการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากฐานราก วิธีการวิจัยรูปแบบนี้ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาในสาขาสังคมวิทยา โดย Barney Glaser กับ Anselm Strauss (Glaser and Strauss, ๑๙๖๗) มีสาระสำคัญอยู่ที่การเริ่มต้นจากข้อมูลเชิงประจักษ์ เรียกวิธีการดำเนินการวิจัยเช่นนี้ว่า วิธีอุปนัย (Inductive Approach) คือ เริ่มต้นจากข้อมูลประชากรตัวอย่าง ที่เฉพาะเจาะจงจำนวนหนึ่ง

^{๗๐} ทวี ทิมขำ, การพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๒๘), หน้า ๙-๑๑.

^{๗๑} กฤตยาวิดี เกตุวงศา และคณะ, การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ด้วยวิธีวิทยาของการสร้างทฤษฎีฐานราก : กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนชวนา, (วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ เมษายน - กันยายน ๒๕๕๕)

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ มีดังนี้

บรรยวีสต์ ฝางคำ และนฤมล ดวงแสง ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานีมีการนำหลักพุทธธรรม ไปประยุกต์ใช้ โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๙๑ ผู้นำชุมชนระดับอำเภอมีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและ ชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๙.๘ ผู้นำชุมชนระดับตำบลมีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและ ชุมชน โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๗.๗๙ ผู้นำครอบครัวระดับอำเภอ มีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๖.๘๕^{๗๒}

ศักดิ์สกุล บุญมา^{๗๓} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การสร้างความเข้มแข็งโดยชุมชนมีส่วนร่วม บ้านเกาะพิทักษ์ ตำบลบ้านน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร” ผลการศึกษาพบว่า ความเข้มแข็งที่เกิดขึ้นในบ้านเกาะพิทักษ์ จากการศึกษาค้นคว้า เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมที่สำคัญคือการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สมาชิกในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจ แสวงหากิจกรรม ดำเนินกิจกรรม และเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองของชาวบ้าน ทั้งนี้มองผลประโยชน์ของชาวบ้านและชุมชนเป็นหลัก บ้านเกาะพิทักษ์มีปัจจัยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การมีผู้นำที่มีศักยภาพ เป็นต้นแบบ และเป็นผู้ริเริ่มที่จะพัฒนาบ้านเกาะพิทักษ์โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม มีผู้นำแบบไม่เป็นทางการ ที่เป็นต้นแบบ และผู้นำตามโอกาสต่างๆ ได้แก่ ผู้นำกลุ่มแม่บ้าน ผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

^{๗๒} บรรยวีสต์ ฝางคำ และนฤมล ดวงแสง, “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี”, **ปริญาพุทธศาสนตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๗๓} ศักดิ์สกุล บุญมา, “การสร้างความเข้มแข็งโดยชุมชนมีส่วนร่วม บ้านเกาะพิทักษ์ ตำบลบ้านน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร”, **ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒).

จันทรา ลิ่นจี^{๗๔} ที่ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาระดับความเข้มแข็งของบุคคลในชุมชนไทย กรณีศึกษาชุมชนชาวแพรทนามแดง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการศึกษาพบว่า ระดับความเข้มแข็งของบุคคลในชุมชนชาวแพรทนามแดง ด้านการมีส่วนร่วมทางสติปัญญา โดยเฉลี่ย ๓.๓๑ อยู่ในระดับเข้มแข็งปานกลาง โดยเมื่อแยกออกเป็นข้อจะพบว่า อันดับแรกคือ ความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองการปกครองท้องถิ่นโดยเฉลี่ย ๓.๗๑ รองลงมาร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง และการปกครองระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ โดยเฉลี่ย ๓.๕๓ ตามมาด้วย ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์และความต้องการในการพัฒนาชุมชนร่วมกันในชุมชน โดยเฉลี่ย ๓.๒๒ ตามมาด้วย ร่วมคิดแก้ปัญหาต่างๆของชุมชน โดยเฉลี่ย ๓.๐๘ อันดับสุดท้าย แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ๒.๙๙

พระบรรพต ตยานนโท (ปิ่นสง)^{๗๕} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาสังคมของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาสังคมของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมการออม เช่น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ รองลงมาคือ การส่งเสริมและควบคุมตลาดให้ได้มาตรฐาน ถัดมาคือ การฝึกอาชีพเพื่อส่งเสริมรายได้แก่ประชาชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การสนับสนุนโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวคิดว่ามีความสำคัญของการออมและการประหยัด เนื่องจากในสภาพปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก การส่งเสริมการออมทรัพย์ที่ดีหรือการฝึกอาชีพให้กับประชาชนจะสามารถช่วยให้ประชาชนรู้ข้อดีของการประหยัดและการทำงานเสริมสร้างรายได้เพิ่มขึ้นได้อีกทางหนึ่ง ส่วนตลาดนั้นนับว่าเป็นสถานที่ที่ควรพัฒนาและรักษามาตรฐานให้ดีเนื่องจากเป็นที่ที่ประชาชนต้องมาซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน

อรรถพรณ นิมเริง^{๗๖} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ระดับความเข้มแข็งของประชาชนในการพัฒนาชุมชนศิรีวัง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการศึกษาพบว่า ด้านสังคม

^{๗๔} จันทรา ลิ่นจี, “การศึกษาระดับความเข้มแข็งของบุคคลในชุมชนไทย กรณีศึกษาชุมชนชาวแพรทนามแดง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม”, การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒),

^{๗๕} พระบรรพต ตยานนโท (ปิ่นสง), “ความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาสังคมของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๗๖} นางสาวอรรถพรณ นิมเริง, “ระดับความเข้มแข็งของประชาชนในการพัฒนาชุมชนศิรีวัง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔).

ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า การส่งเสริมให้ประชาชนรักษาวรรณธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่นอันดีงามของชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา การส่งเสริมการ ปลุกจิตสำนึก ของความสามัคคี การมีจิตอาสา ของประชาชนในชุมชน ลำดับถัดมา การส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีความร่วมมือร่วมใจ ในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมให้ ประชาชนเคารพกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆของชุมชนอย่างเคร่งครัด ตามลำดับ

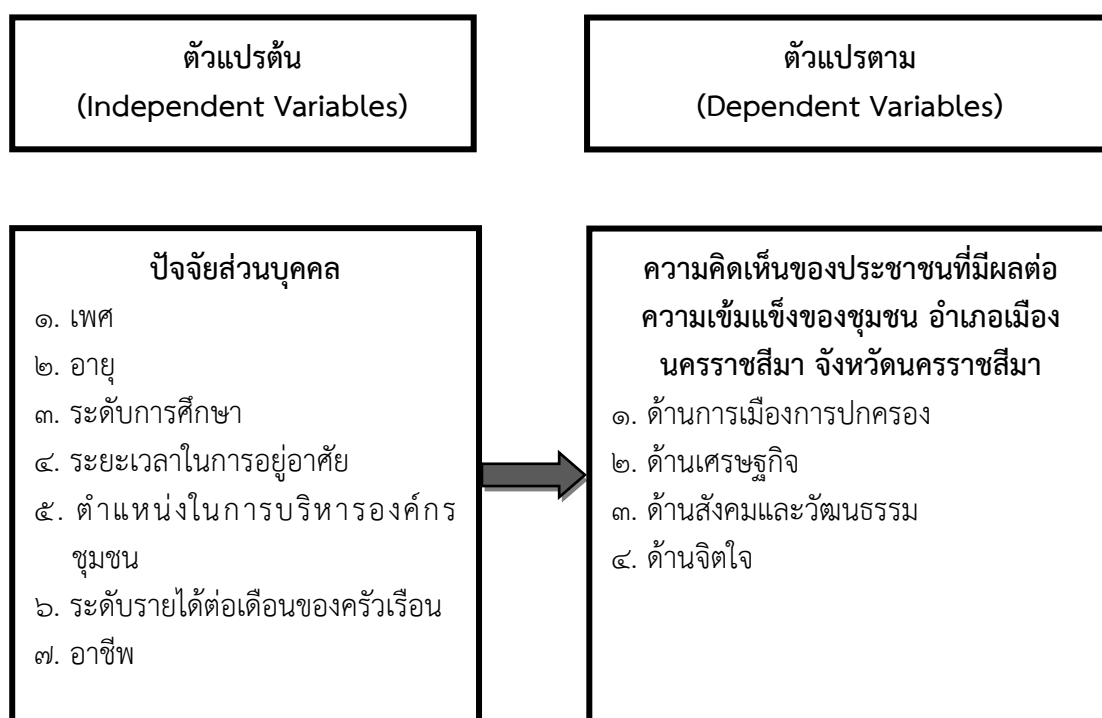
วิชญาภา เมธีวรฉัตร^{๗๗} ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคเหนือตอนล่าง ๒” ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาทรัพยากร มนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ๒ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ด้านปัญญา) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏสนับสนุน ให้บุคลากรทางานเป็นทีม โดยใช้หลักความเห็นชอบ และคิดชอบในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏส่งเสริมให้บุคลากร คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นโดยมีหลักความ เห็นชอบและคิดชอบ อยู่ในระดับปานกลาง และ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจตามหลักปัญญาในศาสนทางพุทธศาสนาสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้ มีระดับ น้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง

และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ๒ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ด้านสมาธิ) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถหลายสาขาวิชา มีความคิดดี คิดชอบ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือมหาวิทยาลัยราชภัฏมีการอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจใน แผนงาน / งาน / โครงการ / กิจกรรมต่างๆเป็นประจำอยู่ในระดับปานกลาง และ มหาวิทยาลัยราช ภัฏ มีการส่งเสริมให้บุคลากรหาสมาธิให้จิตใจมีความสงบสุขก่อนปฏิบัติงานอยู่เสมอ มีระดับน้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง

^{๗๗} นางวิชญาภา เมธีวรฉัตร, “รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคเหนือตอนล่าง ๒”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย ตัวแปรต้น (Independent Variables) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ซึ่งมีแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๒.๖ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ วิธีการนำเสนอและรายงานผลการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methods Research) ได้แก่ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ ๙ หมู่บ้าน จำนวน ๓๗๐ คน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่กับผู้ใช้ข้อมูลหลัก จำนวน ๑๕ รูป/คน

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ปี ๒๕๕๗ มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๓,๔๑๘ คน^๑

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๓,๔๑๘ คน จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางขนาดของ (Krejcie and Morgan)^๒ ได้จำนวน ๓๗๐ คน ดังตารางที่ ๓.๑

^๑ข้อมูลจากสำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองนครราชสีมา ณ วันที่ ๕ เดือน กันยายน ๒๕๕๗.

^๒Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. ๑๙๗๐, “Determining sample size for research activities”, Educational and Measurement, ๓๐: ๖๐๗-๖๑๐.

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วน
ตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

หมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ ๒ บ้านกล้วย	๑,๔๖๒	๔๑
หมู่ที่ ๖ บ้านระกาย	๔,๕๑๒	๑๑๔
หมู่ที่ ๗ บ้านบึงทับช้าง	๑,๔๔๓	๔๐
หมู่ที่ ๘ บ้านสระธรรมขันธ์	๑,๐๙๔	๓๒
หมู่ที่ ๙ บ้านสำโรง	๓๐๖	๑๒
หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองออก	๑,๔๖๐	๔๐
หมู่ที่ ๑๑ บ้านกรูด	๑,๔๙๔	๔๑
หมู่ที่ ๑๒ บ้านสระตาราช	๘๓๒	๒๕
หมู่ที่ ๑๕ บ้านหนองกระดิงา	๘๑๕	๒๕
รวม	๑๓,๔๑๘	๓๗๐

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก มีจำนวน ๑๕ รูป/คน ดังนี้

๑. พระครูสุนทรคุณวัตร รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครราชสีมา
๒. นายประยูง ไชโพธิ์ ประธานสภา อบต.จอหอ
๓. นายบุญเทียม ถิ่นโคกสูง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ
๔. นายพีระบุลย์ เติมวงค์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ
๕. นายฟ้า บุญสร้าง กำนันตำบลจอหอ/ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ บ้านระกาย
๖. นางวนิดา นาคติลก ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านระกาย
๗. นางจิณัฐตา คำพัฒน์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลระกาย
๘. นายชูชีพ คชสาร ผู้ใหญ่บ้านกล้วย หมู่ที่ ๒
๙. นายสุขุม พิมพาราคี ผู้ใหญ่บ้านบึงทับช้าง หมู่ที่ ๗
๑๐. นายจำนงค์ ชัดโพธิ์ ผู้ใหญ่บ้านสระธรรมขันธ์ หมู่ที่ ๘
๑๑. นายสมหมาย อินทร์โคกสูง ผู้ใหญ่บ้านสำโรง หมู่ที่ ๙
๑๒. นายบุญชู ถิ่นโคกสูง ผู้ใหญ่บ้านหนองออก หมู่ที่ ๑๐
๑๓. นายพิพัฒน์พงษ์ เอกบุตร ผู้ใหญ่บ้านกรูด หมู่ที่ ๑๑

๑๔. นายสุรศักดิ์ สุนนิม ผู้ใหญ่บ้านสระตาราช หมู่ที่ ๑๒
 ๑๕. นายชัยทิตย์ แซจอหอ ผู้ใหญ่บ้านหนองกระดางา หมู่ที่ ๑๕

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบ สัมภาษณ์ (Interview)

๓.๓.๑ แบบสอบถาม

๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม

๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๔) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๕) นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๗) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๘) รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๒ แบบสัมภาษณ์

๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๔) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๓ ลักษณะของเครื่องมือ

๑) ลักษณะของเครื่องมือแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้น ตามกรอบของการศึกษาความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แล้วนำมาเป็นกรอบปัจจัยให้ครอบคลุมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยแบ่งแบบสอบถาม ออก เป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ระยะเวลาในการอยู่อาศัย, ตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชน, ระดับรายได้ต่อเดือนของครัวเรือน, และอาชีพ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ๔ ด้านๆ ละ ๕ ข้อ ได้แก่ ๑) ด้านการเมืองการปกครอง ๒) ด้านเศรษฐกิจ ๓) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ๔) ด้านจิตใจ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ๕ โดยมีเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนนดังนี้

ระดับ ๕	หมายถึง	มากที่สุด
ระดับ ๔	หมายถึง	มาก
ระดับ ๓	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับ ๒	หมายถึง	น้อย
ระดับ ๑	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะเป็นปลายเปิดให้เลือกตอบโดยเสรี

๒) ลักษณะของเครื่องมือสำหรับการสัมภาษณ์

ในการวิจัยนี้ ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสัมภาษณ์กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้ง ๑๕ ท่าน

๓.๓.๔ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน ประกอบด้วย

๑. พระครูปริยัติกิตติธำรง, ผศ.ดร.

๒. รศ.ดร.วิวัฒน์ หามนตรี

๓. พระมหาสม กลยาโณ, ดร.

๔. ผศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง

๕. ดร.เดชา กัปโก

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงครายข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๕ ถึง ๑.๐

๓) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด เท่ากับ ๐.๘๗๖

๔) นำแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับประชาชนที่มีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงกำนันตำบลจอหอ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ

๒) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามจำนวน ๓๗๐ ฉบับโดยแจกกับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน ๓๗๐ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

๓) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้

๑) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

๒) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๓) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามหลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนา ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบ

ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)
เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ย ดังนี้

เกณฑ์ที่ใช้แปลผลข้อคำถามที่ได้จากการประเมินผลมีดังนี้^๓

ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายถึง มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙	หมายถึง มาก
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙	หมายถึง ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙	หมายถึง น้อย
ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙	หมายถึง น้อยที่สุด

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดไว้ให้ในแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจะทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

๓.๕.๓ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจัดกลุ่มข้อมูล (Data Groping) ตามลำดับความสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ จากนั้น จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท (Context Content analysis Technique)

^๓ ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ ๙ หมู่บ้าน จำนวน ๓๗๐ คน สำหรับวิธี วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมี โครงสร้างในการสัมภาษณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่กับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน ๑๕ รูป/คน และนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผลการ วิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

๔.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็ง ของชุมชนอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความ เข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์บุคคลเชิงลึกเกี่ยวกับ แนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับ ชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล

การศึกษาสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาสถานภาพโดยทั่วไป ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ จำแนกตาม เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ระยะเวลาในการอยู่อาศัย, ตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชน, ระดับรายได้ต่อ เดือนของครัวเรือน, และอาชีพ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=๓๗๐)

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของประชาชนตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	๑๓๒	๓๕.๗
- หญิง	๒๓๘	๖๔.๓
รวม	๓๗๐	๑๐๐
อายุ		
- ๑๖ – ๒๕ ปี	๖๒	๑๖.๘
- ๒๖ – ๓๕ ปี	๗๘	๒๑.๑
- ๓๖ – ๔๕ ปี	๖๔	๑๗.๓
- ๔๖ – ๕๕ ปี	๘๑	๒๑.๙
- ๕๖ ปีขึ้นไป	๘๕	๒๓.๐
รวม	๓๗๐	๑๐๐
ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษา	๔๕	๑๒.๒
- มัธยมศึกษา	๔๘	๑๓.๐
- ปวช, ปวส	๔๒	๑๑.๔
- ปริญญาตรี	๑๘๘	๕๐.๘
- สูงกว่าปริญญาตรี	๔๗	๑๒.๗
รวม	๓๗๐	๑๐๐
ระยะเวลาในการอยู่อาศัย		
- ๑ – ๕ ปี	๗๑	๑๙.๒
- ๖ – ๑๐ ปี	๗๑	๑๙.๗
- ๑๑ – ๑๕ ปี	๗๐	๑๘.๙
- ๑๖ – ๒๐ ปี	๕๗	๑๕.๔
- ๒๑ ปีขึ้นไป	๑๐๐	๒๗.๐
รวม	๓๗๐	๑๐๐

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของประชาชนตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชน		
- กำนัน	๑	๐.๓
- ผู้ใหญ่บ้าน	๖	๑.๖
- สมาชิก อบต.	๑๘	๔.๙
- สมาชิกในชุมชน	๑๒๑	๓๒.๗
- ไม่มีตำแหน่งในชุมชน	๒๒๔	๖๐.๕
รวม	๓๗๐	๑๐๐
ระดับรายได้ต่อเดือน		
- ต่ำกว่า - ๓,๐๐๐ บาท	๓๘	๑๐.๓
- ๓,๐๐๑ - ๘,๐๐๐ บาท	๗๐	๑๘.๙
- ๘,๐๐๑ - ๑๒,๐๐๐ บาท	๗๗	๒๐.๘
- ๑๓,๐๐๐ บาทขึ้นไป	๑๘๕	๕๐.๐
รวม	๓๗๐	๑๐๐
อาชีพ		
- เกษตรกรรม	๒๔	๖.๕
- ค้าขาย	๔๑	๑๑.๑
- รับราชการ	๑๖๘	๔๕.๔
- รับจ้างทั่วไป	๑๐๐	๒๗.๐
- ไม่ได้ทำงาน/ผู้สูงอายุ	๓๗	๑๐
รวม	๓๗๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีจำนวน ๒๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๓ และเป็นเพศชาย มีจำนวน ๑๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ มีอายุตั้งแต่ ๕๖ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๐ รองลงมาอายุระหว่าง ๔๕-๕๕ ปี มีจำนวน ๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๙ และน้อยที่สุด อายุระหว่าง ๑๖-๒๕ ปี มีจำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๘

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘ รองลงมา คือผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๐ และน้อยที่สุด คือผู้ที่จบการศึกษาในระดับปวช, ปวส จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๔

ระยะเวลาในการอยู่อาศัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ ผู้ที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัย ตั้งแต่ ๒๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ รองลงมาคือ ผู้ที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัย ตั้งแต่ ๑-๕ ปี จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๒ และผู้ที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัย ตั้งแต่ ๖-๑๐ ปี จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๒ และน้อยที่สุดคือ ผู้ที่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัย ตั้งแต่ ๑๖-๒๐ ปี จำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔

ตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ ผู้ที่ไม่มีตำแหน่งในชุมชน จำนวน ๒๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๕ รองลงมาคือ ผู้ที่เป็นสมาชิกในชุมชน จำนวน ๑๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗ และน้อยที่สุดคือ ผู้ที่เป็นกำนัน จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓

ระดับรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ ผู้ที่มีรายได้ ตั้งแต่ ๑๓,๐๐๐ บาทขึ้นไป จำนวน ๑๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ รองลงมาคือ ผู้ที่มีรายได้ ตั้งแต่ ๘,๐๐๑-๑๒,๐๐๐ บาท จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘ และน้อยที่สุดคือ ผู้ที่มีรายได้ ต่ำกว่า-๓,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๓

อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยส่วนใหญ่คือ อาชีพรับราชการ จำนวน ๑๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๔ รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๐ และน้อยที่สุดคือ อาชีพเกษตรกร จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และวัฒนธรรม และด้านจิตใจ แสดงด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ ๔.๒ - ๔.๖

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม ($n = 370$)

ความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ด้านการเมืองการปกครอง	๓.๔๘	.๗๗๕	ปานกลาง
๒. ด้านเศรษฐกิจ	๓.๔๓	.๗๙๗	ปานกลาง
๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	๓.๘๕	.๗๑๕	มาก
๔. ด้านจิตใจ	๓.๙๖	.๖๗๑	มาก
ภาพรวม	๓.๖๘	.๖๔๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ อธิบายได้ว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .640) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ในด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.671) และด้านสังคมและวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = .710) ส่วนด้านการเมืองการปกครอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = .775) และด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = .797)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) S.D. (S.D.) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชน ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านการเมืองการปกครอง

ด้านการเมืองการปกครอง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ท่านมีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ	๓.๕๘	๐.๘๘๔	มาก
๒. ท่านได้ไปใช้สิทธิในการเลือกผู้นำท้องถิ่น	๔.๐๙	๐.๙๔๗	มาก
๓. ท่านได้ร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน	๓.๓๙	๐.๙๓๑	ปานกลาง
๔. ท่านได้ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์และความต้องการในการพัฒนาชุมชนร่วมกันในชุมชน	๓.๑๙	๑.๐๒๑	ปานกลาง
๕. ท่านได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเกี่ยวกับการเมือง และการปกครองท้องถิ่น หรือ ระดับประเทศ	๓.๑๕	๑.๐๘๕	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๔๘	๐.๗๗๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านการเมืองการปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๘ และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านการเมืองการปกครอง อยู่ในระดับมากปานกลาง โดยในระดับมากมีสองด้านดังนี้

๑) ท่านได้ไปใช้สิทธิในการเลือกผู้นำท้องถิ่น ($\bar{X} = ๔.๐๙$, S.D. = ๐.๙๔๗)

๒) ท่านมีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ ($\bar{X} = ๓.๕๘$, S.D. = ๐.๘๘๔)

และมีความคิดเห็นระดับปานกลาง เรียงลำดับได้ดังนี้

๓) ท่านได้ร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน ($\bar{X} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๙๓๑)

๔) ท่านได้ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์และความต้องการในการพัฒนาชุมชนร่วมกันในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๑๙$, S.D. = ๑.๐๒๑)

๕) ท่านได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเกี่ยวกับการเมือง และการปกครองท้องถิ่น หรือ ระดับประเทศ ($\bar{X} = ๓.๑๕$, S.D. = ๑.๐๘๕)

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ท่านได้ช่วยจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	๓.๕๘	๐.๘๙๖	มาก
๒. ท่านได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพต่างๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน	๓.๔๕	๐.๙๗๐	ปานกลาง
๓. ท่านเข้าถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของชุมชนเพื่อการประกอบอาชีพ	๓.๑๒	๑.๑๓๖	ปานกลาง
๔. ท่านสามารถเข้าถึงการบริการ/สวัสดิการขั้นพื้นฐานของชุมชน	๓.๓๔	๑.๐๑๗	ปานกลาง
๕. ท่านมีอาชีพและรายได้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	๓.๖๙	๐.๙๒๕	มาก
ภาพรวม	๓.๔๓	๐.๗๙๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๓ และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง โดยในระดับมากและระดับปานกลางสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้

- ๑) ท่านมีอาชีพและรายได้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = ๓.๖๙$, S.D. = ๐.๙๒๕)
- ๒) ท่านได้ช่วยจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ($\bar{X} = ๓.๕๘$, S.D. = ๐.๘๙๖)
- ๓) ท่านได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพต่างๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน ($\bar{X} = ๓.๔๕$, S.D. = ๐.๙๗๐)
- ๔) ท่านสามารถเข้าถึงการบริการ/สวัสดิการขั้นพื้นฐานของชุมชน ($\bar{X} = ๓.๓๔$, S.D. = ๑.๐๑๗)
- ๕) ท่านเข้าถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของชุมชนเพื่อการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = ๓.๑๒$, S.D. = ๑.๑๓๖)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านสังคมและวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ท่านมีส่วนสนับสนุน เผยแพร่ อนุรักษ์ สืบสาน และดำรงไว้ซึ่ง ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาอันเป็นกิจกรรมที่ดีงาม	๓.๘๓	๐.๘๓๒	มาก
๒. ท่านร่วมประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ลดละเลิก อบายมุขในชุมชน	๓.๗๘	๐.๙๖๒	มาก
๓. ท่านช่วยรักษาปกป้องโบราณสถานโบราณวัตถุในชุมชน	๓.๘๖	๐.๘๓๐	มาก
๔. ท่านมีส่วนในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน	๓.๖๗	๐.๘๘๔	มาก
๕. ท่านรู้สึกหวงแหนในการสืบสานวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น	๔.๑๓	๐.๘๔๐	มาก
ภาพรวม	๓.๘๕	๐.๗๑๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕ และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านสังคมและวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก โดยในระดับมากสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้

- ๑) ท่านรู้สึกหวงแหนในการสืบสานวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = ๔.๑๓$, S.D. = ๐.๘๐๐)
- ๒) ท่านช่วยรักษาปกป้องโบราณสถานโบราณวัตถุในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๘๖$, S.D. = ๐.๘๓๐)
- ๓) ท่านมีส่วนสนับสนุน เผยแพร่ อนุรักษ์ สืบสาน และดำรงไว้ซึ่ง ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาอันเป็นกิจกรรมที่ดีงาม ($\bar{X} = ๓.๘๓$, S.D. = ๐.๘๓๒)
- ๔) ท่านร่วมประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ลดละเลิก อบายมุขในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๗๘$, S.D. = ๐.๙๖๒)
- ๕) ท่านมีส่วนในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ($\bar{X} = ๓.๖๗$, S.D. = ๐.๘๘๔)

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านจิตใจ

ด้านจิตใจ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ท่านมีสมาธิในการจัดการปัญหาครอบครัวและชุมชน	๓.๘๖	๐.๘๘๑	มาก
๒. ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเสมอ	๔.๐๒	๐.๗๗๙	มาก
๓. ท่านได้นำหลักธรรมทางศาสนามาพัฒนาครอบครัวและชุมชน	๓.๙๖	๐.๗๘๐	มาก
๔. เมื่อเจอกับปัญหาหรืออุปสรรค ท่านจะคิดอย่างไรรอบคอบ ในการแก้ไข	๓.๙๘	๐.๗๙๑	มาก
๕. ท่านมักจะใช้สติเสมอในการดำเนินชีวิตประจำวัน	๓.๙๙	๐.๘๐๓	มาก
ภาพรวม	๓.๙๖	๐.๖๗๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก โดยในระดับมากสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้

- ๑) ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเสมอ ($\bar{X} = ๔.๐๒$, S.D. = ๐.๗๗๙)
- ๒) ท่านมักจะใช้สติเสมอในการดำเนินชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = ๓.๙๙$, S.D. = ๐.๘๐๓)
- ๓) เมื่อเจอกับปัญหาหรืออุปสรรค ท่านจะคิดอย่างไรรอบคอบ ในการแก้ไข ($\bar{X} = ๓.๙๘$, S.D. = ๐.๗๙๑)
- ๔) ท่านได้นำหลักธรรมทางศาสนามาพัฒนาครอบครัวและชุมชน ($\bar{X} = ๓.๙๖$, S.D. = ๐.๗๘๐)
- ๕) ท่านมีสมาธิในการจัดการปัญหาครอบครัวและชุมชน ($\bar{X} = ๓.๘๖$, S.D. = ๐.๘๘๑)

๔.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

สมมติฐานที่ ๑ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	ชาย (๑๓๒)		หญิง (๒๓๘)		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ความเข้มแข็งของชุมชน						
ด้านการเมืองการปกครอง	๓.๔๘	.๗๑๓	๓.๔๘	.๘๐๙	.๐๗๓	.๐๘๒
๒. ความเข้มแข็งของชุมชน						
ด้านเศรษฐกิจ	๓.๔๔	.๖๔๒	๓.๔๓	.๘๗๒	.๑๑๕	.๙๐๐
๓. ความเข้มแข็งของชุมชน						
ด้านสังคมและวัฒนธรรม	๓.๘๐	.๗๐๑	๓.๘๘	.๗๒๓	-๑.๐๙๓	.๔๘๓
๔. ความเข้มแข็งของชุมชน						
ด้านจิตใจ	๓.๙๐	.๖๔๘	๓.๙๙	.๖๘๓	-๑.๑๙๘	.๑๖๘
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	๓.๖๖	.๕๗๕	๓.๗๐	.๖๗๘	-.๕๖๐	.๐๒๖

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ T-test แบบข้อมูล ๒ กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน พบว่า ประชาชนที่มี เพศต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ทุกด้านไม่แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ

ความเข้มแข็งของชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
๑. ด้านการเมืองการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	๙.๐๔๓	๔	๒.๒๖๑	๓.๘๘๒	๐.๐๐๔
	ภายในกลุ่ม	๒๑๒.๕๕๖	๓๖๕	.๕๘๒		
	รวม	๒๒๑.๕๙๘	๓๖๙			
๒. ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	๗.๑๖๙	๔	๑.๗๙๒	๒.๘๗๙	.๐๒๓
	ภายในกลุ่ม	๒๒๗.๑๘๙	๓๖๕	.๖๒๒		
	รวม	๒๓๔.๓๕๘	๓๖๙			
๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๓.๙๕๔	๔	.๙๘๘	๑.๙๕๑	.๑๐๑
	ภายในกลุ่ม	๑๘๔.๙๐๓	๓๖๕	.๕๐๗		
	รวม	๑๘๘.๘๕๗	๓๖๙			
๔. ด้านจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม	๓.๕๐๕	๔	.๘๗๖	๑.๙๖๔	.๐๙๙
	ภายในกลุ่ม	๑๖๒.๘๔๕	๓๖๕	.๔๔๖		
	รวม	๑๖๖.๓๕๐	๓๖๙			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๕.๐๕๔	๔	๑.๒๖๓	๓.๑๔๗	.๐๑๕*
	ภายในกลุ่ม	๑๔๖.๕๓๐	๓๖๕	.๔๐๑		
	รวม	๑๕๑.๕๘๔	๓๖๙			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มี อายุต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (Sig = ๐.๐๑๕) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา

ความเข้มแข็งของชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
๑. ด้านการเมืองการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	๒๗.๐๕๔	๔	๖.๗๖๓	๑๒.๖๘๙	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๙๔.๕๔๔	๓๖๕	.๕๓๓		
	รวม		๓๖๙			
๒. ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	๒๒.๑๑๐	๔	๕.๕๒๗	๙.๕๐๖	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๑๒.๒๔๘	๓๖๕	.๕๘๒		
	รวม	๒๓๔.๓๕๘	๓๖๙			
๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๑๙.๙๔๖	๔	๔.๙๘๗	๑๐.๗๗๖	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๖๘.๙๑๑	๓๖๕	.๔๖๓		
	รวม	๑๘๘.๘๕๗	๓๖๙			
๔. ด้านจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม	๒๐.๒๕๔	๔	๕.๐๖๔	๑๒.๖๕๐	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๔๖.๐๙๖	๓๖๕	.๔๐๐		
	รวม	๑๖๖.๓๕๐	๓๖๙			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๒๑.๘๒๒	๔	๕.๔๕๖	๑๕.๓๔๖	.๐๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๒๙.๗๖๑	๓๖๕	.๓๕๖		
	รวม	๑๕๑.๕๘๔	๓๖๙			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มี ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (Sig = ๐.๐๐๐) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัย

ความเข้มแข็งของชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
๑. ด้านการเมืองการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	๕.๖๐๑	๔	๑.๔๐๐	๒.๓๖๖	.๐๕๓
	ภายในกลุ่ม	๒๑๕.๙๙๘	๓๖๕			
	รวม	๒๒๑.๕๙๘	๓๖๙			
๒. ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	๕.๗๙๓	๔	๑.๔๔๘	๒.๓๑๓	.๐๕๗
	ภายในกลุ่ม	๒๒๘.๕๖๕	๓๖๕	.๖๒๖		
	รวม	๒๓๔.๓๕๘	๓๖๙			
๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๓.๗๓๗	๔	.๙๓๔	๑.๘๔๒	.๑๒๐
	ภายในกลุ่ม	๑๘๕.๑๒๐	๓๖๕	.๕๐๗		
	รวม	๑๘๘.๘๕๗	๓๖๙			
๔. ด้านจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม	๓.๗๑๖	๔	.๙๒๙	๒.๐๘๕	.๐๘๒
	ภายในกลุ่ม	๑๖๒.๖๓๕	๓๖๕	.๔๔๖		
	รวม	๑๖๖.๓๕๐	๓๖๙			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๓.๙๒๐	๔	.๙๘๐	๒.๔๒๒	.๐๔๘*
	ภายในกลุ่ม	๑๔๗.๖๖๔	๓๖๕	.๔๐๕		
	รวม	๑๕๑.๕๘๔	๓๖๙			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มี ระยะเวลาการอยู่อาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (Sig = ๐.๐๔๘) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๕ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชนต่างกัน จะมีความคิดเห็น ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
๑. ด้านการเมืองการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	๗.๔๑๐	๔	๑.๘๕๓	๓.๑๕๗	.๐๑๔
	ภายในกลุ่ม	๒๑๔.๑๘๘	๓๖๕	.๕๘๗		
	รวม	๒๒๑.๕๙๘	๓๖๙			
๒. ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	๘.๖๑๖	๔	๒.๑๕๔	๓.๔๘๓	.๐๐๘
	ภายในกลุ่ม	๒๒๕.๗๔๑	๓๖๕	.๖๑๘		
	รวม	๒๓๔.๓๕๘	๓๖๙			
๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๓.๔๔๙	๔	.๘๖๒	๑.๖๙๗	.๑๕๐
	ภายในกลุ่ม	๑๘๕.๔๐๙	๓๖๕	.๕๐๘		
	รวม	๑๘๘.๘๕๗	๓๖๙			
๔. ด้านจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม	๓.๔๔๕	๔	.๘๖๑	๑.๙๓๐	.๑๐๕
	ภายในกลุ่ม	๑๖๒.๙๐๕	๓๖๕	.๔๔๖		
	รวม	๑๖๖.๓๕๐	๓๖๙			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๕.๑๒๕	๔	๑.๒๘๐	๓.๑๙๓	.๐๑๓*
	ภายในกลุ่ม	๑๔๖.๔๕๙	๓๖๕	.๔๐๑		
	รวม	๑๕๑.๕๘๔	๓๖๙			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มี มีตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชน ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (Sig = ๐.๐๑๓) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๖ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับรายได้ต่อเดือน

ความเข้มแข็งของชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
๑. ด้านการเมืองการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	๒๙.๒๙๕	๓	๙.๗๖๕	๑๘.๕๘๕	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๙๒.๓๐๓	๓๖๖	.๕๒๕		
	รวม	๒๒๑.๕๙๘	๓๖๙			
๒. ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	๒๒.๒๔๐	๓	๗.๔๑๓	๑๒.๗๙๑	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๑๒.๑๑๘	๓๖๖	.๕๘๐		
	รวม	๒๓๔.๓๕๘	๓๖๙			
๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๒๕.๘๔๔	๓	๘.๖๑๕	๑๙.๓๔๑	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๖๓.๐๑๔	๓๖๖	.๔๔๕		
	รวม	๑๘๘.๘๕๗	๓๖๙			
๔. ด้านจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม	๒๐.๕๕๕	๓	๖.๘๕๒	๑๗.๒๐๐	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๔๕.๗๙๖	๓๖๖	.๓๙๘		
	รวม	๑๖๖.๓๕๐	๓๖๙			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๒๓.๙๒๕	๓	๗.๙๗๕	๒๒.๘๖๕	.๐๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๒๗.๖๕๘	๓๖๖	.๓๔๙		
	รวม	๑๕๑.๕๘๔	๓๖๙			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มี ระดับรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (Sig = ๐.๐๐๐) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๗ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ

ความเข้มแข็งของชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
๑. ด้านการเมืองการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	๔๐.๓๑๔	๔	๑๐.๐๗๙	๒๐.๒๙๒	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๘๑.๒๘๔	๓๖๕	.๔๙๗		
	รวม	๒๒๑.๕๙๘	๓๖๙			
๒. ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	๓๒.๘๓๒	๔	๘.๒๐๘	๑๔.๘๖๖	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๐๑.๕๒๖	๓๖๕	.๕๕๒		
	รวม	๒๓๔.๓๕๘	๓๖๙			
๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๓๐.๓๒๔	๔	๗.๕๘๑	๑๗.๔๕๔	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๕๘.๕๓๔	๓๖๕	.๔๓๔		
	รวม	๑๘๘.๘๕๗	๓๖๙			
๔. ด้านจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม	๒๕.๐๔๑	๔	๖.๒๖๐	๑๗.๑๗๐	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๔๑.๓๐๙	๓๖๕	.๓๘๗		
	รวม	๑๖๖.๓๕๐	๓๖๙			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๓๑.๐๓๕	๔	๗.๗๕๙	๒๓.๔๙๒	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๒๐.๕๔๙	๓๖๕	.๓๓๐		
	รวม	๑๕๑.๕๘๔	๓๖๙			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มี อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (Sig = ๐.๐๐๐) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๔ ผลสรุปด้วยรวมของการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีผลต่อ ความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ตามสมมติฐานที่ ๑-๗ ดังต่อไปนี้

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า	ค่า	ผลการศึกษา	
			T-test F-test	Sig.		
๑	เพศ	ด้านการเมืองการปกครอง	-๕.๖๐	.๐๒๖	✓	
๒	อายุ	ด้านเศรษฐกิจ	๓.๑๔๗	.๐๑๕	✓	
๓	ระดับการศึกษา	ด้านสังคมและวัฒนธรรม	๑๕.๓๔๖	.๐๐๐	✓	
๔	ระยะเวลาในการอยู่อาศัย	ด้านจิตใจ	๒.๔๒๒	.๐๔๘	✓	
๕	ตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชน		๓.๑๙๓	.๐๑๓	✓	
๖	ระดับรายได้ต่อเดือน		๒๒.๘๖๕	.๐๐๐	✓	
๗	อาชีพ		๒๓.๔๙๒	.๐๐๐	✓	

จากตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีผลต่อ ความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ว่า

ประชาชนที่มีเพศต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ประชาชนที่อายุต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ประชาชนที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ประชาชนที่มีตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชนต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ประชาชนที่มีระดับรายได้ต่อเดือนต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยร่วมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยร่วมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ ๔.๑๕ ผลการวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

(๑) ด้านการเมืองการปกครอง

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑) ประชาชนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจ ในระบบการเมืองการปกครอง ทั้งระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ เท่าที่ควร	๑) ควรมีการประชาสัมพันธ์ ตามสื่อ หรือตามช่องทางต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเมืองการปกครองที่ดี
๒) ประชาชนในชุมชนไม่ค่อยสนใจกับเรื่องการเมือง	๒) ให้ความรู้และกระตุ้นความสนใจ ให้เกิดความตระหนักต่อบทบาทของตนเองต่อการเมืองการปกครอง
๓) การจัดเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และประชาชนยังยึดติดกับตัวบุคคล ไม่ได้ใส่ใจที่ตัวนโยบาย	๓) ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชน ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ตามความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในหลักประชาธิปไตยอย่างจริงจัง และผู้ที่มีบทบาททางการเมืองการปกครองควรจะมีความคิดเห็นที่จะมาพัฒนาชุมชนจริงๆ จังๆ
๔) สมาชิกในชุมชน ไม่พร้อมที่จะร่วมมือกันจัดการปัญหาของชุมชน	๔) สมาชิกในชุมชน ต้องมีความรัก ความสามัคคี และพร้อมที่จะร่วมมือกันจัดการปัญหาของชุมชน
๕) ไม่มีเวทีให้ประชาชนได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น	๕) ควรเปิดเวทีให้ประชาชนได้เข้าร่วมเสวนา แสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในทุกกระบวนการ

(๒) ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑) ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการชีวิต โดยเฉพาะเรื่องการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน	๑) ควรให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ในชีวิตประจำวัน
๒) สินค้าทางการเกษตรมีราคาที่ตกต่ำได้กำไรน้อย บ้างที่ก็ขาดทุน	๒) ควรให้ประชาชนมีความรู้ มีการรวมกลุ่มฝึกอาชีพต่างๆ, โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ เกี่ยวกับเรื่องที่ประชาชนในชุมชนสนใจ
๓) ราคาของในการตลาดแพง	๓) อบรรมและพัฒนาอาชีพ และมีตลาดรองรับ ใช้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลัก ในการแก้ปัญหา และพัฒนา
๔) คนในชุมชนมีการใช้จ่ายเกินความจำเป็น	๔) ควรเดินตามรอยพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง
๕) ความสะอาด และการทิ้งขยะไม่เป็นที่	๕) รณรงค์ให้ทุกคนช่วยกันรักษาความสะอาด

(๓) ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑) ชุมชนยังขาดความสามัคคี และการประสานงานที่ดี	๑) ผู้นำชุมชน ควรประชุมสร้างความร่วมมือในชุมชนให้มีความรู้สึกรัก และหวงแหนวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิม อาจกำหนดเป็นกฎกติกาของชุมชนขึ้นมา
๒) คนสมัยใหม่นิยมเลียนแบบชาติตะวันตกมากเกินไป จนลืมวัฒนธรรมของตัวเอง	๒) ผู้นำชุมชน ควรให้มีการกิจกรรมร่วมกับวัด เพื่อขัดเขลาจิตใจ และร่วมกันรักษาและสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมอันดีของไทยไทย ให้คงอยู่ในชุมชน สืบต่อไป
๓) คนในชุมชน ไม่รู้ข่าวสารมากพอ เกี่ยวกับ ประเพณี วัฒนธรรมของชาติ และท้องถิ่น	๓) เวลามีปัญหา หรือมีกิจกรรม ควรมีการประกาศให้รู้ทั่วกันทั้งชุมชน เพื่อให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เป็นการเสริมสร้างความสามัคคี
๔) พฤติกรรมครอบครัวขาดความอบอุ่น	๔) ผู้นำชุมชน ควรจัดให้มีการกิจกรรมครอบครัวร่วมกัน
๕) ปัญหายาเสพติด และสิ่งเสพติด	๕) ผู้นำชุมชนควรให้ประชาชนทุกคน ร่วมประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ลดละเลิก อบายมุขในชุมชน

(๔) ด้านจิตใจ

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑) ประชาชนในชุมชน ยังขาดความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ๒) ศีลธรรมจริยธรรมของคนลดน้อยลง ๓) คนในชุมชนไม่เข้าใจกัน ๔) ขาดความตระหนัก ไม่ใช้สติ ๕) คนในชุมชนเข้าวัดน้อยลง	๑) ควรให้มีการให้ความรู้ในหลักธรรมทางศาสนา เพื่อนำมาปรับใช้ในครอบครัวและชุมชน ๒) ควรเข้าวัดฟังธรรม และปฏิบัติธรรม จัดโครงการอบรมศีลธรรม จริยธรรม ปลุกฝังวัฒนธรรม ให้เด็กและเยาวชนเข้าวัดบ่อยๆ ๓) จัดให้มีการรวมกลุ่ม เพื่อพัฒนาจิตใจของประชาชน โดยใช้วัดเป็นสถานที่รวมกลุ่ม จัดกิจกรรมขึ้นในวันพระ หรือวันสำคัญทางศาสนา ๔) การพัฒนาจิตใจควรเริ่มตั้งแต่เด็ก-วัยรุ่น-ผู้ใหญ่ และครอบครัว และสภาวะแวดล้อมความเป็นอยู่ ๕) วัดควรจัดกิจกรรมกรรมต่างๆ โดยมีการเข้าร่วมของประชาชน ภาครัฐ และเอกชนต่าง

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์บุคคลเชิงลึกเกี่ยวกับ แนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

การสัมภาษณ์ครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายในการศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์เกี่ยวกับ ความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๔ ด้านคือ ๑) ด้านการเมืองการปกครอง ๒) ด้านเศรษฐกิจ ๓) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ๔) ด้านจิตใจ ซึ่งสรุปบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๕ รูป/คน ดังนี้

๑. พระครูสุนทรคุณวัตร	รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครราชสีมา
๒. นายประยูง ไชโพธิ์	ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ
๓. นายบุญเทียม ถิ่นโคกสูง	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ
๔. นายพีระบุลย์ เผลิมวงศ์	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ
๕. นายฟ้า บุญสร้าง	กำนันตำบลจอหอ/ผู้ใหญ่บ้านระกาย หมู่ที่ ๖
๖. นางวนิดา นาคติลก	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านระกาย
๗. นางจิณัฐตา คำพัฒน์	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลระกาย
๘. นายชูชีพ คขสาร	ผู้ใหญ่บ้านกล้วย หมู่ที่ ๒
๙. นายสุขุม พิมพาราคี	ผู้ใหญ่บ้านบึงทับช้าง หมู่ที่ ๗
๑๐. นายจำนงค์ ชัดโพธิ์	ผู้ใหญ่บ้านสระธรรมขันธุ์ หมู่ที่ ๘

๑๑. นายสมหมาย อินทร์โคกสูง	ผู้ใหญ่บ้านสำโรง หมู่ที่ ๙
๑๒. นายบุญชู ถิ่นโคกสูง	ผู้ใหญ่บ้านหนองออก หมู่ที่ ๑๐
๑๓. นายพิพัฒน์พงษ์ เอกบุตร	ผู้ใหญ่บ้านกรุด หมู่ที่ ๑๑
๑๔. นายสุรศักดิ์ สุนนิยม	ผู้ใหญ่บ้านสระตราช หมู่ที่ ๑๒
๑๕. นายชัยทิตย์ แซจอหอ	ผู้ใหญ่บ้านหนองกระดิงงา หมู่ที่ ๑๕

๔.๕.๑ ด้านการเมืองการปกครอง

ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านการเมืองการปกครอง พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในระบบการเมืองการปกครองที่ดี รวมทั้งการไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนต่อชุมชน ดังนั้น ประชาชนต้องทำความรู้ ความเข้าใจในระบบการเมืองการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศของตัวเองให้ดี เราก็จะเป็นคนที่มีเหตุผล ยอมรับเรื่องสิทธิหน้าที่ ความเป็นจริงในทางสังคม เคารพในตัวเอง เคารพในศีลธรรมและประโยชน์ร่วมกันของส่วนรวม^๑ เมื่อตัวเองมีความรู้ มีความเข้าใจที่ดีแล้ว เราสามารถที่จะเลือกผู้นำที่ดี เพื่อมาบริหารจัดการชุมชนของเราได้^๒ ประชาชนต้องมีความเสียสละ ช่วยกันสอดส่องดูแล บริหารจัดการ ตัวชุมชนของเราด้วยกัน^๓ ผู้นำก็ต้องมีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ มีความเคารพซึ่งกันและกัน เข้าใจความจำเป็นและประโยชน์ของการเข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นพลเมืองของประเทศ เพื่อประโยชน์ของสมาชิกทุกคนในระยะยาว^๔ ผู้นำต้องให้ความรู้ และส่งเสริมแนวทางประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ปลุกฝังค่านิยมประชาธิปไตยแก่ชุมชน^๕ และผู้นำต้องรับฟังเสียงของประชาชน มีการเปิดเวทีเสวนา เพื่อให้คนในชุมชน ได้แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ ปัญหาของชุมชน และแก้ปัญหาร่วมกัน^๖ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เป็นการสร้างความรักความสามัคคี ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งอย่างถาวร^๗

จากสัมภาษณ์สรุปได้ว่า การที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในด้านการเมืองการปกครองนั้น ประชาชนต้องศึกษาทำความเข้าใจในระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยให้ดีทั้งในระดับท้องถิ่น และในระดับประเทศ เพราะจะทำให้เรารู้สึกห่วงใย ในชุมชนของเรา ทั้งการไปใช้

^๑ สัมภาษณ์ พระครูสุนทรคุณวัตร (ทวี ปญฺญารโธ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครราชสีมา, ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐.

^๒ สัมภาษณ์ นายบุญเทียม ถิ่นโคกสูง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^๓ สัมภาษณ์ นายพีระบุลย์ เผลิมวงศ์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ, ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐.

^๔ สัมภาษณ์ นางจิณัฐตา คำพัฒนา, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลระกาย, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^๕ สัมภาษณ์ นางวนิดา นาคติกล, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านระกาย, ๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^๖ สัมภาษณ์ นายประยูง ไชโพธิ์, ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^๗ สัมภาษณ์ นายฟ้า บุญสร้าง, กำนันตำบลจอหอ/ผู้ใหญ่บ้านระกาย หมู่ที่ ๖, ๕ เมษายน ๒๕๖๐.

สิทธิ์เลือกผู้นำในอุดมคติของเรา เพื่อมาบริหารดูแลประชาชนอย่างถูกต้อง และผู้นำที่ดี ที่ประชาชนเขาตัดสินใจ ให้เกียรติให้มาทำหน้าที่เป็นผู้นำนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละ รู้จักตน รู้จักชุมชน รู้จักเหตุและผล คำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชนเป็นหลักในการบริหารจัดการทุกอย่าง โดยให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจการต่างๆของชุมชน มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ชุมชนของเรา ก็จะมีคามเข้มแข็ง และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขอย่างแน่นอน

๔.๕.๒ ด้านเศรษฐกิจ

ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ร่วมทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน^๙ ได้มีโครงการการฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพต่างๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน แต่เป็นระยะสั้น โดยไม่มีการสานต่อให้ยาวนาน^{๑๐} และประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความใส่ใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง^{๑๑} ทั้งนี้มีผู้ให้ข้อเสนอว่า ผู้นำผู้บริหารในชุมชน ควรคำนึงถึงตัวปัญหาของชุมชน โดยเฉพาะความเป็นอยู่ของประชาชน^{๑๒} โดยผู้นำต้องทำความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในชีวิตประจำวัน ทั้งในเรื่องสิ่งแวดล้อมของชุมชน และการจัดการขยะ^{๑๓} ควรมีการให้ประชาชนร่วมกลุ่มฝึกอาชีพต่างๆ โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับเรื่องที่ประชาชนในชุมชนสนใจ^{๑๔} อบรมและพัฒนาอาชีพโดยมีตลาดรองรับ^{๑๕} ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลัก ในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนของเรา^{๑๖}

จากสัมภาษณ์สรุปได้ว่า เศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในความเป็นอยู่ของคนในชุมชน โดยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ทั้งในด้านการผลิต การบริโภค และการกระจายผลผลิต โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน คือ ให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ บนรากฐานของความสามารถที่มีอยู่ จากการใช้ “ทุนของชุมชน” ร่วมถึงความสามารถในการจัดการปัญหาของตนเองได้ในระดับหนึ่ง ด้วยการมีผู้นำที่มีความสามารถ มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานวัฒนธรรม ความเชื่อ คุณค่า

^๙ สัมภาษณ์ พระครูสุนทรคุณวัตร (ทวี ปญญาธโร), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครราชสีมา, ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายสุชุม พิมพาราคี, ผู้ใหญ่บ้านบึงทับช้าง หมู่ที่ ๗, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายประยูง ไชโพธิ์, ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายชูชีพ คชสาร, ผู้ใหญ่บ้านกล้วย หมู่ที่ ๒, ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายพิพัฒน์พงษ์ เอกบุตร, ผู้ใหญ่บ้านกรุด หมู่ที่ ๑๑, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายชัยทิตย์ แสงจอหอ, ผู้ใหญ่บ้านหนองกระดางา หมู่ที่ ๑๕, ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ สุนนิยม, ผู้ใหญ่บ้านสระตาราซ หมู่ที่ ๑๒, ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายบุญชู ถิ่นโคกสูง, ผู้ใหญ่บ้านหนองออก หมู่ที่ ๑๐, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

ดั้งเดิม ศาสนา และเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาเอื้อเฟื้อกันและกัน โดยชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองเข้าคลี่คลายและจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองภายใต้ความร่วมมือและสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

๔.๕.๓ ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา นั้น ประชาชนต้องมีความหวงแหนในการสืบสาน ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น^{๑๖} โดยเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาครัฐและเอกชน ในการเผยแพร่อนุรักษ์ สืบสาน และดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนา^{๑๗} และร่วมประชาสัมพันธ์ รมรงค์ ลดละเลิกอบายมุขทุกอย่างในชุมชน^{๑๘} ที่สำคัญประชาชนในชุมชนควรช่วยดูแลสอดส่องความปลอดภัย และสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน อีกทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เลิศค่าในชุมชน^{๑๙} คนในชุมชนควรทำงานเป็นทีม เป็นหนึ่งเดียว ในการแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชน^{๒๐} โดยเฉพาะผู้นำ จะต้องมีการประสานความร่วมมือกับภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ในวันวันสำคัญๆ ที่เกี่ยวกับความรักความสามัคคี ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ^{๒๑} อีกทั้งผู้นำจะต้องทำการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ประโยชน์ของประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น และโทษบางอย่างที่เราได้รับมาจากต่างประเทศ^{๒๒} ให้คนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ลูกหลานในชุมชนให้มีส่วนร่วมส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ของชุมชน และสืบสานประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม ที่บรรพบุรุษได้สร้างเอาไว้ให้^{๒๓} ก็จะก่อให้เกิดความรัก ความปรองดองสามัคคี และความเข้าใจซึ่งกันและกันภายในชุมชนของเราอย่างแน่นอน^{๒๔}

จากสัมภาษณ์สรุปได้ว่า การที่จะให้ชุมชนของเรามีความเข้มแข็งในด้านสังคมและวัฒนธรรมได้นั้น ทั้งประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรต่างๆ จะต้องมีความเสียสละร่วมมือกัน ช่วยส่งเสริม สนับสนุน การเรียนรู้ของชุมชน โดยการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ที่เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น อันดีงามของชุมชน และช่วยสอดส่องดูแลความสงบ

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายจ่านงค์ ชัดโพธิ์, ผู้ใหญ่บ้านสระธรรมขันธุ์ หมู่ที่ ๘, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายสมหมาย อินทร์โคกสูง, ผู้ใหญ่บ้านสำโรง หมู่ที่ ๙, ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นางวนิดา นาคติลก, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านระกาย, ๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูสุนทรคุณวัตร (ทวี ปญญาธโร), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครราชสีมา, ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นางจิณัฐตา คำพัฒน์, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลระกาย, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายพีระบุลย์ เฟติมวงศ์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจอยหอ, ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายพิพัฒน์พงษ์ เอกบุตร, ผู้ใหญ่บ้านกรูด หมู่ที่ ๑๑, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายบุญเทียม ถิ่นโคกสูง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจอยหอ, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายฟ้า บุญสร้าง, กำนันตำบลจอยหอ/ผู้ใหญ่บ้านระกาย หมู่ที่ ๖, ๕ เมษายน ๒๕๖๐.

เรียบเรียงของชุมชน อีกทั้งร่วมกันแก้ปัญหาต่างๆของชุมชน บนพื้นฐานของความรักความสามัคคี เห็นประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก เห็นประโยชน์ตนเป็นรอง ชุมชนสังคมของเราก็จะมีแต่สงบสุข เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง

๔.๕.๔ ด้านจิตใจ

ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านจิตใจ พบว่า ประชาชนในชุมชนตำบลจอหอ อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยทั่วไปมีเวลาเข้าวัดทำบุญ ฟังเทศน์ ฟังธรรม ทำจิตใจให้สงบ ลดน้อยลง^{๒๕} ด้วยสภาพทางสังคมในปัจจุบัน ทำให้ศีลธรรมจริยธรรมลดน้อยลง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนขาดสติ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน^{๒๖} มีผู้ให้ข้อเสนอแนะว่า การจะพัฒนาคนให้เป็นคน ที่มีจิตใจที่ดี มีศีลธรรมจริยธรรม คุณธรรม จะต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก เพราะเป็นช่วงเวลาการสร้างรากฐาน ทางสติปัญญา บุคลิกภาพ พฤติกรรมทางสังคม ความสามารถในการเรียนรู้ และยังเป็นช่วงเวลาที่ สมองมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วที่สุด^{๒๗} ประชาชนทุกคนควรเข้าวัด ร่วมทำกิจกรรมทางศาสนาบ่อยๆ จะได้ฝึกอบรมจิตใจของตนเอง และนำหลักธรรมะทางศาสนามาพัฒนาครอบครัวและชุมชน^{๒๘} เวลา เจอปัญหาหรืออุปสรรค ผู้ที่ได้ฝึกอบรมจิตใจ เขาจะคิดอย่างรอบคอบในการแก้ปัญหา ใช้สติในการ ดำเนินชีวิตประจำวัน^{๒๙} วัดจะต้องทำหน้าที่ในการเชิญชวนญาติโยม เข้าวัดทำบุญ ฟังเทศน์ ฟังธรรม ทำสมาธิ ภาวนาภายในวัด เพื่อให้จิตใจสงบ และมีสุขภาพกาย จิตที่ดี^{๓๐} และเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ส่งเสริม ความมีน้ำใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกันในชุมชนของเรา^{๓๑}

จากสัมภาษณ์สรุปได้ว่า การที่จะพัฒนาชุมชนหรือสังคมให้มีความเข้มแข็งอย่างถาวรนั้น การพัฒนาคน หรือจิตใจของคนนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่ง ดังนั้นประชาชนในชุมชน ควรแบ่งเวลา หาโอกาสเพื่อที่จะร่วมตัวกันเข้าวัดทำทาน เป็นการเสียสละเพื่อส่วนร่วม ฟังเทศน์ ฟังธรรม เพื่อเอาข้อคิด หลักธรรมทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ในครอบครัว ชุมชนของ เรา ฝึกจิต ทำสมาธิ ภาวนาเพื่อยกระดับจิตของตนให้สูงขึ้น โดยวัดเป็นสถานที่รองรับ และจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ได้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน ในวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา หรือวันพิเศษต่างๆ เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกัน

^{๒๕} สัมภาษณ์ นางจิณัฐตา คำพัฒน์, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลระกาย, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายชัยทิพย์ แสงจอหอ, ผู้ใหญ่บ้านหนองกระดางา หมู่ที่ ๑๕, ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระครูสุนทรคุณวัตร (ทวี ปญญารโธ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครราชสีมา, ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐.

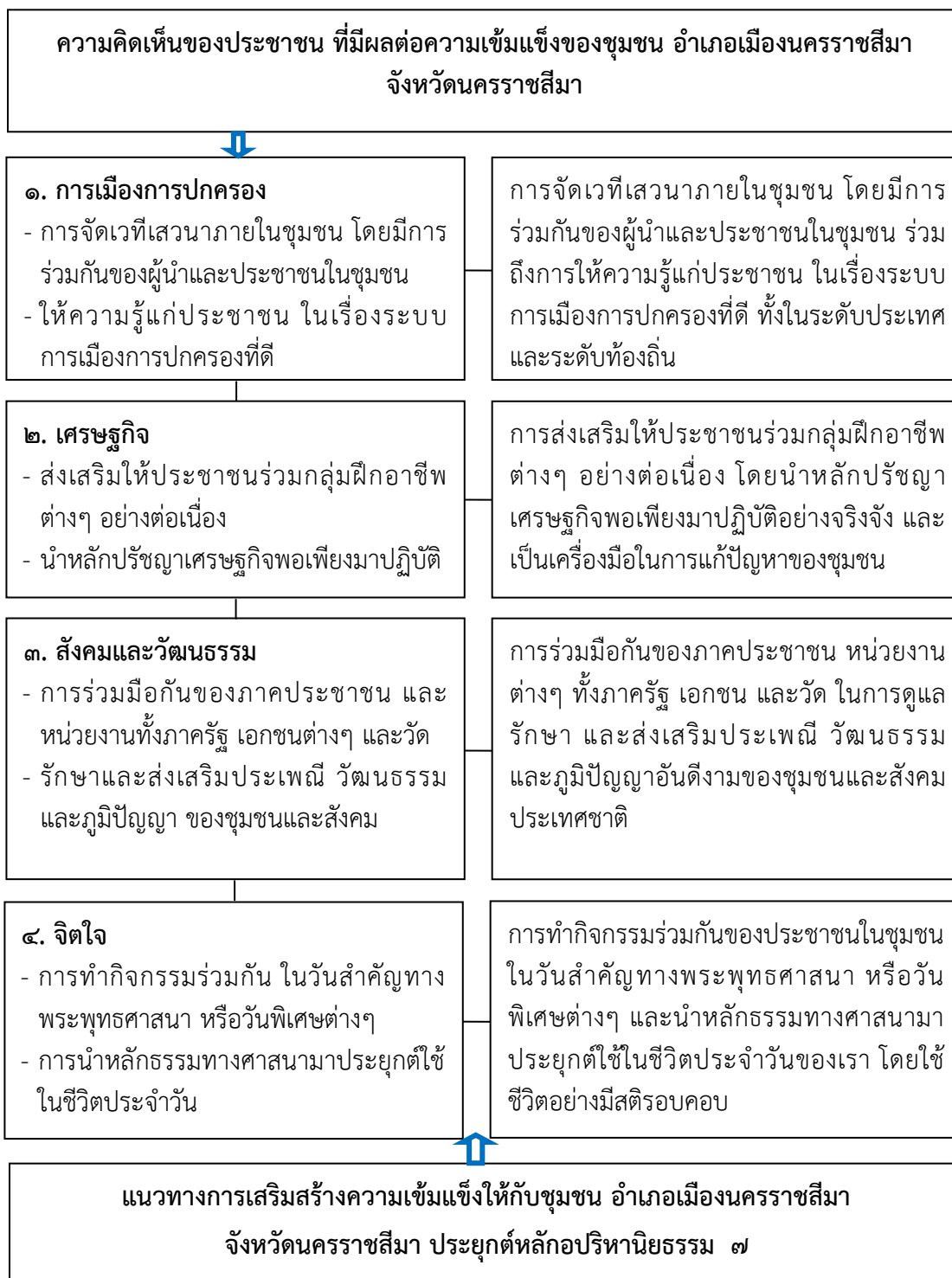
^{๒๘} สัมภาษณ์ นายสุชุม พิมพาราคี, ผู้ใหญ่บ้านบึงทับช้าง หมู่ที่ ๗, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายจำนงค์ ชัดโพธิ์, ผู้ใหญ่บ้านสระธรรมขันธุ์ หมู่ที่ ๘, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายพีระบุลย์ เผลิมวงศ์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ, ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายฟ้า บุญสร้าง, กำนันตำบลจอหอ/ผู้ใหญ่บ้านระกาย หมู่ที่ ๖, ๕ เมษายน ๒๕๖๐.

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้วยวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) สามารถสรุปได้ ดังแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ดำเนินการตามระเบียบวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๓๗๐ คน โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครซีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การทดสอบค่าที (t-test) การตรวจสอบ ค่าเอฟ (F-test) โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยสุด (Least Significant Difference: LSD) กับการวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๕ รูป/คน ซึ่งในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Techniques) ประกอบบริบท (Context)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญของ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยจะสรุปตามลำดับดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชาชนที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบ

แบบสอบถามส่วนใหญ่เพศหญิง มีจำนวน ๒๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๓ อายุตั้งแต่ ๕๖ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๐ ระดับการศึกษา ปริญญาตรี มีจำนวน ๑๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘ ระยะเวลาในการอยู่อาศัย ตั้งแต่ ๒๑ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ เป็นผู้ที่ไม่มีตำแหน่งในชุมชน มีจำนวน ๒๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๕ มีรายได้ ตั้งแต่ ๑๓,๐๐๐ บาทขึ้นไป มีจำนวน ๑๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ อาชีพรับราชการ จำนวน ๑๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๔

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปผลและอธิบายได้ดังนี้ คือ

โดยภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๘, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .๖๔๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

ด้านการเมืองการปกครอง พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านการเมืองการปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๘, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .๗๗๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากมีสองข้อ และระดับปานกลางสามข้อ

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .๗๙๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากมีสองข้อ และระดับปานกลางสามข้อ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .๗๑๕ และเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ด้านจิตใจ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .๖๗๑ และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ระดับ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิเคราะห์ระดับ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ระยะเวลา

ในการอยู่อาศัย, ตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชน, ระดับรายได้ต่อเดือนของครัวเรือน, และอาชีพ เพื่อนำไปสู่การตอบสนองมาตรฐานที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๑ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๒ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๓ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๔ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยต่างกัน จะมีความคิดเห็น ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๕ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชนต่างกัน จะมีความคิดเห็น ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งในการบริหารองค์กร ชุมชนต่างกัน จะมีความคิดเห็น ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๖ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนต่างกัน จะมีความคิดเห็น ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนต่างกัน จะมีความคิดเห็น ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๗ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่มีผลต่อ ความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน จึงยอมรับ สมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกัน จะมีความคิดเห็น ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่าง กัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๑.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับ ชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอ เมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ซึ่งมี ดังนี้

๑. ปัญหา อุปสรรค

๑.๑ ด้านการเมืองการปกครอง พบว่าประชาชนยังขาดความสนใจใส่ใจ ให้เกิดความ ตระหนักต่อบทบาทของตนเองต่อการเมืองการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และไม่มีเวทีให้ประชาชนได้เข้าร่วมเสวนา แสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน และประชาชน ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

๑.๒ ด้านเศรษฐกิจ พบว่าประชาชนในชุมชนได้มีการรวมกลุ่มฝึกอาชีพต่างๆ แต่ไม่มีการ ต่อยอดงานอาชีพนั้นๆ และการฝึกอาชีพต่างๆ ยังไม่ตรงกับเรื่องที่ประชาชนในชุมชนสนใจ อีกทั้งการ นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาแก้ปัญหา และพัฒนาในชุมชนค่อนข้างน้อย

๑.๓ ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ชุมชนยังขาดการสร้างความร่วมมือระหว่าง ประชาชน กับองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และวัด ให้มีความรู้สึกรัก และหวงแหนวัฒนธรรม

พื้นบ้าน โดยอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม อาจกำหนดเป็นกฎกติกาของชุมชนขึ้นมา และร่วมประชาสัมพันธ์ ธรรมนูญ คดละเล็ก อบายมุขในชุมชน

๑.๔ ด้านจิตใจ พบว่าประชาชนในชุมชนยังขาดความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยทั่วไปมีเวลาเข้าวัดทำบุญ ฟังเทศน์ ฟังธรรม ทำจิตใจให้สงบ ลดน้อยลง ด้วยสภาพทางสังคมในปัจจุบัน ทำให้ศีลธรรมจริยธรรมลดน้อยลง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนขาดสติ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

๒. ข้อเสนอแนะ

๑.๑ ด้านการเมืองการปกครอง พบว่าควรมีการให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีความสนใจใส่ใจให้เกิดความตระหนักต่อบทบาทของตนเองต่อการเมืองการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และควรเปิดเวทีให้ประชาชนได้เข้าร่วมเสวนา แสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชน และให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในทุกกระบวนการ

๑.๒ ด้านเศรษฐกิจ พบว่าควรมีการทำให้ประชาชนในชุมชนได้มีการรวมกลุ่มฝึกอาชีพต่างๆ ต่อยอดงานอาชีพนั้นๆ การฝึกอาชีพต่างๆ ต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนในชุมชนสนใจ อีกทั้งนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาแก้ปัญหา และมาพัฒนาในชุมชนของเรา

๑.๓ ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ชุมชนต้องสร้างความร่วมมือระหว่างประชาชนกับองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และวัด ให้มีความรู้สึกรัก และหวงแหนวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม อาจกำหนดเป็นกฎกติกาของชุมชนขึ้นมา และร่วมประชาสัมพันธ์ ธรรมนูญ คดละเล็ก อบายมุขในชุมชน

๑.๔ ด้านจิตใจ พบว่าควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน และประชาชนควรเข้าวัดฟังธรรม และปฏิบัติธรรม โดยจัดโครงการอบรมศีลธรรมจริยธรรม ปลุกฟังวัฒนธรรม ให้เด็กและเยาวชนเข้าวัดบอญๆ เพราะการพัฒนาจิตใจควรเริ่มตั้งแต่เด็ก-วัยรุ่น-ผู้ใหญ่ และครอบครัว และสภาวะแวดล้อมความเป็นอยู่

๕.๑.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

เกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชน ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ครั้งนี้ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

๑) ด้านการเมืองการปกครอง การที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในด้านการเมืองการปกครองนั้น ประชาชนต้องศึกษาทำความเข้าใจในระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยให้ดี ทั้งในระดับท้องถิ่น และในระดับประเทศ เพราะจะทำให้เรารู้สึกห่วงใย ในชุมชนของเรา ทั้งการไปใช้สิทธิ์เลือกผู้นำในอุดมคติของเรา เพื่อมาบริหารดูแลประชาชนอย่างถูกต้อง และผู้นำที่ดีที่ประชาชนเขาตัดสินใจ ให้เกียรติให้มาทำหน้าที่เป็นผู้นำนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละ รู้จักตน

รู้จักชุมชน รู้จักเหตุและผล คำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชนเป็นหลักในการบริหารจัดการทุกอย่าง โดยให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจการต่างๆของชุมชน มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ชุมชนของเราก็จะมีความเข้มแข็ง และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขอย่างแน่นอน

๒) ด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในความเป็นอยู่ของคนในชุมชน โดยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ทั้งในด้านการผลิต การบริโภค และการกระจายผลผลิต โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน คือ ให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ บนรากฐานของความสามารถที่มีอยู่ จากการใช้ “ทุนของชุมชน” ร่วมถึงความสามารถในการจัดการปัญหาของตนเองได้ในระดับหนึ่ง ด้วยการมีผู้นำที่มีความสามารถ มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานวัฒนธรรม ความเชื่อ คุณค่าดั้งเดิม ศาสนา และเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาเอื้อเฟื้อกันและกัน โดยชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองเข้าคลี่คลายและจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองภายใต้ความร่วมมือและสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

๓) ด้านสังคมและวัฒนธรรม การที่จะให้ชุมชนของเรามีความเข้มแข็งในด้านสังคมและวัฒนธรรมได้นั้น ทั้งประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรต่างๆ จะต้องมีความเสียสละร่วมมือกัน ช่วยส่งเสริมสนับสนุน การเรียนรู้ของชุมชน โดยการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และจัดกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ที่เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญหาท้องถิ่น อันติงามของชุมชน และช่วยสอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยของชุมชน อีกทั้งร่วมกันแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชน บนพื้นฐานของความรักความสามัคคี เห็นประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก เห็นประโยชน์ตนเป็นรอง ชุมชนสังคมของเราก็จะมีแต่ความสุขสงบเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง

๔) ด้านจิตใจ การที่จะพัฒนาชุมชนหรือสังคมให้มีความเข้มแข็งอย่างถาวรนั้น การพัฒนาคน หรือจิตใจของคนนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่ง ดังนั้นประชาชนในชุมชน ควรแบ่งเวลาหาโอกาสเพื่อที่จะร่วมตัวกันเข้าวัดทำทาน เป็นการเสียสละเพื่อส่วนร่วม ฟังเทศน์ ฟังธรรม เพื่อเอาข้อคิด หลักธรรมทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ในครอบครัว ชุมชนของเรา ผูกจิตทำสมาธิ ภาวนาเพื่อยกระดับจิตของตนให้สูงขึ้น โดยวัดเป็นสถานที่รองรับ และจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ได้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หรือวันพิเศษต่างๆ เช่น วันพระ วันธรรมสวน วันวิสาขบูชา อาสาฬหบูชา มาฆบูชา วันเข้าพรรษา ออกพรรษา วันประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง วันสารท เป็นต้น เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมชุมชนของเรา

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชน ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

๕.๒.๑ โดยภาพรวม

จากผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชน ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๘ และเมื่ออภิปรายผลตามรายด้าน พบว่า ทั้ง ๔ ด้าน ๒ ด้านอยู่ในระดับมาก อีก ๒ ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๖ รองลงมาคือด้านสังคมและวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕ และด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ๒ ด้าน คือด้านการเมืองการปกครอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๘ รองลงมาคือด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๓ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **นายศักดิ์สกุล บุญมา**^๑ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การสร้างความเข้มแข็งโดยชุมชนมีส่วนร่วม บ้านเกาะพิทักษ์ ตำบลบ้านน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร” พบว่า ความเข้มแข็งที่เกิดขึ้นในบ้านเกาะพิทักษ์ จากการศึกษาพบว่า เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมที่สำคัญคือการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สมาชิกในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจ แสวงหากิจกรรม ดำเนินกิจกรรม และเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองของชาวบ้าน ทั้งนี้มองผลประโยชน์ของชาวบ้านและชุมชนเป็นหลัก บ้านเกาะพิทักษ์มีปัจจัยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การมีผู้นำที่มีศักยภาพ เป็นต้นแบบ และเป็นผู้ริเริ่มที่จะพัฒนาบ้านเกาะพิทักษ์โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม มีผู้นำแบบไม่เป็นทางการ ที่เป็นต้นแบบ และผู้นำตามโอกาสต่างๆ ได้แก่ ผู้นำกลุ่มแม่บ้าน ผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

๕.๒.๒ อภิปรายผลเป็นรายด้าน

ความคิดเห็นของประชาชน ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกอภิปรายผลตามรายด้าน พบว่า ทั้ง ๔ ด้าน ๒ ด้านอยู่ในระดับมาก อีก ๒ ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๖ รองลงมาคือด้านสังคมและวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕ และด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ๒ ด้าน คือด้านการเมืองการปกครอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๘ รองลงมาคือด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๓

^๑ นายศักดิ์สกุล บุญมา, “การสร้างความเข้มแข็งโดยชุมชนมีส่วนร่วม บ้านเกาะพิทักษ์ ตำบลบ้านน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒).

จากผลการวิจัยที่ได้สามารถนำมาอภิปรายผลจำแนกตามรายด้านได้ดังนี้

๑. ด้านการเมืองการปกครอง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๔๘ อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนตำบลจอหอ ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในระบบการเมืองการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศของตัวเองที่ดี ร่วมทั้งการยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อชุมชน และประชาชนไม่ค่อยมีโอกาสร่วมเวทีเสวนา เพื่อได้แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ ปัญหาของชุมชน และร่วมกันแก้ปัญหาอย่างเป็นจริงเป็นจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จันทรา ลิ่นจี**^๒ ที่ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาระดับความเข้มแข็งของบุคคลในชุมชนไทย กรณีศึกษาชุมชนชาวแพรกกหนามแดง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่า ระดับความเข้มแข็งของบุคคลในชุมชนชาวแพรกกหนามแดง ด้านการมีส่วนร่วมทางสติปัญญา โดยเฉลี่ย ๓.๓๑ อยู่ในระดับเข้มแข็งปานกลาง โดยเมื่อแยกออกเป็นข้อจะพบว่า อันดับแรกคือ ความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองการปกครองท้องถิ่นโดยเฉลี่ย ๓.๗๑ รองลงมาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง และการปกครองระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ โดยเฉลี่ย ๓.๕๓ ตามมาด้วย ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์และความต้องการในการพัฒนาชุมชนร่วมกันในชุมชน โดยเฉลี่ย ๓.๒๒ ตามมาด้วย ร่วมคิดแก้ปัญหาต่างๆของชุมชน โดยเฉลี่ย ๓.๐๘ อันดับสุดท้าย แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ๒.๙๙

๒. ด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๓ อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนตำบลจอหอ ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ร่วมทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน มีการฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพต่างๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน แต่เป็นระยะสั้น โดยไม่มีการสานต่อให้ยาวนาน และประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความใส่ใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระบรรพต ตยานนโท (ปันสง)**^๓ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาสังคมของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” จากการศึกษาพบว่า ความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาสังคมของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมการออม เช่น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ รองลงมาคือ การส่งเสริมและควบคุมตลาดให้ได้มาตรฐาน ถัดมาคือ การฝึกอาชีพเพื่อส่งเสริมรายได้แก่ประชาชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การสนับสนุนโครงการหนึ่งตำบลหนึ่ง

^๒ จันทรา ลิ่นจี, “การศึกษาระดับความเข้มแข็งของบุคคลในชุมชนไทย กรณีศึกษาชุมชนชาวแพรกกหนามแดง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม”, การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒),

^๓ พระบรรพต ตยานนโท (ปันสง), “ความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาสังคมของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวคิดเห็นความสำคัญของการออมและการประหยัด เนื่องจากในสภาพปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก การส่งเสริมการออมทรัพย์ที่ดีหรือการฝึกอาชีพให้กับประชาชนจะสามารถช่วยให้ประชาชนรู้ข้อดีของการประหยัดและการทำงานเสริม สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นได้อีกทางหนึ่ง ส่วนตลาดนั้นนับว่าเป็นสถานที่ที่ควรพัฒนาและรักษามาตรฐานให้ดีเนื่องจากเป็นที่ที่ประชาชนต้องมาซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน

๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนตำบลจอหอ มีความห่วงใยในการสืบสานประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีการร่วมมือกันระหว่างประชาชนในชุมชนกับภาครัฐและเอกชน ในการเผยแพร่ อนุรักษ์ สืบสาน และดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนา และร่วมกันประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ลดละเลิกอบายมุขทุกอย่างในชุมชน ช่วยกันจัดการสิ่งแวดล้อมในรอบชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อรพรรณ นิมเรือง**^๔ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ระดับความเข้มแข็งของประชาชนในการพัฒนาชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช” การศึกษาพบว่า ด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า การส่งเสริมให้ประชาชนรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่นอันดีงามของชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา การส่งเสริมการปลูกจิตสำนึก ของความสามัคคี การมีจิตอาสา ของประชาชนในชุมชน ลำดับถัดมา การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีความร่วมมือร่วมใจ ในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมให้ประชาชนเคารพกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆของชุมชนอย่างเคร่งครัด ตามลำดับ

๓. ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเสมอ รองลงมา ประชาชนมักจะใช้สติเสมอในการดำเนินชีวิตประจำวัน ลำดับถัดมา เมื่อเจอกับปัญหาหรืออุปสรรค จะคิดอย่างรอบคอบ ในการแก้ไข และได้นำหลักธรรมทางศาสนามาพัฒนาครอบครัวและชุมชน สุดท้ายมีสมาธิในการจัดการปัญหาครอบครัวและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิษณุภา เมธีวรฉัตร**^๕, ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคเหนือตอนล่าง ๒” การศึกษาพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ๒ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ด้านปัญญา) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏสนับสนุนให้บุคลากรทำงานเป็นทีม โดยใช้หลักความเห็นชอบ และคิดชอบในการ

^๔ อรพรรณ นิมเรือง, “ระดับความเข้มแข็งของประชาชนในการพัฒนาชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔).

^๕ วิษณุภา เมธีวรฉัตร, “รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ๒”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๗).

ทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏส่งเสริมให้บุคลากร คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นโดยมีหลักความเห็นชอบและคิดชอบ อยู่ในระดับปานกลาง และ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจตามหลักปัญญาในศาสนาพุทธศาสนาสามารถนำมาใช้ในการ ปฏิบัติหน้าที่ได้ มีระดับน้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง

และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ๒ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ด้านสมาธิ) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจความสามารถหลายสาขาวิชา มีความคิดดี คิดชอบ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือมหาวิทยาลัยราชภัฏมีการอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจใน แผนงาน / งาน / โครงการ / กิจกรรมต่างๆ เป็นประจำอยู่ในระดับปานกลาง และ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีการส่งเสริมให้บุคลากรทาสมาธิให้จิตใจมีความสงบสุขก่อนปฏิบัติงานอยู่เสมอ มีระดับน้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง

๕.๓ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปปฏิบัติ

๑) ผลวิจัยสามารถนำไปต่อยอดศึกษาความคิดเห็นของประชาชน ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในจังหวัดต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

๒) ควรจัดทำสื่อแสดงผลงาน ผลของกิจกรรม รวมถึงข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ ถึงผลที่จะเกิด แต่ชุมชนในระยะสั้นและยาว โดยจัดทำรายละเอียดของแผนงานหรือโครงการต่างๆ มากกว่าที่เป็นอยู่

๓) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบโครงการหรือกิจกรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น โครงการประเพณี กีฬาและนันทนาการต่าง ๆ เปิดโอกาสให้เข้าร่วมรับฟังการแถลงผลการดำเนินงาน การใช้จ่ายงบประมาณให้มากยิ่งขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบในเรื่องลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบ ผลการวิจัยที่เกิดขึ้น และเพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณา วางแผน กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒) ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของประชาชน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาในด้านอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น ด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม

๓) ควรมีการศึกษาถึง ความเข้มแข็งของกลุ่มคนที่ส่งผลต่อชุมชน และการพึ่งตนเองของกลุ่มดังกล่าวมีมากน้อยอย่างไร หรือการวัดผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไร

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือและเอกสารทั่วไป :

กาญจนา แก้วเทพ. **องค์กรชุมชน กลไกเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม**. ขอนแก่น : สำนักพิมพ์ บริษัทแปลนพริ้นติ้ง จำกัด, ๒๕๔๐.

กุหลาบ รัตนสังธรรม และคณะ. **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจ ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เอ บี พรินท์, ๒๕๔๕.

กระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชน. **การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤตฉบับชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๒.

จิรพรรณ กาญจนจิตรรา. **การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๙.

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. **สังคมวิทยาศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, ๒๕๓๓.

ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. **สังคมวิทยาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗.

ดิเรก ฤกษ์ห่วย. **การพัฒนาชนบท : เน้นการพัฒนาสังคมและแนวความคิดความจำเป็นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, ๒๕๒๔.

เดวิท แมททิวส์. **จากปัจเจกสู่สาธารณะ : กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, ๒๕๔๐.

ทวี ทิมขำ. **การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พรินติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๒๘.

ทวีศักดิ์ นพเกสร. **ต้นฉบับร่างวิกฤตสังคมไทย ๒๕๔๐ กับบทบาทวิทยาการกระบวนการ**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑.

ทองคุณ หงษ์พันธ์. **แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, ๒๕๔๑.

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. **กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม ประชาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. ขอนแก่น : โครงการจัดตั้งมูลนิธิเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง, ๒๕๔๔.

บัวพันธ์ พรหมพักพิง และสุวิทย์ ธีรศาสตร์. **ทุนทางสังคม : มรดกเก่าจะนำเราไปรอดจริงหรือ**. ในการพัฒนาชุมชน กรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติ. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๒.

ปกรณ อังคุสิงห์. **การฟื้นฟูชนบท**. พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๐๓.

ประเวศ วสี. ยุทธศาสตร์เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศิลปกรรม. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๑.

_____. ประชาคมตำบล : ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรม และสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๑.

ไพฑูรย์ เครือแก้ว. ลักษณะสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บพิธ, ๒๕๑๘.

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม, แผนแม่บทเพื่อการฟื้นฟูชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๑.

_____. ชุมชนเข้มแข็ง ทูทางสังคมของไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม ธนาคารออมสิน, ๒๕๔๒.

ไพรัตน์ เดชรินทร์. การบริหารงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔.

พัฒน์ บุญรัตน์. การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๗.

พัฒน์ สุจันต์ และคณะ. การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). ธรรมะและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บริษัท สหธรรมมิก, ๒๕๓๘.

มนตรี กรรพุมมาลย์และภุทชงค์ กุณฑบุตร. การพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. การพัฒนาชุมชน : เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๕.

_____. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : ส.ส.น.ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖.

ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๖

รัชนิกร เศรษฐ. โครงสร้างสังคมวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๘.

วิรัช เตียหงษากุล. หลักการพัฒนาชุมชน บทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๙.

สุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์. พัฒนชนบทในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑.

สุเทพ เชาวลิติ. หลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๔.

เสรี พงศ์พิศ. เครือข่ายยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มข้น ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เจริญวิทยาการพิมพ์, ๒๕๔๘.

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมและธนาคารออมสิน. **ชุมชนเข้มแข็งทุนทางสังคมของไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๔ กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๒.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

_____. **การพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓.

_____. **การพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.

สนธยา พลศรี. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๓.

สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. **การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๐.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. **วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน พลวัตและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๔.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

จันทร์ ลิ่นจี. “การศึกษาระดับความเข้มแข็งของบุคคลในชุมชนไทย กรณีศึกษาชุมชนชาวแพรกกหนามแดง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม”. **การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒.

บรรยวีสต์ ฝางคำ และนฤมล ดวงแสง. “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระวี สีเหลืองสวัสดิ์. “การศึกษาทุนทางสังคมจากมุมมองแบบไทย”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.

พระบรรพต ตยานนุโท (ปิ่นสง). “ความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาสังคมของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

วิษณุภา เมธีวรฉัตร. “รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ๒” **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๗.

ศักดิ์สกุล บุญมา. “การสร้างความเข้มแข็งโดยชุมชนมีส่วนร่วม บ้านเกาะพิทักษ์ ตำบลบ้านน้ำจืด อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒.

อรพรรณ นิมเรือง. “ระดับความเข้มแข็งของประชาชนในการพัฒนาชุมชนศิวิล ตำบลกำโลน อำเภอลำสนธิ จังหวัดนครราชสีมา”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔.

(๓) บทความ :

กฤตยาวิทย์ เกตุวงศา และคณะ. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ด้วยวิธีวิทยาของการสร้างทฤษฎีฐานราก : กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนชาวนา. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี** ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ เมษายน - กันยายน ๒๕๕๕.

ชอบ เข้มกลัด. การพัฒนาชุมชน. **วารสารสังคมศาสตร์**, วิทยาลัยครูเพชรบุรี, ๒๕๔๔.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

รศ.ดร.กัญญา สุวรรณ. **สุขภาพจิต Mental Health**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.novabizz.com/NovaAce/Mental.htm> [๙ กุมภาพันธ์ ๕๗].

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙)**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.nesdb.go.th/download/article/article_20160323112431.pdf [๑๐ กุมภาพันธ์ ๕๗].

๒. ภาษาอังกฤษ

Allison, Tan. **Community development theory and practice: bridging the divide between ‘micro’ and ‘macro’ level of social work**. Indianapolis, IN, 2009.

Arthur, Dunham. **The outlook for Community Development an International symposium**. In The Social Welfare Forum, 1958.

Irwin, T. Sander. **Theories of Community Development**. Rural Society, 1958.

Peter, Du. Sautoy. *The Organization of A Community Development Program*.
London: Oxford University Press, 1962.

The United Nations. *Community Development and Related Service*. Department
of Economic and Social Affairs. New York: United Nations Publication,
1960.

๓. สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ พระครูสุนทรคุณวัตร (ทวี ปญญาธโร). รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครราชสีมา. ๑๐ เมษายน
๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายประยูง ไชโพธิ์. ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ. ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายบุญเทียม ถิ่นโคกสูง. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ. ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายพีระบุลย์ เผลิมวงศ์. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ. ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายฟ้า บุญสร้าง. กำนันตำบลจอหอ/ผู้ใหญ่บ้านระกาย หมู่ที่ ๖. ๕ เมษายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางวนิดา นาคติลก. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านระกาย. ๕ เมษายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางจิณัฐตา คำพัฒน์. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลระกาย. ๒๕ เมษายน
๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายชูชีพ คชสาร. ผู้ใหญ่บ้านกล้วย หมู่ที่ ๒. ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายสุขุม พิมพาราคี. ผู้ใหญ่บ้านบึงทับช้าง หมู่ที่ ๗. ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายจำนงค์ ชัดโพธิ์. ผู้ใหญ่บ้านสระธรรมขันธุ์ หมู่ที่ ๘. ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายสมหมาย อินทร์โคกสูง. ผู้ใหญ่บ้านสำโรง หมู่ที่ ๙. ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายบุญชู ถิ่นโคกสูง. ผู้ใหญ่บ้านหนองออก หมู่ที่ ๑๐. ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายพิพัฒน์พงษ์ เอกบุตร. ผู้ใหญ่บ้านกรูด หมู่ที่ ๑๑. ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ สุนนิยม. ผู้ใหญ่บ้านสระตาราข หมู่ที่ ๑๒. ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายชัยทิพย์ แสงจอหอ. ผู้ใหญ่บ้านหนองกระดิงา หมู่ที่ ๑๕. ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐.

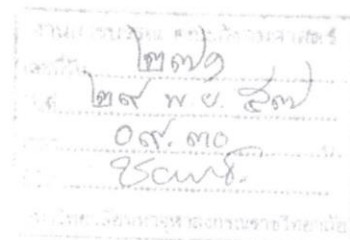
ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

สำนักงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๖๘

วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระครูปริยัติกิตติธำรง, ผศ.ดร.

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญ ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

อนุเคราะห์
๐๐๒-๐๐๐๐๐๐๐๐

(พระครูปริยัติกิตติธำรง, ผศ.ดร.)

คณะศึกษาศาสตร์
๒๙ พ.ย. ๒๕๕๗

ที่ ศร ๖๑๐๕.๔/ว ๖๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th

๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความมอณเคราะห์ตรวแแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน รศ.ดร.วิวัฒน์ หามนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

[illegible]

১৫০০ টি কলমের মূল্য ১০০০ টাকা

Winnipeg, N.B. 10/10/1911

मानक, दो संख्या 11/11

10306 26 व 95 हजारों के बीच

(on a different manuscript)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิญ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๖๘

วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระมหาสม กลยาโณ, ดร.

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญ ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

อรรถาธิบาย/วิธี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๖๘

วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.เดชา กัปโก

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญ ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ได้ตรวจแก้ไขเครื่องมือ
เรียบร้อยแล้ว
เดชา กัปโก
(ดร.เดชา กัปโก)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๖๘

วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญ ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ได้ส่ง/แก้ไข
1๔๙๖๐๑๖
1๔๙๖๐๑๖
๓ ๕-๕-๕๗

ภาคผนวก ข
ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

**ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับ
ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน
อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา**

ที่	ความคิดเห็นของประชาชน ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน	ผู้เชี่ยวชาญ / คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
	๑. ด้านการเมืองการปกครอง								
๑.๑	ท่านมีความรู้ความเข้าใจในระบบ การเมืองระดับท้องถิ่น และ ระดับประเทศ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๒	ท่านได้ไปใช้สิทธิในการเลือกผู้นำ ท้องถิ่น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๓	ท่านได้ร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ของ ชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๔	ท่านได้ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์และความ ต้องการในการพัฒนาชุมชนร่วมกันใน ชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๕	ท่านได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม เกี่ยวกับการเมืองและการปกครอง ท้องถิ่น หรือ ระดับประเทศ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๒. ด้านเศรษฐกิจ								
๒.๑	ท่านได้ช่วยจัดกา รทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๒	ท่านได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพต่างๆที่สอดคล้อง กับวิถีชีวิตชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๓	ท่านเข้าถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของ ชุมชนเพื่อการประกอบอาชีพ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๔	ท่านสามารถเข้าถึงการบริการ/ สวัสดิการขั้นพื้นฐานของชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๕	ท่านมีอาชีพและรายได้ตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

ที่	ความคิดเห็นของประชาชน ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของ ชุมชน	ผู้เชี่ยวชาญ / คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
	๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม								
๓.๑	ท่านมีส่วนสนับสนุน เผยแพร่ อนุรักษ์ สืบสาน และดำรงไว้ซึ่ง ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาอันเป็น กิจกรรมที่ดำรง	๐	๑	๑	๑	๑	๕	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.๒	ท่านร่วมประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ลดละเลิก อบายมุขในชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๓	ท่านช่วยรักษาปกป้อง โบราณสถานโบราณวัตถุในชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๔	ท่านมีส่วนในการสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๕	ท่านรู้สึกห่วงใยในการสืบสาน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๔. ด้านจิตใจ								
๔.๑	ท่านมีสมาธิในการจัดการปัญหา ครอบครัวและชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๒	ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมทาง ศาสนาเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๓	ท่านได้นำหลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาครอบครัวและชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๔	เมื่อเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรค ท่านจะคิดอย่างรอบคอบ ในการ แก้ไข	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๕	ท่านมักจะใช้สติเสมอในการ ดำเนินชีวิตประจำวัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความ
เที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Try Out)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/๘๔.๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 เรียน นายวินัย วิริยะประทีป ผู้อำนวยการโรงเรียนนันทราชิบดี
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิต
 ปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องแจกแบบสอบถามเพื่อใช้ในการ
 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยกับคณะครูและบุคลากรในโรงเรียนของท่าน ทางหลักสูตรฯ
 จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้นิสิตดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
 กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
 เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกณิษฐ์ ศรีทอง)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(นายวินัย วิริยะประทีป)

ภาคผนวก ง

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient)

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	76.57	48.323	.537	.869
A2	76.40	48.662	.377	.875
A3	76.53	50.533	.392	.873
A4	76.60	49.628	.416	.873
A5	76.50	51.500	.238	.878
B1	76.67	48.161	.553	.868
B2	76.50	51.845	.167	.880
B3	76.73	47.168	.549	.868
B4	76.53	51.775	.190	.879
B5	76.57	49.840	.367	.874
C1	76.40	49.697	.509	.870
C2	76.27	47.651	.486	.871
C3	76.33	47.609	.732	.863
C4	76.50	46.259	.770	.861
C5	76.37	47.206	.568	.867
D1	76.17	49.109	.508	.870
D2	76.27	48.547	.510	.870
D3	76.27	48.547	.510	.870
D4	76.30	47.114	.549	.868
D5	76.40	46.524	.657	.864

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 20

Alpha = .876

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๖ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นายฟ้า บุญสร้าง กำนันตำบลจอหอ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิต
ปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภ
เมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากประชาชนในชุมชนของ
ท่านโดยการแจกแบบสอบถาม จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการแจก
แบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาล
งกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

๙ ธ.๑ ๒๕๖๐

ภาคผนวก ฉ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน
อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มุ่งสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาท่านโปรดตอบแบบสอบถามนี้ โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพื่อจะได้รับคำตอบที่สมบูรณ์ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการวิจัย และอาจนำไปใช้ในอนาคตได้ ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของท่าน มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้น จึงขอความกรุณาจากท่านโปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อโดยละเอียด และโปรดตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริงโดยครบถ้วน ทุกข้อ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บคำตอบของท่านไว้เป็นความลับอย่างยิ่ง และนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น ไม่ใช้รายบุคคล

๒. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่านด้วยดี

Phra Pisey Sikkhapiyo (Chhieng)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง () หน้าคำตอบตามสถานภาพความเป็นจริงของท่าน

๑. เพศ

- () ๑. ชาย () ๒. หญิง

๒. อายุ

- () ๑. ๑๖ - ๒๕ ปี () ๒. ๒๖ - ๓๕ ปี
() ๓. ๓๖ - ๔๕ ปี () ๔. ๔๖ - ๕๕ ปี
() ๕. ๕๖ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

- () ๑. ประถมศึกษา () ๒. มัธยมศึกษา
() ๓. ปวช., ปวส () ๔.ปริญญาตรี
() ๕. สูงกว่าปริญญาตรี

๔. ระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน

- () ๑. ๑ - ๕ ปี () ๒. ๖ - ๑๐ ปี
() ๓. ๑๑ - ๑๕ ปี () ๔. ๑๖ - ๒๐ ปี
() ๕. ๒๑ ปีขึ้นไป

๕. ตำแหน่งในการบริหารองค์กรชุมชน

- () ๑. กำนันหรือ () ๒. ผู้ใหญ่บ้าน
() ๓. สมาชิก อบต. () ๔. สมาชิกในชุมชน
() ๕. ไม่มีตำแหน่งในชุมชน

๖. ระดับรายได้ต่อเดือน

- () ๑. ต่ำกว่า - ๓,๐๐๐ บาท () ๒. ๓,๐๐๑ - ๘,๐๐๐ บาท
() ๓. ๘,๐๐๑ - ๑๒,๐๐๐ บาท () ๔. ๑๓,๐๐๐ บาทขึ้นไป

๗. อาชีพ

- () ๑. เกษตรกรรม () ๒. ค้าขาย
() ๓. รับราชการ () ๔. รับจ้างทั่วไป
() ๕. ไม่ได้ทำงาน/ผู้สูงอายุ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอเมือง
นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามระดับความคิดเห็นของท่านและโดยความเป็นจริง

ความคิดเห็นของประชาชน ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. ด้านการเมืองการปกครอง	๕	๔	๓	๒	๑
๑.๑ ท่านมีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ					
๑.๒ ท่านได้ไปใช้สิทธิในการเลือกผู้นำท้องถิ่น					
๑.๓ ท่านได้ร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน					
๑.๔ ท่านได้ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์และความต้องการในการพัฒนาชุมชนร่วมกันในชุมชน					
๑.๕ ท่านได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเกี่ยวกับการเมืองและการปกครองท้องถิ่น หรือ ระดับประเทศ					
๒. ด้านเศรษฐกิจ	๕	๔	๓	๒	๑
๒.๑ ท่านได้ช่วยจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน					
๒.๒ ท่านได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพต่างๆที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน					
๒.๓ ท่านเข้าถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของชุมชนเพื่อการประกอบอาชีพ					
๒.๔ ท่านสามารถเข้าถึงการบริการ/สวัสดิการขั้นพื้นฐานของชุมชน					
๒.๕ ท่านมีอาชีพและรายได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					

ความคิดเห็นของประชาชน ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	๕	๔	๓	๒	๑
๓.๑ ท่านมีส่วนสนับสนุน เผยแพร่ อนุรักษ์ สืบสาน และดำรงไว้ซึ่ง ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาอันเป็นกิจกรรมที่ดีงาม					
๓.๒ ท่านร่วมประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ลดละเลิก อบายมุขในชุมชน					
๓.๓ ท่านช่วยรักษาปกป้องโบราณสถานโบราณวัตถุในชุมชน					
๓.๔ ท่านมีส่วนในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน					
๓.๕ ท่านรู้สึกหวงแหนในการสืบสานวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
๔. ด้านจิตใจ					
๔.๑ ท่านมีสมาธิในการจัดการปัญหาครอบครัวและชุมชน					
๔.๒ ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเสมอ					
๔.๓ ท่านได้นำหลักธรรมทางศาสนามาพัฒนาครอบครัวและชุมชน					
๔.๔ เมื่อเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรค ท่านจะคิดอย่างไรรอบคอบ ในการแก้ไข					
๔.๕ ท่านมักจะใช้สติเสมอในการดำเนินชีวิตประจำวัน					

**ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับ
ชุมชน อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา**

๑. ด้านการเมืองการปกครอง

-ปัญหา อุปสรรค.....
.....
-ข้อเสนอแนะ.....
.....

๒. ด้านเศรษฐกิจ

-ปัญหา อุปสรรค.....
.....
-ข้อเสนอแนะ.....
.....

๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

-ปัญหา อุปสรรค.....
.....
-ข้อเสนอแนะ.....
.....

๔. ด้านจิตใจ

-ปัญหา อุปสรรค.....
.....
-ข้อเสนอแนะ.....
.....

ขอเจริญพรขอบคุณและอนุโมทนาทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

Phra Pisey Sikkhapiyo (Chhieng)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ตารางสำหรับพิจารณาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ

Krejcie, R.V., and Morgan, D.W.

ตารางสำหรับพิจารณาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie, R.V., and Morgan, D.W.

ประชากร	ขนาดของกลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	ขนาดของกลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	ขนาดของกลุ่ม ตัวอย่าง
10	10	220	140	1200	291
15	14	230	144	1300	297
20	19	240	148	1400	302
25	24	250	152	1500	306
30	28	260	155	1600	310
35	32	270	159	1700	313
40	36	280	162	1800	317
45	40	290	165	1900	320
50	44	300	169	2000	322
55	48	320	175	2200	327
60	52	340	181	2400	331
65	56	360	186	2600	335
70	69	380	191	2800	338
75	58	400	196	3000	341
80	66	420	201	3500	346
85	70	440	205	4000	351
90	73	460	210	4500	354
95	76	480	214	5000	357
100	80	550	226	7000	364
120	92	600	234	8000	367
130	97	650	242	9000	368
140	103	700	248	10000	370
150	103	750	254	15000	375
160	113	800	260	20000	377
170	118	850	265	30000	379
180	123	900	269	40000	380
190	127	950	274	50000	381
200	132	1000	278	75000	382
210	136	1100	285	100000	384

ภาคผนวก ณ
หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เชิงลึก

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัณนิษฐานเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เรียน พระครูสุนทรคุณวัตร รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครราชสีมา
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัณนิษฐานที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิต
 ปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอ
 เมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์
 จึงขออนุญาตจากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำ
 วิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
 กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
 เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ส.ค.ม.อินทร์
 น.ก.น.อินทร์
 ม.ก.อินทร์
 ๙๐๖๗๔๕๖๖๐

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมนาเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เจริญพร นายประยูร ไช้โพธิ์ ประจักษ์กุล, อบต. จอหอ
 สิ่งที่มาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขออนุญาตจากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(นายประยูร ไช้โพธิ์)
 ประจักษ์กุล องค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ
 ๒๕.๔.๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร นายอนุช ชาญชัย สืบ ไชยกุล ทอภ-๑๖๖.๑๑๒๑.

สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิต
ปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำ
วิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

นายอนุช ชาญชัย สืบ ไชยกุล
ทอภ ๑๖๖.๑๑๒๑.๑
๒๕.๖๘.๘ ๕๐.

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นายพระบุญ ผดิมวงศ์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิต
ปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอมะ
เมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำ
วิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

นายพระบุญ ผดิมวงศ์
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ

๒๒๕๖๐ -

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เจริญพร นายฟ้า บุญสร้าง กำนันตำบลจอหอ
 สิ่งที่มาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิต
 ปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์
 จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำ
 วิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
 เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราหมเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

5 เมษายน ๒๕๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมนาเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นายฟ้า บุญสร้าง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ บ้านระกาย
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิต
ปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอ
เมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์
จึงขออนุญาตจากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำ
วิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

๕ เมษายน ๒๕๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

โรงเรียนบ้านระกาย
รับที่ 193 / ๒๕๖๐
วันที่ ๒๖.๕.๖๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นางวันดา นาคติกล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านระกาย
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัณนิษฐานที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิต
ปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอ
เมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์
จึงขออนุญาตเผยแพร่จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำ
วิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

๖๕๖๐. ๕/๕๖๐๕๔๐๔๒๕๑

- ด้วย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ขอความอนุเคราะห์ สัณนิษฐานเพื่อใช้ในการ
ทำวิทยานิพนธ์
- จักรวรรดิเมืองไม่แตกคาม.

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑

๒๖.๕.๖๐

๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑

ที่ ศร ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

៥ មេសា ២៥៦០

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เจริญพร นางจิณัฐตา คำพัฒน์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลระกาย
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

 Crafts m. m. m. m. m.
 2514.0. 2560

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒ บ้านกล้วย
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิต
ปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำ
วิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ผอ.ศูนย์ฯ ศธสว
๕/๒/๒๕๖๐

อ.ไม้ม ธรรมธัง

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เจริญพร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๙ บ้านสำโรง
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิต
 ปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์
 จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำ
 วิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
 กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
 เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

24 เม.ย. 2560

ที่ ศร ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

៥ មេសាឃ៍ ២៥៦០

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เจริญพร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองออก
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

~~1008~~

นางนง อ้นใจบุตร
ภรรยา นาย นพคุณ ๐๐๓. ๔. / ๑๐๕๐

วันที่ 25 ธันวาคม 2560

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร ผู้ให้สัมภาษณ์ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลระแตง
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

๕๖๐ นิสิต ๑๒ หมู่ที่ ๑๒

๒๔ ๑๒.๖. ๒๕๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๕ บ้านหนองกระดังงา
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

อ.อริศรา ๖/๕๐๐๔๐
(๒๔ เม.ย. ๒๕๖๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เจริญพร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๑ บ้านกรูด
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิต
 ปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์
 จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำ
 วิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
 กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
 เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

ดร.พิพัฒน์พงษ์ ๖๐๓๗๖

ผู้ใหญ่นาย ส. ๑๑

๗. ๑๓๗๐ ค. ๖๕๐๖ ค. นครราชสีมา

๕๖ ๖๓. ๕ ๒๕๖๐

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศร ๖๑๐๕.๔/ว ๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร **ผศ.อานนท์ ขัดโพธิ์ ผู้ใหญ่มั่นหมายที่ 8 ต.จันทอ.**
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย PHRA PISEY SIKKHAPIYO (CHHIENG) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๕๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ผศ.อานนท์ ขัดโพธิ์

ผู้ใหญ่มั่นหมายที่ 8 ต.จันทอ อ.เมืองนครราชสีมา
วันที่ 25 เมษายน 2560

ภาคผนวก ญ

ภาพการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ภาพที่ ๑

สัมภาษณ์ พระครูสุนทรคุณวัตร รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครราชสีมา

ภาพที่ ๒

สัมภาษณ์ นายประยูง ไช้โพธิ์ ประธานสภา อบต.จอหอ

ภาพที่ ๓

สัมภาษณ์ นายบุญเทียม ถิ่นโคกสูง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ

ภาพที่ ๔

สัมภาษณ์ นายพีระบูลย์ เผติม่วงค์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ

ภาพที่ ๕

สัมภาษณ์ นายฟ้า บุญสร้าง กำนันตำบลจอหอ/ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ บ้านระกาย

ภาพที่ ๖

สัมภาษณ์ นางวนิดา นาคติลก ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านระกาย

ภาพที่ ๗

สัมภาษณ์ นางจิณัฐตา คำพัฒน์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลระกาย

ภาพที่ ๘

สัมภาษณ์ นายชูชีพ คชสาร ผู้ใหญ่บ้านกล้วย หมู่ที่ ๒

ภาพที่ ๙

สัมภาษณ์ นายสุขุม พิมพาราศี ผู้ใหญ่บ้านบึงทับช้าง หมู่ที่ ๗

ภาพที่ ๑๐

สัมภาษณ์ นายจำนงค์ ชัดโพธิ์ ผู้ใหญ่บ้านสระธรรมขันธุ์ หมู่ที่ ๘

ภาพที่ ๑๑

สัมภาษณ์ นายสมหมาย อินทรโคกสูง ผู้ใหญ่บ้านสำโรง หมู่ที่ ๙

ภาพที่ ๑๒

สัมภาษณ์ นายบุญชู ถิ่นโคกสูง ผู้ใหญ่บ้านหนองออก หมู่ที่ ๑๐

ภาพที่ ๑๓

สัมภาษณ์ นายพิพัฒน์พงษ์ เอกบุตร ผู้ใหญ่บ้านกรุด หมู่ที่ ๑๑

ภาพที่ ๑๔

สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ สุนนิยม ผู้ใหญ่บ้านสระตาราช หมู่ที่ ๑๒

ภาพที่ ๑๕

สัมภาษณ์ นายชัยทิพย์ แซ่จ้อหอ ผู้ใหญ่บ้านหนองกระดางา หมู่ที่ ๑๕

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ/ฉายา/นามสกุล : Phra Pisey Sikkhapiyo (Chhieng)
วัน/เดือน/ปี เกิด : วันที่ ๑๒ เดือนกุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐
ภูมิลำเนาเดิม : ตำบลบาเจีย อำเภอบาเจีย จังหวัดกำแพงเพชร
(ประเทศกัมพูชา)

การศึกษาทางโลก

พ.ศ.๒๕๕๗ : พุทธศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ ๕๙ คณะสังคมศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การศึกษาทางธรรม

พ.ศ.๒๕๕๖ : นักธรรมชั้นโท จากสำนักเรียนวัดประมวลาษฎร์
อำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ.๒๕๕๓ : พระวิทยากรอบรมเยาวชน “ค่ายพุทธบุตร” สำนักปฏิบัติธรรม
ประจำจังหวัดนครราชสีมา แห่งที่ ๒๓ วัดประมวลาษฎร์
ตำบลจอหอ อำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ.๒๕๕๔-ปัจจุบัน : พระวิทยากรอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน ชมรมเขมระนิสิตนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๕๖ : เลขานุการ ชมรมเขมระนิสิตนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

พ.ศ.๒๕๕๘-ปัจจุบัน : เป็นที่ปรึกษา ชมรมเขมระนิสิตนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

บรรพชา/อุปสมบท : วันที่ ๑๔ เดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ปีที่เข้าศึกษา : พุทธศักราช ๒๕๕๖

ปีที่สำเร็จการศึกษา : พุทธศักราช ๒๕๖๐

ที่อยู่ปัจจุบัน : ๑๐๐/๖ วัดประมวลาษฎร์ ตำบลจอหอ อำเภอมืองนครราชสีมา
จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๓๑๐

โทรศัพท์ : ๐๘๐-๐๐๓๗๖๙๒

อีเมล : Sikkhapiyo@gmail.com